

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OĐNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
607

Subotica, 21. studenoga 2014. Cijena 50 dinara.

INTERLIBER -
U ZNAKU KRIZE

VRAĆAJU LI SE DEVEDESETE?

XX. FORUM
HRVATSKIH MANJINA

U POSJETU UREDU ZA
HRVATE IZVAN RH

INTERVJU
ĐORĐE SUBOTIĆ

KONSTITUIRANO
HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE

POSTAVITE OGLAS

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKO...**

Svaštara Informativne novine u Svaštari

3739 Rezultata pronadjeno za Kuće - prodaja

Subotica - centar-kuća
Prodajem kuću u blizini centra Subotice. Kuća ima 3 spavaćih sobe, kuhinju, dnevni boravak i kupaonicu. Cijena: 98.000 €

Prodajem kuću u Hrvatskoj
Kuća u blizini Zadra. Prodajem kuću u blizini Zadra. Cijena: 110.000 €

Dvosobna kuća HITNO!
Dvosobna kuća u blizini centra Subotice. Cijena: 58.000 €

Odmah useljavu kuću
Subotica - Odmah useljavu kuću u blizini centra Subotice. Cijena: 22.000 €

Stara trošobna kuća
Stara trošobna kuća u blizini centra Subotice. Cijena: 10.000 €

Subotica - prizemna kuća
Subotica - prizemna kuća u blizini centra Subotice. Cijena: 58.000 €

Kuća na prodaju, Subotica
Kuća na prodaju u blizini centra Subotice. Cijena: 17.000 €

Subotica - Kuća
Subotica - Kuća u blizini centra Subotice. Cijena: 18.000 €

Stambeno-poslovni prostor
Stambeno-poslovni prostor u blizini centra Subotice. Cijena: 125.000 €

Subotica - spratnica
Subotica - spratnica u blizini centra Subotice. Cijena: 40.000 €

Subotica - Mali Radanovac
Subotica - Mali Radanovac. Cijena: 17.000 €

Samoostalna kuća
Samoostalna kuća u blizini centra Subotice. Cijena: 32.000 €

Kuća u blizini centra
Kuća u blizini centra Subotice. Cijena: 98.000 €

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

ŠOKCI I BAŠTINA

*Plaj lipo
u svatove iti*

22.11.2014.
Sonta, s početkom u 19 h.

HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE

AKTUALNO

Konstituirano Hrvatsko nacionalno vijeće

Vijeće kontinuiteta 6-7

TEMA

Povratak Vojislava Šešelja u Srbiju

Vraćaju li se devedesete? 8-10

Jubilarni XX. Forum hrvatskih manjina u Zagrebu

Kulturna baština hrvatskih manjina 14-15

INTERVJU

Đorđe Subotić, kopredsjednik koordinacijskog akcijskog odbora vojvodanske konvencije

Očekujem osuđujuću presudu za Šešelja 12-13

SUBOTICA

Izložba posvećena završetku projektno-tehničke dokumentacije

Pruga Subotica – Segedin iz EU fondova 19

ŠIROM VOJVODINE

Manifestacija KUD-a Hrvata *Bodrog Divanim šokački***Da se čuje ikavica 24**

KULTURA

U posjetu Državnom uredu za Hrvate izvan Hrvatske

Središnje mjesto potpore 32-33

SPORT

Tomislav Matin, karatist

Cilj mi je biti sensei 55

Stare navike

Depolitizaciju nacionalnih vijeća nacionalnih manjina nemoguće je izvršiti, jer bi to bila vrsta diskriminacije na osnovu političkog uvjerenja, što je zabranjeno Ustavom Srbije, izjavila je zamjenica Pokrajinskog zaštitnika građana **Eva Vukašinić** na konferenciji za novinare. Među ostalim, tumači to ona time i što su vijeća tijela manjinske samouprave koja su ovlaštena baviti se politikom u određenim oblastima. Premda bi, kaže Vukašinićeva, trebalo da u radu nacionalnih vijeća prevladavaju stručnost i kompetentnost bilo bi ozbiljna diskriminacija propisati to da član neke stranke ne može biti član nacionalnog vijeća. Osim toga, kazala je i kako se ne može garantirati nepristrasnost niti onog tko nije član neke stranke ali može biti npr. simpatizer. Sve u svemu ocijenila je kako bi bilo više štete nego koristi i dalje nastojati smanjivati utjecaj političkih stranaka u toj oblasti. Dakle, da zaključimo tijela koja se bave politikom ne mogu se i ne trebaju depolitizirati.

Možda će se ovom izjavom meritorne osobe za to pitanje, završiti ta priča o depolitizaciji vijeća. A možda i neće. Jer mnogima priča o depolitizaciji dobro zvuči, ali meni više zvuči kao priča iz bivših vremena i bivšeg sustava. Tada se često moglo čuti kako ne treba politizirati ovo pa ne treba politizirati ono, svaki puta kada je netko mislio drugačije od vladajuće elite i tada jedne jedine stranke koja je o svemu odlučivala. U međuvremenu jednostranački sustav je odbačen i živimo u višestranačju. Stari mentalitet, stare ideologije i parole još uvijek su nam u ušima a možda nekima i u srcu. A nova pravila, pa makar bila i demokratska, se dosta teško usvajaju. O tome je dosta istraživanja napravljeno i članaka i knjiga napisano. Hoću reći ne bi nas u demokratskom sustavu trebalo ništa čuditi – ni međusobne borbe na izborima pa ni borbe poslije izbora u radu zastupničkih tijela pa i tijela manjinskih samouprava. U nekim vijećima je toga manje u nekima više, ovisi o odnosu snaga. Naravno, bilo bi jako lijepo da u HNV-u zavlada harmonija i jedinstvo da se sve odluke donose jednoglasno. No, je li to realno u demokratskim sustavima i u tijelima koja se formiraju temeljem izbora. Na samom početku rada novog saziva HNV-a pokazalo se da jedinstva nema, a hoće li ga biti vidjet ćemo na sljedećim sjednicama. U svakom slučaju poruka koju je većinska lista poslala je da će »upravljati« sama uz pomoć vlastitih kadrova, a »oporba« je pak poslala poruku da ne želi dati potporu »njihovim« kadrovima.

Ako je tako počelo, a bilo je toga i u ranijim sazivima Vijeća, može li se očekivati pomirba i jedinstvo? Možda, ako se ljudi promijene. No to se rijetko događa. A kad je već tome tako onda mi se čini da zalaganje za neko apstraktno jedinstvo neće uroditi plodom. U demokraciji je mnogo važnije da svi poštuju proceduru i pravila koja su općeprihvaćena. A ako bude jedinstva – tim bolje.

J. D.

KONSTITUIRANO HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE

Vijeće kontinuiteta

*Konstitutivnu sjednicu obilježile polemike oko verificiranja mandata * Zastupnici liste dr. Tomislav Stantić napustili sjednicu * U nastavku sjednice izabrani dužnosnici i članovi tijela HNV-a*

Nacionalna vijeća nacionalnih manjina u Srbiji konstituirana su u ponedjeljak – među njima i Hrvatsko nacionalno vijeće. Nakon konstitutivne sjednice održana je, na prijedlog više od polovice vijećnika i sljedeća sjednica na kojoj su izabrani predsjednik vijeća te članovi tijela Vijeća. Za predsjednika je izabran dosadašnji predsjednik dr. sc. **Slaven Bačić**, za predsjednika Izvršnog odbora dosadašnji predsjednik **Darko Sarić Lukendić** a za članove Izvršnog odbora izabrana je **Andela Horvat** zadužena za obrazovanje, **Zlatko Načev** za kulturu, **Ivan Ušumović** za informiranje te **Željko Pakledinac** za službenu uporabu jezika. Za dopredsjednike HNV-a izabrani su **Vesna Prčić** za Suboticu, **Snežana Periškić** za Sombor, **Andrija Adin** za Podunavlje i **Andrej Španović** za Srijem. Za tajnicu je izabrana **Ankica Jukić Mandić**.

POLEMIKE OKO VERIFIKACIJE

Tijekom konstitutivne sjednice vodila se polemika oko verifikacije mandata, a nakon podnošenja prijedloga da se održi sljedeća sjednica vijećnici s liste dr. **Tomislava Stantića** su napustili sjednicu te nisu sudje-

lovali u daljnjem radu. **Josipa Ivanković** je na početku sjednice tražila da se njen mandat verificira bez uvjerenja kojeg nije ponijela sa sobom. S time se nije složio predsjedavajući konstitu-

Dragan Đurić, Ivan Ušumović, Martin Bačić, Mladen Petreš i Gordan Markotić

tivne sjednice, najstariji vijećnik **Martin Bačić**, navodeći da se konstituiranje nacionalnog vijeća sprovodi na osnovu uvjerenja o izboru za člana nacionalnog vijeća i rješenja o dodjeli mandata, nakon čega je uslijedila polemika oko toga je li uvjerenje neophodno za verifikaciju mandata. **Ivan Karačić** odbio je dati svoje uvjerenje te ni njegov mandat kao ni mandati **Snežane Đaković** i **Nevena Orčića** koji nisu prisustvovali sjednici nisu potvrđeni.

Vijećnik **Petar Kuntić** je kazao kako mu je žao da su vijećnici napustili sjednicu u jednoj situaciji koja je kristalno jasna.

»Ako netko nije verificirao mandat niti u jednoj skupštini pa ni u ovoj našoj ne može biti vijećnik. Žao mi je što je netko zaboravio uvjerenje, ali tu blizu stanuje pa može i stići donije-

će splasnu i da krenemo rješavati probleme za koje smo i izabrani.«

Tijekom trajanja sjednice **Josipa Ivanković** se vratila s uvjerenjem o izboru te je njen mandat također verificiran, a ona je ustvrdila kako njena prava nisu poštovana te je upozorila kako će se žaliti Uredu za ljudska i manjinska prava i drugim nadležnim tijelima.

PORUKA VELEPOSLANIKA

Veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji **Gordan Markotić** izrazio je na koncu sjednice želju da svi vijećnici skupa rade kao jedno tijelo: »Dolazeći na ovu sjednicu očekivao sam da će svi izabrani članovi Hrvatskog nacionalnog vijeća zapravo biti tu i da ćemo krenuti, bez obzira na to što su postojale dvije liste na izborima, svi kao

POVJERENSTVA

Izabrani su članovi Povjerenstva za dodjelu priznanja kako bi se do 15. prosinca moglo odlučiti o priznanjima na temelju javnog natječaja HNV-a: **Mato Groznica, Ljubica Vuković Dulić, Josip Hodak, Katarina Čeliković i Zoran Čota**. S obzirom na to da HNV ima zakonski rok od dvadeset dana za usklađivanje Statuta s izmjenama Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina izabrani su i članovi Odbora za propise HNV-a dipolimirani pravnici **Ladislav Suknović, Vesna Prčić, Ankica Jukić Mandić, Željko Pakledinac i Snežana Periškić**.

NERAZUMLJIVI RAZLOZI

Novinar **Zlatko Ifković** smatra da je riječ o nerazumljivim razlozima napuštanja sjednice:

»Vijećnici s liste dr. Stantića su vršili opstrukciju i nisu htjeli raditi kako je trebalo. Ipak, bez obzira na to što su na izborima osvojili manje zastupničkih mjesta, trebali su potpomoći rad budućeg nacionalnog vijeća.«

se da će Vijeće u naredne četiri godine zdušno raditi na boljitku Hrvata u Srbiji i nadam se, i u to sam uvjeren, da će i ova druga lista koja je napustila sjednicu na sljedećoj sjednici raditi skupa s nama. Obveza ima previše, a nas je premalo, tako da očekujem da ove tenzije s konstitutivne sjedni-

jedan i da će HNV biti samo Mi, a ne Mi, Vi i ne znam tko sve, jer HNV nije parlament nego je predstavnik hrvatske manjine i mora djelovati kao jedno tijelo i mora raditi za boljitak Hrvata u Srbiji! Hrvati u Srbiji su svi Hrvati koji su tu i čiji su predstavnici i elektori bili izabrani

Novo čelništvo Hrvatskog nacionalnog vijeća

za izbore i koji su Vas izabrali. Svima čestitam na izboru. Ono što očekujem je da HNV detektira glavne probleme s kojima se suočavaju Hrvati u Srbiji i da onda svi zajedno i HNV i svi mi koji možemo pomoći, pomognemo da se ti problemi u Srbiji i rješavaju. Ono što apeliram na vas je to da temeljna načela u radu budu tolerancija, kompromis i dogovor i doista mislim, kao veleposlanik Republike Hrvatske ovdje u Srbiji i kao netko tko je na kraju krajeva ovdje da pomogne u zaštiti prava Hrvata u Srbiji, da jedino tako možemo ostvariti ono što smatramo da su naši ciljevi i naši problemi. Žao mi je što su kolege, koji su također članovi HNV-a, napustili ovu sjednicu. Nadam se da se ubuduće to neće događati i doista vas pozivam da jedinstveno djelujete i da računate na potporu svoje matične države Hrvatske koja će svakako podržati sve ono što je u korist svih Hrvata koji žive u Srbiji.»

RAZLOZI NAPUŠTANJA SJEDNICE

Tomislav Stantić je nakon sjednice kazao novinarima da je inicirao napuštanje sjednice vijećnika koji podupiru listu na čijem je on čelu, jer predsjedavajući nije dozvoljavao dovršiti rečenicu onome tko je uspio doći do riječi. Kaže, bilo je i drugih nelogičnosti: »To da se ne mogu verificirati mandati onome tko nije donio rješenje, a niti jednom riječju nije bilo rečeno da ga je potrebno donijeti. Također, ured

HNV-a me nije obavijestio da je moguće da se liste konzultiraju oko održavanja ove sjednice. Nažalost, počeli smo onako kako nisam očekivao, a to je da se dijelimo na jedne koji sebe smatraju pobjednicima i nas druge, koji smo se usudili kandidirati na izbore, a da nismo miljenici

mandatu. Glede same sjednice, ocijenio je da su polemiki tonovi na početku sjednice bili »čak i žustriji nego što je to bilo neophodno i da ta vrsta nervoze apsolutno nije potrebna, da joj nema mjesta i da svi moramo raditi na samokontroli svojih emocija. Elementarne stvari iz funk-

radu konstitutivne i prve sjednice. Ostaje da se zapitamo jesu li to učinili s namjerom simuliranja nekakvog nasilja, jer toga apsolutno mislim da nije bilo ili su to prosto bili malo komotniji pa su to propustili učiniti jer ne mogu povjerovati da to nisu znali.«

OPSTRUKCIJA RADI OPSTRUKCIJE

Dr. sc. Slaven Bačić je ocijenio da se radi o nastavku politike koja je vođena tijekom predizborne kampanje. »Ovo je zapravo nastavak svih onih ružnih i nečasnih metoda koje smo svi, i elektori i potpisnici za ovu listu, trpjeli dva mjeseca. To će se sada preseliti u vijećničke klupe. Moći ćemo zadržati dignitet samo ako se budemo držali predmeta rasprave, a ne da stvari prebacujemo na osobni teren ili da se nastoji, kao što je bilo danas, zaobići poslovnik o radu konstituirajuće sjednice. Bojim se da će vijeće biti opterećeno s takvim radom, ali poslovnik je sasvim jasan i bit će poštivan u svakom pogledu«, rekao je nakon sjednice predsjednik HNV-a dr. sc. Bačić, ali je dodao kako Lista kojoj je bio na čelu ima stabilnu većinu te ne misli da je moguće bitnije ometanje ostvarivanja ciljeva sadržanih u strategijama. »Opstruiranje sjednice je njihovo legitimno pravo, ali ne vidim učinke toga osim opstrukcije radi opstrukcije«, zaključuje dr. sc. Bačić.

J. Dulić

Ivan Karačić, Mata Matarić i Josipa Ivanković

DSHV-a.«

SIMULIRANJE ILI KOMOCIJA

Novoizabrani predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Darko Sarić Lukendić je nakon sjednice poručio kako je ovo izvršni odbor kontinuiteta koji će nastaviti i okončati ozbiljne poslove koje su započeli u prethodnom

cioniranja predstavničkih tijela su da može sudjelovati u radu samo ona osoba kojoj je mandat verificiran. To važi od Mjesne zajednice pa do skupštine Srbije, a to se vrši na osnovu uvjerenja i to je uobičajena praksa. Nažalost, jedan broj vijećnika premda nisu početnici u parlamentarnom djelovanju, su sami sebe onemogućili da im mandat bude verificiran i sebi uskratili sudjelovanje u

DOĐITE U GALERIJU

Generalni konzul RH u Subotici **Dragan Đurić** čestitavši novoizabranom HNV-u pozvao je sve vijećnike da sljedećeg petka u 17 sati u VIP salonu Hotela *Galerije* dođu na zajedničku večeru te je zamolio i veleposlanika da odvoji vrijeme za dolazak na tu večeru.

POVRATAK VOJISLAVA ŠEŠELJA U SRBIJU

Vraćaju li se devedesete?

*Ne bi trebalo strahovati da će do progona i pritisaka na Hrvate u Srbiji doći s obzirom na to da je Srbija krenula jasno k europskim integracijama i ono što smo onda preživjeli, više se neće vratiti, rekao je Petar Kuntić * Hrvati u Srijemu i Bačkoj još daju znakove života. Još nas ima! Neka nam Bog pomogne. Od drugih smo, umorni od čekanja, prestali očekivati pomoć, rekao je župnik Marko Kljajić*

»N eće se, siguran sam, obradovati njegovom povratku oni koji su mu bili najbliži najrevnosniji suradnici i kojima je bio ideološko-politički učitelj i idol! I ideal! Zasigurno će uzburkati političku scenu Srbije. U njoj se ionako ništa bitno nije promijenilo«, ovim je riječima prokomentirao povratak vođe srpskih radikala **Vojislava Šešelja** župnik u Surčinu **Marko Kljajić**, autor više knjiga dokumenata o stradanju srijemskih Hrvata. Među njima je i *Kako je umirao moj narod*, u kojoj procjenjuje, iako su podaci nepotpuni, da je u periodu od 1991. do kraja 1995. godine iz Srijema otišlo više od 30 tisuća Hrvata. Za njihovo iseljenje, kao i ratne zločine devedesetih posebice na području Srijema, optužen je u Haagu lider radikala Vojislav Šešelj.

Haški tribunal podigao je optužnicu protiv Vojislava Šešelja siječnja 2003. godine. Lider radikala optužen je za ratne zločine na području Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine. Iako su neke točke optužnice u trećoj izmijenjenoj verziji izbrisane, Šešelj je optužen za progon na političkoj rasnoj i vjerskoj osnovi u istočnoj i zapadnoj Slavoniji, dijelovima BiH i Vojvodini. Ovo obuhvaća ubistva u Vukovaru 255 osobe, na Ovčari i 6 kod Veleprometa, i u okolici Sarajeva 56 te Mostaru 106 osoba, Nevesinju 53 osobe i Zvorniku preko 340 osoba, zatim pritvaranje civila u logore pod nehumanim uvjetima, mučenje, premalačivanje i ubistva, deportacije i prinudno preseljavanje desetina tisuća Hrvata i Muslimana s tih teritorija i dijelova Vojvodine i namjerno uništavanje njihovih domova, imovine kulturnih i

vjerskih objekata. Prema optužnici, Šešelj je kao značajna politička osoba propagirao »ujediničenje svih srpskih zemalja« u homogenu srpsku državu. Lideru Srpske radikalne stranke na teret se stavlja da je propagirao rat i podjarivao mržnju prema nesrbima i poticao svoje dobrovoljce i druge srpske snage da počinu zločine. Vojislav Šešelj je u Haškom tribunalu, u pritvorskoj jedinici tribunala boravio dulje od 11 i pol godina, od 24. veljače 2003. godine do 13. studenoga 2014. Sudsko vijeće Haškog suda odobrilo je u 13. studenoga, privremeno puštanje Vojislava Šešelja na slobodu zbog njegova ugroženog zdravstvenog stanja.

KOALICIJE SA SOCIJALISTIMA

U svibnju 1992. godine, Srpska radikalna stranka osvaja

drugo mjesto na prvim izborima za Skupštinu Savezne Republike Jugoslavije i Šešelj postaje jedan od važnijih političkih faktora u zemlji. Iste godine u Hrtkovcima, pozvao je na protjerivanje Hrvata čitajući spisak stanovnika koji trebaju otići u Hrvatsku. Rimokatoličku župu Hrtkovce, napustilo je 1200 osoba, uglavnom Hrvata. Prosinca iste godine, njegovom inicijativom, oboren je i tadašnji premijer SRJ **Milan Panić**, a koncem svibnja 1993. godine utjecao je na smjenu s dužnosti i tadašnjeg predsjednika SRJ **Dobrice Ćosića**. Rujna iste godine dolazi do političkog sukoba Šešelja i tadašnjeg predsjednika Srbije **Slobodana Miloševića** kada su i raspisani izvanredni izbori i SRS tada bilježi svoj prvi neuspjeh. Ožujka 1998. godine, nakon parlamentarnih izbora, radikali formiraju koalicionu Vladu Srbije skupa sa

socijalistima i partijom **Mirjane Marković** – Jugoslavenskom ljevicom. Šešelj je tada izabran za potpredsjednika Vlade, a uz njega je tada bio sadašnji predsjednik Srbije, tada njegov najbliži suradnik **Tomislav Nikolić**. Razlog ulaska u Vladu obrazlagali su tadašnjom situacijom na Kosovu. Godinu dana kasnije, NATO je bombardirao Srbiju zbog sprovođenja kampanje progona i deportacije albanskog stanovništva s Kosova i u lipnju 1999. godine, poslije NATO bombardiranja Srbije, Šešelj i njegovi ministri se povlače iz Vlade, ali vrlo brzo radikali dobivaju ministarska mjestu u Vladi SR Jugoslavije.

DRAGOVOLJNI ODLAZAK U HAAG

Samo dva tjedna prije ubojstva premijera dr. **Zorana Đinđića**, Vojislav Šešelj je dragovoljno otišao u Haag. Na mitingu koji je pred njegov odlazak u Haag, u veljači 2003. godine održan u Beogradu, Šešelj je izjavio: »Srbija je pod mafijaškim režimom, unakazili su je i upropastili. Srbijom upravlja najgori ološ, Zoran Đinđić, **Goran Svilanović**. Ali ološ će morati na dno rijeke, gdje mu je i mjesto«. Godine 2003. najavio je »krvavo proljeće u Srbiji«, iste godine otišao je u Haag, a samo dva tjedna kasnije, tadašnji premijer Srbije ubijen je ispred zgrade Vlade. Zbog takvih okolnosti, spominjala se mogućnost da Šešelj, ako se vrati iz Haaga u Srbiju, bude saslušan u okviru istrage o pozadini ubojstva premijera Đinđića. Nakon više od 11 godina Vojislav Šešelj se u Srbiju vratio bez presude; »bez ikakve moralne poruke i vraća se kao žrtva Haškog tribunala, kako se to bar u Srbiji vidi«, riječi su **Sonje Biserko** predsjednice Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji.

POVRATAK

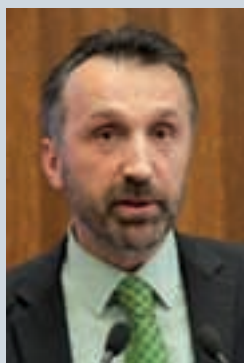
Po dolasku u Beograd, na aerodromu ga je sačekalo nekoliko stotina pristaša SRS-a, nakon čega se vođa SRS-a najprije uputio u prostorije stranke gdje se obratio

Vesna Pusić: Sućut

Zamoljena da komentira hoće li hrvatska diplomacija nešto poduzeti u vezi s političkim djelovanjem haškog optuženika za ratne zločine Vojislava Šešelja, ministrica vanjskih i europskih poslova RH **Vesna Pusić** je odgovorila protupitanjem: »Zašto bi hrvatska diplomacija nešto poduzela po tom pitanju. Mogu samo reći da izražavam sućut Srbiji, što na svojim ulicama ima poludjeloga ratnog zločinca, umjesto da sjedi tamo gdje je sjedio, i gdje treba sjediti«, poručila je Pusić i dodala da je to sigurno nešto što si nitko ne bi poželio. Dodala je kako vjeruje da to nema nikakvog »ozbiljnog destabilizirajućeg utjecaja na Srbiju te da je za Hrvatsku važno da se Srbija drži europskog puta«.

Mato Groznica: Nužna je katarza

»Šešeljev povratak u Srbiju, u najmanju ruku djeluje uznemirujuće. Tu naravno u prvom redu mislim na pripadnike hrvatske zajednice, ali ništa manje nije uznemiren svaki pošten građanin ove zemlje, pogotovo ako ima iskustvo življenja u Srbiji devedesetih godina. Ono što je dominiralo tih godina je bio strah. Iako je prošlo mnogo godina, sam čin povratka čovjeka koji je simbolizirao tu vrstu osjećaja, posebice kod Hrvata, iznova vraća neku vrstu nelagode. Ponovno smo uznemireni, ponovno se bojimo, naravno sada u mnogo izmijenjenim okolnostima, zbog čega je ta vrsta straha uveliko zamijenjena nekim drugim dilemama i bojaznima. Bez ozira na to što nema onakve vrste straha, neminovno se mnogima od nas 'vraća film' dvadeset godina unatrag, kada je strah bio toliko prisutan, da o svemu što se ticalo vlastitih

sudbina, šaputalo se među četiri zida jer smo se bojali samih sebe, a kamoli susjeda ili nekog trećeg. Završio bih da naša zemlja ima već dovoljno problema i Šešeljev povratak u politički život Srbije neće ništa dobrog donijeti, ali neće ni značajnije doprinijeti da nam bude još teže. Bez obzira na to što njegovu retoriku koja se nije promijenila, povratak na politiku iz devedesetih, naprosto nije moguć. Možda će njegov povratak pomoći i bržoj katarzi ove zemlje, a to nam je kao građanima i kao državi nužno potrebno«, rekao je **Mato Groznica**, predsjednik Hrvatskog akademskog društva.

Tomislav Žigmanov: Hrvati imaju zbog čega biti zabrinuti

»Na temelju posve opravdanih i razumljivih razloga, Hrvati u Vojvodini imaju biti zbog čega zabrinuti glede nenadanog dolaska predsjednika Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja u Srbiju. Valja naime ukazati kako je on osoba koja je bila, po svemu sudeći, izravno uključena 1991. godine u protjerivanje Hrvata iz pojedinih mjesta u Srijemu, prije svega Hrvata iz Hrtkovaca. Napominjem da je taj proces bio praćen i ubojstvima Hrvata. S druge strane, u ideologiji njegove stranke, neviđeno je prisutno antihrvatstvo, što se toliko očitovalo da se ono može onda tumačiti kao klasični primjeri govora mržnje. Ono je, pak, posljedično imalo stvaranje povoljne klime za stvaranje atmosfere linča spram Hrvata, čega je također bilo na djelu kroz cijeli niz etnički motiviranog nasilja. U tom smislu, Vojislav Šešelj se prepoznaje kao snažni simbol i

identifikacijski moment tragedije ovdašnjih Hrvata, tragedije koja još uvijek u Srbiji nije okončana na način da žrtve budu zadovoljene zbog slabih rezultata krhkih politika suočavanja sa prošlošću«, rekao je za Hrvatsku riječ, **Tomislav Žigmanov**, politički analitičar i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

članstvu i simpatizerima i izjavio da se neće dragovoljno vratiti u Haški tribunal i da će ga, ako bude potrebno, morati uhititi **Vučić** i **Nikolić**: »To bi bio paradoks da me isporuče oni koji su bili moji najbliži suradnici i sudučenici u ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti«, rekao je Šešelja na konferenciji za novinare u sjedištu SRS u Zemunu. Samo dva dana nakon njegovog dolaska u Beogradu je održan povratnički miting. Prošlo je bez incidenata i kako su neki mediji prokomentirali, reprizirala se slika iz 2003. godine, pred njegov odlazak u Haag. Tom prilikom vođa radikala najavio je sljedeće izbore već za sljedeću 2015. godinu: »Porazit ćemo vlast nacionalnim, ekonomskim i socijalnim argumentima«, rekao je između ostalog Vojislav Šešelja navodeći da se u Haagu sudi srpskim generalima i oficirima koji su branili otadžbinu. Sve je to pobudilo sjećanje na ratne devedesete i navelo na razmišljanje, ima li osnova za ponovne strahove Hrvata?

RATNE DEVEDESETE U SRIJEMU

Najveći broj Hrvata tih ratnih devedesetih iseljen je upravo iz Srijema: Hrtkovaca, Kukujevaca, Gibarca, Morovića, Sota, Vašice... Nevolje i prvi registrirani slučajevi iseljavanja zabilježeni su u proljeće 1991. godine. Do početka rata u cijeloj općini Šid živjelo je 21.000 Srba, 6000 Hrvata, 3000 Slovaka i oko 1000 stanovnika drugih nacionalnosti. Osim u Šidu, većina Hrvata živjela je u okolnim selima: Moroviću, Gibarcu i Vašici, a Kukujevci su bili naselje s gotovo čistim hrvatskim stanovništvom, 95 posto. Prema podacima koje u svojoj knjizi *Kako je umirao moj narod*, navodi župnik Marko Kljajić, iz Kukujevaca je protjerano 1180 osoba, Gibarca 450, Morovića 406, Sota 233 osobe, iz Šida 299. Iz Golubinaca je otišlo 855 osoba, Hrtkovaca 805, Nikinaca 390, Platičeva 165 osoba... U jednom dijelu knjige autor vlč.

Marko Kljajić tih godina župnik u Petrovaradinu, opisuje prve registrirane slučajeve iseljavanja Hrvata iz Kukujevaca: »S proljećem 1992. godine pojavljuju se u selu skupine dobrovoljaca koje svake noći pucaju po hrvatskim kućama. Pucali su i na župnu crkvu, o čemu svjedoči kukujevački župnik **Stjepan Maroslavac** koji je i sam bio prisiljen napustiti župu. Za vrijeme ofenzive na Vukovar i Hrvatsku, udarni dio snaga prolazio je kroz Kukujevce, pa je mladi župnik imao česte ponoćne posjete 'drugova oficira' s crvenim petokrakama koji su mu s automatima na uredskom stolu postavljali pitanja... Nasilje nad kukujevačkim Hrvatima kulminiralo je masakrom u srpnju 1993. godine kada je pobijena obitelj **Oskomić**, supruzi **Nikola** i **Agica** i njihova stara teta **Marija Tomić**. Ubrzo su se u selu pojavile skupine srpskih izbjeglica zainteresiranih za razmjenu imovine. Strah, neizvjesnost i nesigurnost Hrvati osjećaju i u svojim dvorištima, iza zaključanih kapija, 'Hrtkovački sindrom' nakon jednogodišnjeg prividnog mirovanja ponovno se pokrenuo i počeo rastakati ionako načeto hrvatsko tkivo u Srijemu«, navodi se između ostalog u knjizi Marka Kljajića *Kako je umirao moj narod*.

Danas je Srijem drastično promijenio etničku sliku, najviše Hrvata protjerano je upravo s ovih prostora Srijema. Dvadeset godina poslije, unatoč svih prošlih bura i oluja, u većini župa sačuvan je autohtoni hrvatski katolički entitet.

REAKCIJE NA POVRATAK ŠEŠELJA

Svoje viđenje povratka Vojislava Šešelj u Srbiju i kako će njegov povratak djelovati na Hrvate, dao je i župnik Marko Kljajić koji je devedesetih godina prošlog stoljeća bio župnik u Petrovaradinu, a posljednjih desetak u Surčinu. Sve ratne godine živio je uz svoje župljane, obilazio Srijem i pomagao ljude, strpljivo preživio sve neda-

će, uzdajući se u vjeru i Božju providnost: »Želim mu iskrenu dobrodošlicu u Srbiji(cu). Tu mu je i mjesto. Nisam zlurad niti ironičan. Pamtim bolno godine kada se uz pomoć crvene petokrake, dvoglavog orla i kokarde, krvavo proširivala, zbog čega su i on kao i njegovi mentori, tavorili godinama u Haagu. Premnoge rane još i sada peku. Nezacjeljive su. Neće se, siguran sam, obradovati njegovom povratku oni koji su mu bili najbliži i najrevnosniji suradnici i kojima je bio ideološki-politički učitelj i idol! I ideal! Zasiurno će uzburkati političku scenu Srbije. U njoj se ionako ništa bitno nije promijenilo. I poslije Miloševića, Milošević. I poslije Šešelj, Šešelja. Promijenila su se samo lica (osobe) i imena (stranke). Reliquiae reliquiarum. Hrvati u Srijemu i Bačkoj još daju znakove života. Još nas ima! Neka nam Bog pomogne. Od drugih smo umorni, od čekanja prestali pomoć očekivati«, rekao je za *Hrvatsku riječ* župnik Marko Kljajić. Svoje mišljenje o tome kako će povratak Vojislava Šešelj utjecati na pripadnike hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji, dao je i predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić**, ističući da se ono što je hrvatska zajednica preživjela devedesetih godina, vratiti neće: »Sigurno povratak Vojislava Šešelj na društveno političku scenu ne daje perspektivu što se tiče 'mirnoće' svakodnevnog života hrvatske zajednice, tj. Hrvata u Srbiji, imajući u vidu retoriku kojom se služi ovih dana. No, ja nisam toliko pesimist i mislim da će fokus njegovih aktivnosti biti usmjeren k nekadašnjim članovima Srpske radikalne stranke, a sada su članovi Srpske napredne stranke i da će tu svoju energiju najviše trošiti. Naravno, nije ugodno čuti da se ta stranka ne odriče 'velike Srbije' i svega onoga što smo već 'zaboravili' proteklih 12 godina od kada nije bio ovdje. Ne bi trebalo strahovati da će do progona, do pritiska na Hrvate u Srbiji doći, s obzirom na to da je Srbija krenula jasno k europskim integracijama, i

ono što smo onda preživjeli, više se vratiti neće«, rekao je Petar Kuntić. Predstavnici oporbene stranke u lokalnom parlamentu u Šidu, Nove demokratske stranke dali su svoj komentar, izražavajući nadu da će javnost u Srbiji osuditi pojedine izjave Vojislava Šešelj: »Čini mi se da je Srbija danas pred novim izazovom, povratkom Vojislava Šešelj iz Haaga, bez presude i dokazane krivice za sve ono što je činio u prošlosti. Svi znamo tko je bio i što je predstavljao Vojislav Šešelja, kao i to koliko je njegova i Miloševićeva politika nanosila nepravdu nedužnim ljudima. Želim vjerovati da je pušten iz zatvora isključivo zbog zdravstvenog stanja i da će se u isti vratiti dok se proces ne okonča i dok pravda ne bude zadovoljena. Njegove izjave o ubojstvu pokojnog premijera Zorana Đinđića nam jasno govore da se njegova politika nije promijenila i zato smatram da smo danas pred novim izazovom. Ipak duboko vjerujem, da će javnost Srbije osuditi ovakve i slične izjave Vojislava Šešelj i njegovih sljedbenika i da su radikalni ratno-hučkaški poklici i govor mržnje dio prošlosti i da Srbija vjeruje u jednu novu i potpuno drugačiju budućnost u zajednici europskih zemalja. Na žalost, Srbiju danas pritiskaju i druge nevolje, smanjenje plaća i mirovina, siromaštvo, nezaposlenost, inflacija i sve ono što su prave muke ovog naroda, koje će ipak ostati u medijskoj sjeni povratka Vojislava Šešelj iz Haaga. To je ono što mene danas više brine«, rekla je **Nataša Cvjetković** potpredsjednica OO NDS-a Šid.

O povratku Vojislava Šešelj Srijemci nerado govore, ne želeći dublje analizirati ili se podsjećati onoga što je bilo. Čini se ipak da se strahovi u Srijemu polako bude. Ohrabrenje predstavljaju optimistične izjave političara, koji i pored svega smatraju, da se ono strašno što se dogodilo Hrvatima u Srijemu, više nikada vratiti neće.

Suzana Darabašić

PISMO PREDSJEDNIKU HAŠKOG TRIBUNALA

Josipović: Šešelji govori jezikom mržnje

Predsjednik Hrvatske **Ivo Josipović** rekao je da je poslao pismo predsjedniku Haškog tribunala **Theodoru Meronu** u kojem je upozorio na moguće jačanje političkih aktivnosti **Vojislava Šešelja** i opasnost da njegov govor mržnje ponovo dobije pobornike, što može teško narušiti mir i stabilnost u Jugoistočnoj Europi.

U obraćanju javnosti putem Hrvatske televizije u ponedjeljak, Josipović je objasnio da je pismo napisao povodom puštanja haškog optuženika, lidera Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja na privremenu slobodu, iako je on odbio uobičajene uvjete suda za puštanje na slobodu.

Josipović je dodao da je uputio pismo i hrvatskim poslanicima u Europskom parlamentu u kojem ih je pozvao da, u skladu s pravilima Europskog parlamenta, odmah zatraže raspravu i izradu deklaracije Europskog parlamenta o očuvanju političke stabilnosti u Jugoistočnoj Evropi.

Ta rasprava se ne bi odnosila samo na slučaj Šešelja, već i na »ukupne pokušaje destabilizacije ovoga prostora u kontekstu ratnog sukoba u Ukrajini i sukoba u Siriji«.

Josipović je podsjetio da predugo vođenje postupka, kao u slučaju Šešelja, podrija povjerenje u međunarodno pravo.

»Još je gore kao (što je bilo) u slučaju (**Slobodana**) **Miloševića**, ako postupak traje dovoljno dugo da smrt bude brža od presude. Takvi slučajevi su poraz pravde i međunarodnog prava i rezultiraju gubitkom povjerenja građana u međunarodno pravosuđe«, upozorio je predsjednik Hrvatske.

On je ocijenio da je u predmetu Šešelji »nepravda otišla još dalje«, jer Šešelji po izlasku na slobodu organizira političke skupove i, praćen medijima, »ruga se međunarodnoj pravdi i žrtvama«.

»Šešelji ponovno govori jezikom mržnje i svojim izjavama i govorima obnavlja ideologiju koja je bila ishodište rata na području bivše Jugoslavije, ideologiju koja je iza sebe ostavila brojne zločine, smrt, razaranja i neizmjernu patnju. To destruktivno djeluje na sam kazneni postupak koji se vodi u Haagu, unosi strah među ljude, posebno žrtve i svjedoke i dezavuiraju samu ideju međunarodne pravde«, naglasio je Ivo Josipović.

DAN SJEĆANJA

Pobijedila je Hrvatska koja poštuje Vukovar

Tiho, dostojanstveno, uz molitve i osobne misli prošla je Vukovarem **Kolona sjećanja** kojom su se građani grada heroja, ali i cijele Hrvatske, pa i inozemstva, prisjetili stradanja iz 1991. I ove godine kolona se kretala od kruga bolnice do Memorijalnog groblja, odnosno istim onim ulicama kojima su izmučeni Vukovarci 1991., nakon 87 dana u okruženju, napuštali svoj grad. U impresivnoj koloni redalo se mlado i staro, različite braniteljske odore, zastave Hrvatske, ali i ratnih postrojbi. Ponovno su organizirane dvije kolone koje su se ove godine ipak spojile u jednu impresivnu rijeku građana koji su željeli odati počast.

»Ovo nije dan za politička prepucavanja ni za kampanju. Miješaju mi se osjećaji ponosa i tuge zbog poginulih i nestalih. Razmišljam

ovdje i o žrtvi koju su dali Vukovarci, ali i što smo propustili napraviti za Vukovar da dobije nova radna mjesta i osiguramo ostanak ljudi«, rekao je predsjednik HDZ-a **Tomislav Karamarko**.

Predsjednik **Ivo Josipović** izjavu je dao nekoliko stotina metara dalje od groblja, a premijer **Zoran Milanović** nije želio razgovarati s novinarima. Ovaj slučaj objašnjen je žurbom do Ovčare, gdje su također položili vijenac.

»Ponosan sam jer je Hrvatska ljubavi, Hrvatska sućuti i Hrvatska koja poštuje Vukovar odala dostojanstvenu počast Vukovaru i svim poginulima te je ovaj Dan sjećanja nešto što ćemo pamtit«, rekao je Josipović, dodajući da kretanje kolone s dijelom građana ranije ide na savjest onima koji su htjeli napraviti dvije kolone.

»Ali, vidite, nisu uspjeli. Ova je Hrvatska, koja cijeni i poštuje Vukovar, pobijedila«, rekao je Josipović.

Čelnici hrvatske zajednice na proslavi Dana Vukovarsko-srijemske županije

Na proslavi Dana Vukovarsko-srijemske županije i njezina zaštitnika sv. Martina, koji je održan 11. studenoga, sudjelovali su i predsjednik HNV-a dr. sc. **Slaven Bačić** te predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić**. Ove je godine proslava održana u gradu Otoku, misno slavlje u župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga predvodio je nadbiskup đakovačko-osječki **Đuro Hranić**, a na svečanoj sjednici Županijske skupštine uručena su priznanja pojedincima i institucijama iz više područja.

FORUM

Markotić: EU je proces koji traje

*Europske perspektive
Ezermalja Zapadnog
Balkana 2014 - 2020.* bio je naziv foruma održanog u četvrtak, 13. studenoga, u Novom Sadu u organizaciji Europskog pokreta u Srbiji lokalnog vijeća u Novom Sadu. Na forumu su govorili **Michael Davenport**, Delegacije

EU u Srbiji, **Gordan Markotić**, veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Srbiji, **Vehid Šehić**, kopredsjednik Igmanske inicijative (BiH), **Momčilo Radulović**, predsjednik Evropskog pokreta u Crnoj Gori, **dr. Jelica Minić**, predsjednica Savjeta Europskog pokreta u Srbiji, Lokalnog vijeća u Novom Sadu.

Veleposlanik Hrvatske **Gordan Markotić** govorio je o iskustvu najnovije članice Europske unije: »EU nam je donijela nebrojene mogućnosti za studiranje i zapošljavanje. Vanjske granice postaju puno sigurnije. EU se ne može promatrati kao nešto što preko noći može doneti dobitak, nego je to proces koji traje«, kazao je Markotić.

Njemu je također na svečanosti, kojom je obilježena 10. godišnjica Europskog pokreta u Novom Sadu, uručena zahvalnica za doprinos europskim integracijama.

ĐORĐE SUBOTIĆ, KOPREDSJEDNIK KOORDINACIJSKOG AKCIJSKOG ODBORA VOJVOĐANSKE KONVENCIJE

*Povratkom Vojislava
Šešelja vraćena je
matrica devedesetih,
matrica zla i nespo-
kojstva * Žrtvama i
njihovim najbližima je
sigurno najteže! * I voj-
vođanski Hrvati su bili
nedužne žrtve besmi-
slene agresije i rata »u
kojem Srbija nije bila«*

Očekujem osuđujuću presudu za Šešelja

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Haaški optuženik Vojislav Šešelj stigao je u Beograd, nakon više od 11 godina provedenih u pritvoru. On je jedina osoba koja je procesuirana za zločine etničkog čišćenja nesrpskog stanovništva Vojvodine, prije svega Hrvata, ali još nije i osuđen. Povratak Šešelja u Srbiju, koji je pušten na privremenu slobodu zbog lošeg zdravstvenog stanja, je bio povod za razgovor s kopredsjednikom koordinacijskog akcijskog odbora Vojvođanske konvencije, Đorđem Subotićem.

HR: Je li povratak Vojislava Šešelja

iz pritvora Haaškog suda probudio u Vama određena sjećanja i emocije?

Povratkom Vojislava Šešelja vraćena je matrica devedesetih, matrica zla i nespokojstva. Prva pomisao su brojne žrtve. Kako u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, tako i u Vojvodini i Srijemu. Izgubilo se ono »pravda je duga, ali dostižna«. Ovdje nema pravde. Žrtve takozvanog humanog preseljenja, odnosno preseljenja pod prinudom i progonom nisu dobili satisfakciju pravde, pred sudom, ali ja ipak očekujem osuđujuću presudu! Žrtvama i njihovim najbližim je sigurno najte-

že! Osjećam gorak okus i nemoć da se pravednost i pravda ispune do kraja.

HR: Kao političar, pišete svake godine, 6. svibnja, priopćenja u kojima se zahtijeva odgovornost za počinjene zločine u Hrtkovcima. Zbog čega uporno inzistirate na tome?

Ja to priopćavam prije svega kao građanin i civilni aktivist. I vojvođanski Hrvati su bili nedužne žrtve besmislene agresije i rata »u kojem Srbija nije bila«. Mnogima je jedini grijeh bio što nisu bili Srbi i pravoslavci. To je bio svojevrsni pakao na zemlji –

Hrtkovci, a nisu jedini, samo su najviše pominjani u javnosti, a u nekim vojvođanskim mjestima je bilo i većeg progona, a ti zločini su ostali bez kazne!

Za te zločine, progonstva i protjerivanja nesrpskog stanovništva pod prisilom, a prije svega Hrvata u Srbiji, nitko nije odgovarao. No, zločini ne zastarijevaju! Kuće su mijenjane pod prijetnjama »Ustašo, seli se ili biraj dijete koje ti je draže«, naravno da su ljudi mijenjali kuće i bježali iz tog pakla. To je razmjena kuća pod pritiskom.

U Srbiji ne samo da nitko nije procesuiran, mada postoje

snimci, na primjer, o skidanju ploče i postavljanju nove s napisom Sribislavci, nego se nastoji da se ti događaji koji su se događali devedesetih godina potpuno izbrišu iz sjećanja. Zbog svega toga smatram da je bilo neophodno da republički parlament osudi protjerivanje nesrpskog stanovništva, a da se država Srbija izvini građankama i građanima, državljanima Srbije, koji su pretrpjeli torturu, samo zato što su drukčije vjere i nacije.

HR: Kako komentirate to što Šešelj nije još osuđen?

To ne mogu razumjeti. Još uvijek očekujem osuđujuću presudu. Čini mi se da dokaza ima, i to dosta. Mislim da bi ga svaki normalan sud osudio za ono što je učinjeno u Vojvodini. Ne treba zaboraviti ni progone iz Zemuna u kojem je obnašao i dužnost predsjednika općine.

Očigledno je da je Šešelj opstruirao sud i namjerno odugovlačio proces. Loše je i po sud i po međunarodno pravo to što nije osuđen!

HR: Jeste li upoznati s knjigom vlč. Marka Kljajića *Kako je umirao moj narod? Ako jeste, mislite li da bi ta knjiga trebala stići do što više čitatelja u Srbiji?*

Da. Naravno da bi bilo dobro, ali u Srbiji uopće postoji problem s novom povijesti, glede toga kakvi su nam udžbenici povijesti i kako se tumače događaji iz devedesetih.

HR: Je li Šešelj bio devedesetih izvođač Miloševićevih radova?

Država je, najblaže rečeno, blagonaklono posmatrala sva ta događanja. Jedino je reagirala kada su baš životi bili ugroženi. To se pokazalo i na primjeru Hrtkovaca, nakon ubojstva Mijata Štefanca. Tad su došle specijalne policijske snage i držale su selo pod kontrolom i situacija se postupno smirivala. Dakle, moglo se da se htjelo. A Šešelj je bio jurišnik! Ali bilo je tu i drugih i to dužnosnika u tadašnjoj vlasti na svim razinama i to se zaboravlja. Svi ti inspiratori zla i izvođači takozvanog humanog preseljenja

u početku su se javno hvalili, a kako se politička situacija mijenjala i oni su se mijenjali. Režim je najodgovorniji za ta događanja!

HR: Po objavi informacije o puštanju Vojislava Šešelja iz pritvora Haaškog tribunala, ministar Aleksandar Vulin je rekao da je riječ o pokušaju SAD da destabiliziraju Vladu Srbije. Kakvo je vaše mišljenje o toj izjavi Vulina i je li moguće da je ta izjava plasirana u javnost bez znanja premijera Vučića?

Vulinova izjava je Vučićev rukoljub Putinu! Ja nisam sklon pričama o »bjelosvjetskim« zavjerama. Da, kroz Vulina i neke ministarke i ministre progovara »veliki«, »nepogrješivi« premijer!

HR: Može li SRS u određenoj mjeri destabilizirati aktualnu Vladu, točnije političku poziciju SNS-a?

Šešelj će pokušati objediniti, ne baš malobrojnju desnicu, neovisno od njene političke artikulacije, nacionalističke, stranačke, ali i one u nevladinom sektoru i tako osigurati povratak SRS u parlament. Igrat će i na kartu narastajućeg socijalnog nezadovoljstva. Socijalna bijeda, posebice lišena svake kulture, pa i političke, rado prihvaća radikalna rješenja. Pouke iz povijesti to govore, i ovdje na ovim prostorima, ali i šire.

Njegovi vjerni sljedbenici i učenici sada čine stub vlasti. Majice i bedževe s njegovim likom, zamijenili su europskim zvjezdicama. Ali sadašnji njihovi koalicijski partneri, bili su i partneri radikala i osobno Šešelja u nekim ranijim vladama, koje su odvele Srbiju u sunovrat, SPS, na primjer. Ako ova stranka stjecajem nekih okolnosti bude odstranjena iz koalicije sa SNS, moguće da će ući u staru koaliciju sa SRS.

Ne baš mali broj radikala, sada članova SNS, nezadovoljan je, jer su očekivali nešto ili više od »izbornog plijena«, a ostali su lišeni apanaže. Ako se pojave nove šanse, evo njih opet u starom jatu kod radikala.

HR: Po povratku u Beograd, Šešelj je

poručio da »SRS ne odustaje od ideje Velike Srbije, jer je to smisao SRS«. Je li prema vašem mišljenju realno da takva »ideja vodilja« i dan-danas može imati određenu potporu u Srbiji od strane nekih građana?

Ta njegova izjava je očekivana! To je radikalna povelja! Sjetimo se izjave Tomislava Nikolića, kada je redizajnirao politički angažman i osnovao Srpsku naprednu stranku i obećao da se oni ne odriču politike Velike Srbije i čuvenih granica Karlovac – Karlobag – Virovitica, ali da te ideje odlažu za neko vrijeme, uvažavajući političku realnost i okruženje.

Ta velikosrpska ideja se uvijek aktualizira kada rastu siromaštvo i socijalne tenzije. Šešelj igra na tu kartu i, nažalost, uvijek će imati jedan broj pristalica u Srbiji, ali i u regiji. Nadam sa da će takvih biti sve manje i manje, posebno poslije krvavog ratnog iskustva iz devedesetih, nakon propalog pohoda na Veliku Srbiju. Ideja Velike Srbije je ratna strategija. Ona se ne može izvesti mirnim sredstvima. Zbog toga je neshvatljivo zašto predsjednik Republike, premijer i Vlada ne reaguju na taj ratnički usklik.

HR: Kako komentirate Šešeljevu izjavu da se radovao vijesti o ubojstvu premijera Zorana Đinđića?

Nažalost, nitko iz Vlade nije reagirao na izjavu o ubojstvu premijera Đinđića! To govori i o samoj vladi. Ne samo da izjava nije civilizacijska, nego ubijen je predsjednik Vlade, dakle pucano je u sustav. Privremeno puštanje Vojislava Šešelja iz Haaga je i prava prilika da se on sasluša i pokrene istraga o političkoj pozadini ubojstva.

HR: Je li moguće da su neki građani Republike Srbije zaboravili šovinističke prijetnje Šešelja, mahanje zardalim žlicama, »crtanje granica«, čitanje popisa nepodobnih, kako Hrvata, tako i »dokazanih izdajnika srpskog naroda«?

Nažalost jest! Za tu zaboravnost je odgovorna država. Država nije procesuirala progonitelje i

Šešeljeve sljedbenike i suradnike! Zato je važno da se svake godine pominju Hrtkovci, kao i čitanje imena »nepodobnih« novinara za skupštinskom govornicom... Nezaborav je jedan od glavnih razloga zašto inzistiram da republički parlament donese Deklaraciju o osudi.

HR: Kako komentirate miting SRS održan prošle subote u Beogradu?

Ta šetnja nije ništa dobro donijela. Čini mi se da je to ministrica inozemnih poslova Republike Hrvatske Vesna Pusić najbolje ilustrirala izjavom: »U sred Beograda imamo poludjelog ratnog zločinca«, ili tako nekako. Mislim da je pismo upozorenja predsjednika Republike Hrvatske upućeno predsjedniku Haaškog tribunala, primjereno bojazni koja je zavladała Šešeljevim dolaskom u zemljama regiona.

Očekujem da težište svog političkog angažmana Šešelj prebaci na Vojvodinu – veliki je broj doseljenih, izbjeglica. Jedino u parlamentu Vojvodine radikali imaju zastupnike. Čak je jedan podržao i Pajtićevu »rekonstrukciju« pokrajinske Vlade. Pitanje je tko bi u Vojvodini sve ušao u neku prešutno-tajnu koaliciju za rad vlasti. Radikali traže izvanredne izbore u pokrajini, ali SNS i njeni koalicioni partneri to više neće forsirati. Nažalost, Vojvodina i njeni građani, pripadnici svih nacionalnih zajednica ponovno će plaćati ceh srbijanskim političkim zakulisnim igrama.

Naglašeni radikalni aktivizam u Vojvodini bit će i na liniji opravdavanja njegovih ranijih zločinačkih akcija, poput onih u Hrtkovcima.

Još će se se svojatati Vojvodina, kao zamjena za nerealnu politiku takozvane Velike Srbije, po principu – otmi što možeš i podgrijavaš nacionalističke snove.

Srbijom vlada ispodprosječna takozvana elita: politička, tajkunska, kriminalna, koja se zarad svog profita, neće odreći ni Šešeljevih usluga.

JUBILARNI XX. FORUM HRVATSKIH MANJINA U ZAGREBU

Kulturna baština hrvatskih manjina

Forum hrvatskih manjina koji po dvadeseti put organizira Hrvatska matrica iseljenika, 14. studenoga je u Zagrebu okupio predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica i nadležnih državnih tijela i institucija Republike Hrvatske. Skupu su prisustvovali predstavnici sedam manjinskih zajednica iz Srbije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Slovačke i Slovenije. Srbiju su na ovom stručnom skupu predstavljali ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić**. Tema ovogodišnjeg skupa bila

je kulturna baština hrvatskih manjina u europskim državama, te kako Republika Hrvatska može pridonijeti njezinom očuvanju. Moderator skupa je bio dr. sc. **Mario Bara**, asistent u Institutu za migracije i narodnosti u Zagrebu, a pozdravne riječi okupljenima je uputio **Marin Knezović**, ravnatelj Hrvatske matrice iseljenika, nakon čega su se sudionicima Forumu obratili **Milan Bošnjak**, načelnik Sektora za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH i **Vladimir Lončarević**, pomoćnik savjetnika Predsjednika Republike za unutarnju politiku. **Marija Hećimović**, voditeljica Odsjeka za autohtone hrvatske manjine

HMI iznijela je potom izvještaj o održavanju Forumu u proteklih dvadeset godina.

HRVATI U SRBIJI

Svoje iskaze o ovoj temi, prezentaciju materijalne i nematerijalne kulturne baštine, mogućnostima i izazovima očuvanja i viđenje problema unutar svojih manjinskih zajednica iznijeli su njihovi predstavnici s ovoga skupa. Nas je svakako najviše zanimalo stanje kulturne baštine Hrvata u Srbiji i vidovi njezine zaštite o čemu je govorio ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov. Prema njegovim riječima kulturna baština Hrvata u Srbiji je vrlo

bogata, no o njoj se na suvremen i stručan način još uvijek malo zna. Da bi se o njoj govorilo treba se prije svega dotaći ambijenta u kojoj živi i djeluje nacionalna zajednica i koji u velikoj mjeri određuje stanje i afirmaciju kako materijalne, tako i nematerijalne kulturne baštine hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. »Hrvati u Srbiji su manjinska zajednica koja je tek nedavno postala nacionalnom manjinom i stoga je razumljivo zašto se ona još uvijek nalazi u fazi institucionalne izgradnje, planiranja i razvoja vlastitih manjinskih politika, pri čemu djelujemo u nenaklonjenom društvenom ambijentu, gdje postoje izrazi-

*Ni danas nisu sve hrvatske manjine uspjele ostvarile svoj manjinski status u domicilnim državama, pa ga tako još uvijek nemaju Slovenija i Makedonija, dok ih je Italija priznala kao jezičnu manjinu *
Ne postoje definirane politike očuvanja bogate kulturne baštine Hrvata u Srbiji*

to negativne politike prema Hrvatima. Proteklih dana smo svjedoci da će vjerojatno doći do pogoršanja ukupnih prilika na društvenom planu, te da će Hrvati na to reagirati s osjećajem veće nesigurnosti, povećanjem straha i povlačenjem u privatnost. Na koncu riječ je o zajednici koja živi u državi koja ima najmanji bruto nacionalni dohodak, tako da su Hrvati u Srbiji najsiromašniji Hrvati trenutačno u svijetu», navodi Žigmanov.

ma iz područja kulture, znanosti i umjetnosti Republike Srbije je simbolična, dok je spram onih u Republici Hrvatskoj razvijenija, no to još uvijek nije dovoljno kada se govori o znanosti i kada je riječ o zaštiti kulturne baštine. »Nažalost do sada nije načinjen popis materijalne i nematerijalne kulturne baštine, niti jedno mjerodavno tijelo u Srbiji nema inventar onoga što pripada hrvatskoj zajednici. Zbog prije navedenih slabosti, jasno je da

je slična. Postoje određeni obrasci po pitanju usmene književnosti uključivanjem u obrazovni proces i to se najprije odnosi na mjesnu kulturnu baštinu vezanu uz lokalne govore. Najrazvijenije prakse do sada su one koje se tiču tradicijske kulture a to su običaji, no te aktivnosti još uvijek ne prati stručna obrada i zapisivanje sadržaja tradicijske kulture. Žigmanov ističe kako je potrebno dokumentirati sveukupnu nematerijalnu kulturnu baštinu kroz registar, prezentirati je i valorizirati što bi se sve odvijalo u jednom centru za nematerijalnu kulturnu baštinu gdje bi nositelj mogao biti Zavod. Ravnatelj ZKVH-a dalje navodi kako

otrgnuti i staviti u druge identitetske okvire, a najbolji primjer je bunjevački govor koji se tiskao na ćirilicom pismu. Stručna pomoć RH je i više nego dobrodošla, no ta pomoć mora počivati na poznavanju hrvatskih prilika u Srbiji«, zaključuje ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov.

Nakon cjelodnevnog izlaganja i konstruktivne rasprave predstavnika manjinskih zajednica i nadležnih ministarstava i institucija, ovogodišnji Forum je donio i određene zaključke. Predloženo je sustavno evidentiranje, dokumentiranje i stručna obrada kulturne baštine hrvatskih manjina uz angažman resursa hrvatskih manjinskih

Tomislav Žigmanov

Kada se govori o realnom stanju kulturne baštine Hrvata u Srbiji treba navesti kako ne postoje čvrsto definirane politike, nije do kraja razvijen vlastiti kulturni prostor, a kulturni sadržaji koji se produciraju unutar kulturnih zajednica u kojima dominiraju elementi tradicijske kulture su još uvijek relativno siromašni. Veliki je broj manjkavosti, od izostanka jasnoga plana i uspostave strategija, do nedostatka kadrova i financijskih sredstava. Žigmanov navodi kako institucije koje su osnovane od strane države da rade taj posao često puta izostavljaju za objekte zaštite dio onoga što pripada hrvatskoj kulturnoj baštini. Kada je riječ o katoličkoj baštini postoji određena vrsta odsustva brige po pitanju zaštite najznačajnijih sakralnih objekata. Prema njegovoj ocjeni to je posljedica i činjenice da postoji relativna podzastupljenost Hrvata u takvim kulturnim institucijama, a vlastiti kadrovi ne postoje. Suradnja s ustanova-

do sada hrvatska zajednica nije imala dovoljno razvijena institucionalna, financijska i kadrovska sredstva kako bi ona to učinila. Trebalo bi napraviti inventarizaciju baštine i kategorizaciju kako bi se pristupilo održavanju i očuvanju u skladu sa stručnim normama. Trebalo bi računati na objedinjavanje svih tih informacija i njihovu dostupnost, te bi bila poželjna prateća digitalizacija najznačajnijih kulturnih dobara kao što su stare knjige i određeni dokumenti. Trebalo bi potom istražiti programe zaštite objekata koji su važni za identitete zajednice, te raditi na očuvanju umijeća što podrazumijeva stare zanate i obrte, njihovo prenošenje na mlađe i stvaranje okvira u kojem bi oni mogli biti održivi uvođenjem u neke turističke programe», ističe Žigmanov.

NEMATERIJALNA BAŠTINA

Kada je riječ o nematerijalnoj baštini Hrvata u Srbiji, situacija

Marin Knezović i Marija Balažević

je potrebno razviti institucionalnu potporu svim djelatnostima vezanim za nematerijalnu kulturnu baštinu spram udruga kulture koje su nositelji toga, te unaprijediti stručnu pomoć zajednicama koje prednjače u ovom kulturnom segmentu.

»Sve bi se moglo kvalitetnije ostvariti ukoliko bi postojala snažnija institucionalna potpora i suradnja sa mjerodavnim tijelima u Hrvatskoj. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata već je učinio prve korake organiziranjem seminara s Centrom za nematerijalnu kulturnu baštinu iz odsjeka Ministarstva kulture RH. Radili smo nešto na planu očuvanja materijalne kulturne baštine jer smo svjedoci da se ono što pripada hrvatskoj kulturnoj baštini želi razbaštiniti,

institucija i resursa matične i domicilne države. Zatim je predloženo osnivanje odbora za praćenje zaštite kulturnih dobara, gdje bi taj odbor trebao imati funkciju koordinatora između predstavnika hrvatskih manjina i Ministarstva kulture RH. I na kraju najvažniji prijedlog, osiguravanje financijskih sredstava u Republici Hrvatskoj kako bi se programi i projekti zaštite kulturne baštine hrvatskih manjina mogli realizirati.

Ni danas nisu sve hrvatske manjine ostvarile svoj manjinski status u domicilnim državama, pa ga tako još uvijek nemaju Slovenija i Makedonija, dok ih je Italija priznala kao jezičnu manjinu.

Dijana Prčić

Kako komentirate povratak Vojislava Šešelja?

MIRKO PAULIĆ,
radnik, Nikinci

Ostao je isti

Mislim da će povratak **Vojislava Šešelja** u Srbiju, bolno podsjetiti Hrvate u Srijemu na sve one nemile događaje koje su preživjeli ratnih devedesetih. Oni koji su od Hrvata ostali u ovom dijelu Srijema i dalje izbjegavaju govoriti o tome. Što se tiče dolaska vođe srpskih radikala, možemo iz njegovih riječi i govora po povratku u Srbiju vidjeti da se ništa nije promijenio, osim što mu je zdravstveno stanje lošije. Ostali su mu isti politički stavovi kao i san o Velikoj Srbiji. Njegove izjave su ostale iste i svi znamo što one poručuju. Međutim, vrijeme danas nije isto. Podjele nastale tijekom njegove odsutnosti, u tada zajedničkoj stranci i odlazak **Tomislava Nikolića** i **Aleksandra Vučića** postaju sada prioritet, ili kako je rekao prepoznatljivim jezikom, osveta je na prvom mjestu. Politički obračun bi mogao bar na neko vrijeme ostaviti po strani temu protjerivanja. Nadam se da država ima volje reagirati na govor mržnje, barem na one elemente koji spadaju pod kazneno djelo. Dolazak Šešelja je donio, nadam se, trenutačnu euforiju među njegovim pristašama, a hoće li to biti kratkog vijeka vrijeme će pokazati, kao i prvi naredni izbori. Vidjet ćemo koliko će mu aktualna vlast dozvoliti prostora za medijsko djelovanje. Mještani Hrtkovaca, Nikinaca i Platičeva nerado se sjećaju tih događaja, ali se nadaju da je to vrijeme iz ratnih devedesetih ipak prevaziđeno i da Šešeljev dolazak neće vratiti negativan međususjedski odnos iz devedesetih godina. Pokazat će vrijeme.

S. D.

KREŠIMIR TKALAC,
radnik, Hrtkovci

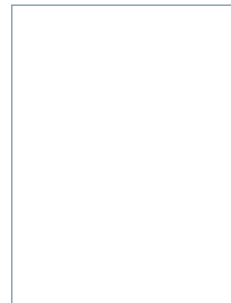
Nema bojazni

Žalosno je što se Haaški sud nije uspio izboriti sa Šešeljevom opstrukcijom suđenja i što ni nakon jedanaest godina suđenja nisu uspjeli doći do presude. Srpsko društvo je ovo privremeno puštanje na slobodu definitivno dočekalo kao oslobođanje od odgovornosti. Svuda se u javnosti stvara slika da je Šešelj suđen za »verbalni delikt«, ali se »zaboravlja« da su ti njegovi »verbalni delikti« bili najcrnje ratno huškanje, nakon čega su Šešeljevi sljedbenici provodili »krvne delikte«. Što se samih Hrtkovaca tiče, Hrvati danas čine tek par postotaka stanovništva pa je pričati o neakvim međunacionalnim odnosima, u svjetlu Šešeljevog povratka, malo iluzorno, ali svakako vjerujem da je većina Hrvata razočarana ovakvim razvojem suđenja. Međutim, isto tako vjerujem da ljudi nisu posebno uplašeni – svjesni da je devedesetih Šešelj samo bio izvršitelj onoga što je **Milošević** naredio, odnosno da su iza Šešelja stajale institucije SRJ i Srbije i da je to bila suština njegove moći. Danas to ipak ne možemo reći da je slučaj i ljudi su toga svjesni. S druge strane, svjesni su da su se mnogi odnosi i unutar i van Srbije promijenili u odnosu na devedesete. Hrvatska je članica Europske unije i NATO-a, dok Srbija pokušava otvoriti pristupne pregovore s EU. Svakako na nivou običnih, svakodnevnih ljudskih komunikacija, vjerojatno se može očekivati poneka sitnija ili krupnija provokacija, ali pod utjecajem svakodnevnih egzistencijalnih problema, vrlo brzo će i ova epizoda pasti u zaborav.

S. D.

Strah

Ako ste pomislili da je okvir koji vidite iznad naslova prazan griješite – strah je tamo, slika straha zbog neizrečenih riječi koje bi trebalo reći... Kada imamo priliku nešto reći, o nečemu se izjasniti, neku pojavu osuditi, nešto uraditi za dobrobit nekih drugih, nepoznatih, nas samih, zanimemimo. Tako se naš glas ne čuje, ni onda kad vidimo da se zlo oko nas širi, kada nam prijeti, susjedu našem, ne odupremo se, šutimo. Tako postajemo nevidljivi, time i beznačajni, kao i naši problemi. Dobro je i ovako kako je, jer ako strah pobijedimo pa kažemo može se onome tko je rekao riječ osvetiti. Zato šutimo. Ali šutnja nije spas, nije zlata vrijedna. Zlo na koje ne reagiramo, koga ne osudimo, kojemu se ne odupremo rast će neometeno, brzo kao korov širiti se i bit će ga teško zaustaviti. A mi ćemo biti kao danas, oklopljeni u naše krhke čahure dobrote i mira, gledat poharu koja narasta, slama, uništava i nemoćni ništa nećemo moći učiniti, niti se oduprijeti. Zato vrijedi reći, druge ohrabriti, pred zlo stati. Samo će se tako opstati.

(U okviru iznad naslova trebala je biti fotografija nekoga tko bi odgovorio na Pitanje tjedna koje, uvijek različito, već mjesecima postavljamo našim čitateljima i onima koji to nisu. Tema je ovoga puta škakljiva, budi sjećanja, otvara rane, naročito tamo gdje je bilo ubijenih, premlaćivanih, zatvaranih, protjeranih. No, dvojica smjelih su tu, kazali su što su imali – trećega ovaj put nismo našli ni u Srijemu, ni u Somboru, ni u Sonti, ni u okolici – dalje nismo tražili.)

M. K.

RAZGOVOR O KNJIŠKOM TRENUTKU NA HRVATSKOJ SCENI:

BRANKO ČEGEC, VLASNIK NAKLADNIČKE KUĆE MEANDARMEDIA

Interliber – buvljak s niskim cijenama knjiga

Jedina prilika mnogim čitateljima da nabave željene naslove

Ovogodišnji zagrebački *Interliber* znakovito je demonstrirao razliku između velikih i malih nakladničkih kuća, očevitno ilustrirajući aktualnu situaciju na hrvatskom tržištu knjiga. U želji dobivanja relevantnog komentara o knjiškom trenutku na hrvatskoj kulturnoj sceni zamolili smo za razgovor **Branka Čegeca**, nekadašnjeg pomoćnika ministra kulture, a danas vlasnika nakladničke kuće *Menadarmedia*.

Kakva je produkcija nakladničke kuće *Menadarmedia* koju ste predstavili na ovogodišnjem *Interliberu*?

Objavljujemo manje više nekomercijalnu produkciju knjiga autora koji imaju značajno mjesto u svakoj kulturi i na taj način pridonosimo i njihovom mjestu u hrvatskoj kulturi. Od inozemnih autora tu su **Milan Kundera**, **Thomas Bernhard**, **George Perec** i mnogi drugi, dok su hrvatski autori zastupljeni imenima poput **Ivane Sajko**, **Ede Popovića**, **Daše Drndić** te niz najznačajnijih hrvatskih suvremenih pjesnika od **Danijela Dragojevića** do **Slavka Mihalića** pa sve do **Kreše Bagića**, **Miroslava Mićanovića**, **Zvonka Makovića** i drugih.

Koja je ciljna skupina čitatelja knjiga iz vaše produkcije?

Knjige iz produkcije *Meandarmedia* traže jednog elementarno obrazovanog čitatelja što danas predstavlja možda jednu skupinu koju je teško definirati. Računamo na onu publiku koja, nažalost, ima najmanje novca, tj. ljude koji rade u obra-

zovnim institucijama, životareći od svojih mjesečnih prihoda iz kojih opet teško mogu izdvojiti novac za knjigu. Sajamski nastup naše kuće je za njih možda i jedina prilika da po prigodnim cijenama dođu do nekih knjiga.

Jeste li prisutni od početka na najvećem hrvatskom sajmu knjiga?

Cijelo vrijeme smo na *Interliberu*, otkako je nekoliko godina nakon rata ponovno počeo s radom u ovom formatu, svjedočeći njegovim usponima i padovima, ali se bojim da pad u kojemu smo sada traje predugo.

U kontinuitetu od nekoliko godina, usporedo s općom krizom koja vlada u društvu, i *Interliber* iz godinu u godinu pada. Zapravo, sve više postaje buvljak na kojem se prodaju starije knjige po nemoguće niskim cijenama, koje se nama nakladnicima svakako ne isplate, ali nam se još manje isplati držati knjige u skladištu. No, i to je na neki način, bolje zbog činjenice da tako knjige nađe put do svoga čitatelja.

Što je po Vama razlog sve većeg porasta »nečitarnosti« u Hrvata, kao jednog od osnovnih razloga slabije prodaje knjiga?

Postoji cijeli niz faktora zbog kojih su stvari u društvu krivo postavljene, počevši prvo od obrazovanja do medijske politike koja se danas vodi. Stjecajem aktualnih okolnosti izgubili smo neke medije koji su imali tu razinu ozbiljnosti u praćenju knjiga i književnosti, no s druge strane, i u tim medijima koji su opstali prostor za knjigu se stalno redu-

cira i sveden je gotovo na nezamisliv minimum, ne dajući knjizi »prodatisi« i upozoriti na sebe.

Vidite li kakvo rješenje u budućnosti?

Bojim se da tu nema nekog jednostavnog rješenja. S druge strane, imate tu priču s elektroničkim verzijama knjiga i posredovanja knjiških sadržaja preko drugih medija, a osobno mislim da stvar nije u tome da bi se to trebalo isključivati. Mi smo jedna mala kultura, mala sredina i nikakvo tržište, i na koncu to sve kod nas ostavlja drastične posljedice.

Slazete li se s činjenicom kako ljude koji imaju novca knjige ne interesiraju, dok oni koji su zainteresirani za knjigu nemaju novca?

Proces općih društvenih događanja usmjerio je novac prema ljudima nezainteresiranim za kulturu i za sustav obrazovanja općenito pa ih knjiški dio priče na određeni način ne zanima i u tome niti na koji način ne sudjeluju. Uz malo sreće, možda će se u budućnosti njihovi potomci ipak usmjeriti prema knjigama i ozbiljnijim kulturnim sadržajima. Gore navedenim imućnijim grupacijama mnogo više odgovara estrada, sport i nešto što ima populističku dimenziju vrednujući samo površnu vrijednost, ne očekujući nikakvu vrijednost koju će dobiti iznutra.

Je li internet neprijatelj tiskanih knjiga?

Ne, mislim kako je to jedna marketinška priča. Knjiga i internet moraju imati jedan modus

suživota, međusobno se dopunjavajući. Internet posjeduje brzi protok često puta i površnih informacija, ali ako vam treba suočavanje s nekom ozbiljnijom informacijom, na koncu morate posegnuti za tiskanom knjigom.

Stječe se dojam kako je aktualna situacija u hrvatskom nakladništvu po pitanju velikih i malih kuća vrlo slična odnosu između hipermarketa i malih trgovina.

Tako je to jer su kod nas veliki nakladnici i nakladnici školskih udžbenika, dakle oni koji idu na sigurno tržište i samim time osigurati siguran prihod. Svi ostali nakladnici koji ne sudjeluju u tom »kolaču« su u daleko lošijoj poziciji, recimo poput kvartovskog dućana u odnosu na veliki shopping centar.

Što bi bio spas za male nakladničke kuće i može li ova profesija uopće egzistirati u ovakvim tržišnim uvjetima?

Veliko je pitanje možemo li više ovakvim uvjetima egzistirati, jer tržišni uvjeti više nisu nikakvi nego je to zapravo snalaženje od slučaja do slučaja i krpanje rupa. Nužno je da država počne normalno funkcionirati, proizvođači ekonomsku vrijednost koja će potom omogućiti opstanak i razvoj kulturnih sadržaja. Bez razvijanja nema ni opstanka...

Dražen Prčić

PROJEKT DUNAV SOJA: PROIZVODNJA GMO FREE SOJE ZA EU TRŽIŠTE

Šansa za male proizvođače

Domaći proizvođači organske soje svoju proizvodnju sljedeće godine mogu organizirati u partnerstvu s Regionalnim centrom *Dunav soja* koji takvu vrstu projekata planira na četiri lokacije u Vojvodini, poziv je upućen proizvođačima s prošlotjednog predstavljanja ovog Centra u Subotici.

»To znači povezivanje domaćih proizvođača organske soje, ali i drugih usjeva, s kupcima na tržištu Švicarske, Austrije i Njemačke, kao i izgradnju stabilnih odnosa suradnje, budući da je riječ o dugogodišnjim ugovorima za stabilna inozemna tržišta te proizvodnju po organskim standardima«, kaže **Marija Kalentić**, direktorica Regionalnog centra *Dunav soja*.

GRANCIJA KVALITETE: DONAU SOJA

Naime, proizvodnja soje je postala središnje pitanje u poljoprivredi i prehrambenoj industriji Europe. Približno 35 milijuna tona soje i sojine sačme godišnje osigurava važne proteine za industriju stočne hrane, a od te količine 97,5 posto se uvozi

iz prekomorskih zemalja. Oko 20 milijuna hektara u Sjevernoj i Južnoj Americi namijenjeno je proizvodnji soje koju će Europa uvesti, što znači ukupno oko 23 milijuna tona sojine sačme i 11 milijuna tona sojinog zrna godišnje. Budući da je ovisnost od uvoza soje postala izazov za cijelu Europu, 2012. godine u Austriji je osnovano neovisno, međunarodno udruženje *Donau Soja* koje okuplja veliki broj zainteresiranih i podupire gajenje genetski nemodificirane soje u dunavskoj regiji. Pod istim imenom *Donau Soja* dodjeljuje se i oznaka kvalitete za potvrđen i kontroliran uzgoj soje i sojinih proizvoda, a za potrošače oznaka *Donau Soja* jamči proizvod proizveden bez genetskog inženjeringa.

»Mi ovdje pričamo o GMO free soji, europskoj soji iz dunavske regije. Tržište je ogromno i postoje jako velike rupe na tržištu EU što se tiče proizvodnje soje za stočnu hranu. S druge strane, zbog stalnog porasta tražnje organskih proizvoda životinjskog podrijetla: mlijeka, mesa, jaja, sučavamo se s velikim nedostatkom organskih proizvo-

da za stočnu hranu i Europa se naravno želi preorijentirati na domaće proizvođače. To je ogromna šansa i za tržište Srbije, jer su tvrtke iz Austrije, Njemačke, Švicarske zainteresirane za suradnju sa srpskim proizvođačima«, kaže Marija Kalentić.

IZLAZ ZA AGRAR

Prošle godine osnovan je *Centar kompetentnosti Dunav Soja* u Novom Sadu koji je zadužen za organizaciju ovog programa, uz potporu *Dunav Soja* udruženja iz Austrije, Njemačke organizacije za međunarodnu suradnju (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*, GIZ) i Austrijske razvojne Agencije (ADA). Ovaj program promovira dva pravca – jedan je konvencionalna proizvodnja genetski nemodificirane soje za koji na području Vojvodine postoje velika poljoprivredna dobra i privredna društva koja gazduju na nekoliko tisuća hektara i koja su ozbiljno zainteresirana za ovakav projekt. Drugi program je organska proizvodnja soje koji je namijenjen malim proizvođačima.

»Podupire se udruživanje više malih proizvođača kako bi onda zajedno mogli ponuditi tržištu EU, Austrije, Njemačke ili Švicarske, jednu ozbiljnu količinu organski proizvedene soje, i mislim da je to dobra šansa za male proizvođače. Bitno je da *Dunav soja* inicijativa prepozna uvjete organske proizvodnje koja mora zadovolji određene kriterije kada je pitanju plodored, dakle, ne možete više godina uzastopno proizvoditi soju, ne možete niti dvije godine zaredom. Stoga su oni spremni zarad soje našim malim organskim proizvođačima pomoći i otkupiti i prateće količine iz plodoreda, bilo da se radi o kukuruzu, pšenici, suncokretu ili bilo kojoj drugoj kulturi kao organskom proizvodu. Nadam se da će naši proizvođači, mislim prvenstveno na Suboticu ali i na proizvođače iz Vojvodine, prepoznati to kao šansu i jednu zaista dobru inicijativu za naš agrar i da je to možda izlaz za njih da pronađu neku svoju dobru poziciju na tržištu i profitiraju u sljedećim godinama«, kaže **Nenad Novaković**, direktor *Organic Control Systema*.
S. M.

Europa uvozi 97,5 posto soje od ukupne potrošnje, a zbog stalnog porasta tražnje organskih proizvoda životinjskog podrijetla, suočena je i s velikim nedostatkom organskih proizvoda za stočnu hranu. Stoga se želi preorijentirati na domaće proizvođače, a to je ogromna šansa i za tržište Srbije

IZLOŽBA POSVEĆENA ZAVRŠETKU PROJEKTNO-TEHNIČKE DOKUMENTACIJE

Pruga Subotica – Segedin iz EU fondova

Za rekonstrukciju dionice od Segedina do Subotice potrebno je oko 280 milijuna eura, ukoliko na aktualnom natječaju EU fondova bude prihvaćen ovaj projekt, rekonstrukcija bi mogla početi 2016. godine, a tri godine kasnije bi mogla biti i okončana

Povodom realizacije IPA projekta prekogranične suradnje Mađarske i Srbije, u Subotici je održana izložba pod nazivom *Izrada projektno-tehničke dokumentacije za prugu Segedin – Röske – Horgoš – Subotica i potrebne dokumentacije za željezničku prugu Subotica – Čikerija (Csikéria) – Aljmaš (Bácsalmás) – Baja*. Ovo je druga od četiri planirane izložbe posvećene ovom projektu, koje se organiziraju tijekom studenoga u Aljmašu, Segedinu i Novom Sadu.

IDEJA STARA 18 GODINA

»Dugačak je bio put dovdje. Sjećam se da sam prvi puta razgovarao o ovoj ideji obnove željezničkih tračnica od Segedina preko Subotice i Bácsalmása do Baje 1996. godine, kada smo razmišljali što ćemo kada dođe kraj razdoblja koje je bilo označeno Miloševićem. Sada samo u fazi okončavanja pripremnih aktivnosti vezanih uz projektiranje«, kazao je predsjednik Skupštine Vojvodine **István Pásztor** i najavio da postoji realna šansa da Srbija i Mađarska zajedničkim apliciranjem kod europskih fondova osiguraju potrebna sredstva za rekonstrukciju pruge Subotica – Segedin.

Za rekonstrukciju dionice od Segedina do Subotice potrebno je oko 280 milijuna eura, a ukoliko na aktualnom natječaju EU fondova bude prihvaćen ovaj projekt, rekonstrukcija bi mogla početi 2016. godine, a tri godine kasnije bi mogla biti i okončana.

Na otvaranju izložbe u

Gradskom muzeju u Subotici sudjelovali su projektni partneri, DKMT Dunav-Kriš-Moriš-Tisa Euroregionalna razvojna neprofitna agencija doo i Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spo-

ostvariti bez kontakta jedne od dvije prijestolnice. Nedostatak pruge koja poprečno presijeca DKMT Euroregiju je značajan problem. Na pojedinim dionicama željezničke linije Segedin – Röske – Horgoš – Subotica

metara, kao i sveukupnu revitalizaciju koja uključuje i obnovu zgrada, sustava za signalizaciju, i ostalog. Do sada je urađen idejni projekt za dionicu pruge od Subotice do Segedina sa žutom FIDIC tenderskom dokumenta-

Izložba u Gradskom muzeju

va, kao i sudionici u projektu: predstavnici republičkih ministarstava, pokrajinskih tijela, željeznica Srbije i Mađarske.

Osim fotografija subotičkog fotografa **Edvárd Molnara** koje prikazuju trenutačno stanje tračnica, izložena je i maketa pruge spomenutog projekta, koju su izradili subotički modelari.

OBNAVLJANJE TRAČNICA, ZGRADA, SIGNALIZACIJE

Transeuropske transportne mreže (TEN-T koridori) prolaze preko Mađarske i Srbije, ali postoji zona od oko 400 kilometara između Budimpešte i Beograda, gdje se poprečna veza zapad-istok željeznicom ne može

– Čikerija – Aljmaš – Baja nedostaje odgovarajuća infrastruktura ili je u lošem stanju, tako da se rastojanje od Segedina do Subotice, koje iznosi oko 40 km, sada željeznicom prelazi za skoro dva sata. Osim toga, ova pruga omogućava kopnenu vezu između dvije najveće luke Jadranskog i Crnog mora, kao dio glavnog pravca između Rijeke i Konstance. Rekonstrukcija nedostajuće sekcije na željezničkoj dionici Segedin – Subotica – Baja oživljava povijesnu, regionalnu i međunarodnu vezu u regiji, navodi se, među ostalim, u opisu projekta.

Riječ je o jedinstvenom projektu koji obuhvaća obnavljanje tračnica dužine blizu 100 kilo-

cijom, što se odnosi na dionicu pruge od Subotice prema granici kod Horgoša, a s mađarske strane po njihovom zakonodavstvu, urađen je projekt s dozvolom. Za dionicu između Subotice i Baje urađena je osnovna dokumentacija, kao i Studija procjene utjecaja na okoliš. Ukupna vrijednost projekta je oko 1,65 milijuna eura, od čega je 85 posto sredstva sufinancirano od strane IPA fonda EU, a 15 posto je osobno učešće partnera na projektu. Pokrajinska vlada AP Vojvodine osigurala je u proračunu cjelokupan iznos za predfinanciranje ovog projekta, imajući u vidu njegov značaj kako za regiju DKMT, tako i za Mađarsku i Srbiju.

S. M.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 21. do 27. studenoga

21. STUDENOGA 1737.

Umro je **Lovro Bračuljević**, prozni pisatelj, franjevac, profesor filozofije u Budimu. Pisao je narodnim jezikom i bavio se problematikom pravopisa. U svom najznačajnijem djelu *Uzao serafinske (nascki) goruchie gliubavi* Bračuljević je zapisao: »Lipo i pofaljenje je pisati onako kako se govori, jer što god je od više, nije faljeno već kuđeno. Zato u knjigah pišem onako kako govorimo i izgovaramo naške riči: jer kako se mogu izgovarati onako se mogu i knjigah štiti. Lovro Bračuljevića je rođen neutvrđenog datuma 1685. godina.

22. STUDENOGA 1938.

Održana je prva, redovita godišnja skupština Hrvatskog akademskog društva **Matija Gubec**. Novu upravu čine: predsjednik **Marko Horvatski**, dopredsjednik **Đuro Tomić**, tajnik **Miroslav Štimmer**, rizničar **Bela Bačlija**, knjižničar **Šime Francisković**, zatim **Ivo Stantić**, **Tereza Dulić**, **Ivan Tikvicki** i **Franjo Kujundžić**.

22. STUDENOGA 2004.

Zvonjavom zvona u svim crkvama u Subotici, počela je Interkonfesionalna (svekršćanska) konferencija na temu: *Uloga crkve u vjerskoj, kulturnoj i međunarodnoj suradnji na putu europskih integracija*. Nakon jednodnevnog rada u našem gradu, ovaj skup je zatim nastavljen dvodnevnom zasjedanjem u Bečeju.

22. STUDENOGA 2006.

U prepunoj koncertnoj dvorani **Vatroslav Lisinski** u Zagrebu, gala koncert je održao kantautor

Zvonko Bogdan, nova legenda tamburaške glazbe.

23. STUDENOGA 1791.

Gradski vijećnik (senator) **Ivan Sučić** izabran je za sudca slobodnog kraljevskog grada Maria Thereziopolis. Tu dužnost je obnašao dvije godine, a 1778. izabran je za kapetana te u ljeto 1796. postaje prvim gradonačelnikom Subotice.

23. STUDENOGA 1909.

Rođen je **Matija Poljaković**, dramski pisatelj i romansijer, po obrazovanju pravnik. Autor je tridesetak dramskih tekstova – igrokaza nastalih u narodnom duhu, a također tragikomedija i groteski te više radio drama kao i tv-serijala o *Boltinim zgodama i nezgodama*, djelomice snimljenog i prikazanog u mreži Jugoslavenske televizije, obustavljenog u vrijeme kada ga vlasti proglase politički nepodobnim zbog sudjelovanja u hrvatskom proljeću. Njegov igrokaz *Ča Bonina razgala*, održao se na sceni subotičkog kazališta više od dva desetljeća. Matija Poljaković umro je 15. ožujka 1973. godine.

23. STUDENOGA 1957.

Konstituiran je Narodni odbor Subotičkog kotara. Za predsjednika je izabran pravnik **Stipan Marušić**, potpredsjednici su **Miklós Szabó** i **Vlado Đanić**. Na posebnim sjednicama kako Kotarskog vijeća, tako i Vijeća proizvođača izabrani su **Marko Poljaković** i **Antun Bačić**.

24. STUDENOGA 1918.

U hotelu *Hungaria* (kasnije kino *Lifka*), održane su dvije skup-

štine bunjevačko-srpske skupštine, na kojima je izabrano 75 predstavnika Subotice za Veliku narodnu skupštinu Vojvodine u Novom Sadu. Izaslanici su još istoga dana krenuli na put. Na željezničkom kolodvoru im se pridružio izaslanik Bajskog trokuta.

24. STUDENOGA 1989.

Umro je primarijus dr. **Vinko Perčić**, istaknuti liječnik, gastroenterolog, šef Internističkog odjela subotičke Bolnice, utemeljivač glasovitih Internističkih dana. Kao strastveni kolekcionar sakupio je veliku i vrijednu zbirku djela likovne umjetnosti. Dio svoje kolekcije darova je gradu Zagrebu, a s drugim dijelom, zajedno sa zgradom, utemeljena je Zavičajna galerija **Dr. Vinko Perčić**. Rođen je 20. veljače 1911. godine.

25. STUDENOGA 1918.

U Novom Sadu je započelo zasjedanje Velike narodne skupštine Vojvodine, kojem prisustvuju izaslanici subotičkih Bunjevaca i Srba. Na ovom skupu je odlučeno da se ovi krajevi odcijepi od Mađarske i posredstvom Srbije priključe slavenskoj državi u nastajanju.

25. STUDENOGA 1971.

Pri Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu *Bunjevačko kolo* otvoren je Književni salon. Prvi gosti bili su pisci i kritičari dr. **Jasna Melvinger**, dr. **Draško Redep** i **Petko Vojnić Purčar**. Uistinu, bio je to nastavak nekadašnjeg Književnog salona **Ivana Pančića**, kojega je on, još studentom i mladim pjesnikom, krajem 50-tih i početkom 60-tih godina XX. stoljeća, pokrenuo u

vlastitu obiteljsku domu, izazivajući stanovitu pozornost režima, kako izborom pozivanih gostiju, tako i književnih i drugih tema u koje su zahvaćali.

26. STUDENOGA 1918.

Na zasjedanju Velike narodne skupštine Vojvodine, kerski župnik mons. **Blaško Rajić** i **Jaša Tomić** izabrani su za zastupnike Vojvodine pri Vladi u Beogradu. Sličnu misiju u Zagrebu obavljali su Subotičani dr. **Jovan Manojlović** i Novosađanin **Petar Konjović**.

26. STUDENOGA 1975.

Subotički televizijski predajnik, podignut u sklopu novoutemeljene Televizije Novi Sad, počeo je (re)emitiranje programa (43. kanal) koji pokriva veći dio sjeverne Bačke.

27. STUDENOGA 1991.

Od završetka II. svjetskog rata naovamo, subotički stvaratelji pokrenuli su ili obnovili više časopisa – *Njiva*, *Híd*, *Rukovet*, *Űzenet*, *Létünk*, *Klasze naših ravni* i još neka – književna, umjetnička, znanstvena i druga glasila. Pored mahom književne, ali i stručno-znanstvene publicistike, uz časopise se razvila pa i ustalila zamjetna nakladnička djelatnost, u kojoj je do danas tiskano više stotina, pa čak tisuća knjiga pjesama, pripovijesti, drama, romana, putopisa, monografija, studija, eseja, reportaža i djela drugih žanrova. Zahvaljujući tome samo u jugoslavenskim književnim enciklopedijama, leksikonima hrvatski, mađarski, srpski i drugi autori (Subotičkog književnog i prevoditeljskog kruga) dobili su više stotina natuknica.

POGLED S DRUGE STRANE: HOĆE LI NAM SE POMLADITI SELA?

Natječaj za kupnju seoskih kuća

Odjeci raspisa za dodjelu bespovratnih sredstava za kupnju seoskih kuća i razmjere zainteresiranosti znat će se po okončanju natječaja u 2015., no u Subotici je već ranijih godina zapažena pojava vraćanja zemlji i životu na selu i salašu, iz nekoliko razloga

Prošloga tjedna raspisan je vojvođanski natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava za kupnju seoskih kuća s okućnicom, supružnicima i izvanbračnim partnerima s prebivalištem na teritoriju AP Vojvodine koji nemaju stambeni prostor u vlasništvu i suvlasništvu. Rok prijave zainteresiranih je do 15. siječnja 2015. godine. Pod seoskim kućama za čiju kupnju se dodjeljuju sredstva smatraju se nekretnine koje se nalaze izvan gradskih i općinskih sjedišta i prigradskih naselja. Ukupna sredstva namijenjena kupnji seoskih kuća su 40 milijuna dinara, a jedan par aplicira na najviše 1 milijun dinara. Predloženi plan je kupnja najmanje 40 kuća u selima na ovaj način, uz obećanje o nastavku izdvajanja sredstava i u narednoj godini ukoliko bude zainteresiranih mladih parova za stanovanje na selu.

SAMO ZA PAROVE BEZ IMOVINE

Pokrajinska Vlada usmjerava k mladima sredstva za rješavanje stambenih pitanja, ali u seoskom ambijentu, radi poticanja razvoja seoskih sredina, oživljavanja i pomlađivanja vojvođanskih sela

kroz dolazak djece i povećanje nataliteta, iniciranja procesa poboljšanja demografske strukture kao preduvjeta za pokretanje gospodarskih aktivnosti, a u domeni oblasti rodne ravnopravnosti i radi povećanja broja žena vlasnica nepokretnosti.

Natječajem je utvrđeno pravo sudjelovanja supružnika čija bračna zajednica traje najmanje godinu dana, kao i izvanbračnih partnera s »trajnijom zajednicom života«, pri čemu se limitira i životna dob na najviše 40 godina života. Hoće li mladi ljudi poželjeti život na selu i podizanje djece u seoskom ambijentu, po mnogima danas adekvatnijem za odgoj najmlađih generacija, pokazati će narednih nekoliko tjedana kroz broj prijave na tek objavljeni natječaj, ali već u komentarima na društvenim mrežama koji su prpratili objavu vidljivo je interesiranje i starijih od natječajem uvjetovanih 40 godina života. U prvim reakcijama su se, naime, upravo time i bavili, ukazujući na interes i starijih za povratak selu, uz financijsku potporu za kupnju kuće.

No, uvjeta u natječaju ima još, iz čega je jasna ciljna skupina: rješavati stambene probleme onih bez krova nad glavom.

Naime, na sredstva za kupnju seoske kuće mogu aplicirati parovi bez vlasništva i suvlasništva bilo kakve nepokretnosti, i ukoliko svoju nepokretnost nisu otuđili u prethodnih pet godina. Iz nekog razloga postavljen je i uvjet po kojem jedan supružnik, odnosno partner treba biti zaposlen.

POVRATAK SELU JE POČEO

Odjeci raspisa za dodjelu bespovratnih sredstava za kupnju seoskih kuća i razmjere zainteresiranosti znat će se po okončanju natječaja u 2015., no u Subotici je već ranijih godina zapažena pojava vraćanja zemlji i životu na selu i salašu, iz nekoliko razloga. Najviše zbog egzistencijalnih problema i teškog nalaženja radnog mjesta, potom stoga što se mladi okreću uzgoju zdrave hrane i u tome vide perspektivu, ili zato što su odlučili podizati djecu u zdravom okruženju, što je pokret koji dobiva na zamahu i u drugim dijelovima svijeta. Primjerice, jedan bračni par u podstanarstvu, a u profesijama za koje su se školovali nalazeći samo povremene i privremene poslove, odlučio se za krupnu životnu promjenu selidbom iz grada

u malo selo u Banatu kupujući jeftinu kuću. Prostrano dvorište i obližnje livade netaknute kemikalijama iskoristili su za odgoj koza i proizvodnju mlijeka.

Pojedini ljudi (mada rijetki, pa o njima izvještavaju i mediji) odlučuju se načiniti takvu promjenu zbog zasićenosti urbanim životom i svakodnevnim stresom. Nedavno je jedna Zagrepčanka izazvala veliku medijsku pozornost odbacujući velegradske užurbane ulice selidbom u malu drvenu kućicu na rubu šume u Istri. »Postali smo robovi kredita, zarade, napretka... Bilo mi je dosta obrasca po kojem spavam, ustajem, idem na posao«, odgovorila je na pitanje o razlozima okretanja životu u prirodi. Postoje i udruge koje olakšavaju put do ostvarenja novog životnog izbora. »Svatko može ovo napraviti i biti slobodan«, kaže ona. Pokret povratka prirodi podržali su i upitani psiholozi riječima: »Sjajno je što čovjek ima izbor i može se mijenjati do kraja svog života. Povratak prirodi je najljepše što netko može učiniti za sebe zbog zdravog okoliša, usklađenja s prirodom te vrtlarstva koje je najsmisleniji oblik rada jer se vide rezultati.«

Katarina Korponaić

Subotički biskup mons. dr. Ivan Penzeš i Tomislav Vuković

Glavni i odgovorni urednik
Zvonika vlč. Dragan Muharem

JUBILEJ – 20 GODINA ZVONIKA

Na radost mnogima

O d prvoga broja *Zvonika*, katoličkog mjesečnika koji je prvi put izašao za blagdan Svih svetih 1994. godine na 16 stranica, prošlo je 20 godina neprekidnog rada. Danas, nakon dvije decenije *Zvonik* i dalje ima istu misiju, isti cilj – širiti pisanom riječju radosnu vijest, no sada već na 52 stranice. U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici u petak, 14. studenoga, proslavljena je obljetnica koja je okupila vjerne čitatelje i suradnike ovoga mjesečnika.

LJUBAV I ŽRTVA

Na početku slavlja nazočne je pozdravio subotički biskup mons. dr. **Ivan Penzeš** koji je u svom obraćanju istaknuo važnost ovoga lista. »*Zvonik* pratim od samih njegovih početaka, poznate su mi okolnosti u kojima je nastao i razvijao se. Bilo je potrebno puno ljubavi i žrtve da bi doživio 20 godina. Stoga čestitam svima koji su na bilo koji način doprinijeli ovom jubileju«, kazao je biskup Penzeš te dodao: »Osim toliko zanimljivih priloga

u *Zvoniku* ponajprije rado čitamo vijesti iz župa diljem naše Subotičke biskupije, a također i šire iz Srijemske i Zrenjaninske biskupije. Smatram to osobito važnim. Ako mi nećemo govoriti i objavljivati ono što živimo, stvaramo i slavimo, puno toga će pasti u zaborav i djelovat će kao da nas nije bilo. Uvjeren sam da na tom planu još puno toga trebamo uraditi. Nadam se da će nam to uz Božju pomoć i uspjeti. *Zvoniku* i svima vama koji radite na rađanju svakog novog broja želim obilje Božjeg

blagoslova«, rekao je subotički biskup.

O VAŽNOSTI ZVONIKA

Uloga tiskanog medija nakon Drugog vatikanskog koncila i kako se Crkva u tome snalazi bila je tema o kojoj je govorio novinar zagrebačkog *Glasa koncila*, **Tomislav Vuković**. Nakon izrečene čestitke svima koji rade za *Zvonik*, Vuković je između ostaloga rekao kako je unatoč suvremenim trendovima u novinarstvu i senzaciji izvještavanja,

Dodjela nagrada

Ako mi nećemo govoriti i objavljivati ono što živimo, stvaramo i slavimo, puno toga će pasti u zaborav i djelovat će kao da nas nije bilo Misija Zvonika je razvedriti natmurena lica i predočiti ono lijepo u našoj zajednici*

Zvonik ostao vjeran svojoj misiji navještanja Kristova evanđelja. Vuković je u svom obraćanju istaknuo važnost Zvonika ne samo u vjerskom smislu, nego je i naglasio njegovu važnost za bogatu povijesnu baštinu Hrvatskog naroda na ovim prostorima te kako je Zvonik, iako još mlad, ugradio vjerske i nacionalne temelje u naš narod.

O hrvatskom medijskom prostoru, pozicioniranju Zvonika te vrijednostima koje mediji promiču govorila je glavna i odgovorna urednica Hrvatske riječi dr. **Jasminka Dulić**. U svom obraćanju naglasila je kako je Zvonik u vrijeme osnutka bio jedini katolički medij na hrvatskom jeziku te da je nezaobilazan i nesporan njegov utjecaj na očuvanje identiteta ovdašnjih Hrvata.

Kako je rekla, mnoga istraživanja su u povijesti, pa i danas,

osobito u manjim mjestima, pokazala da se kulturni život Hrvata ostvaruje u Crkvi, oko Crkve i uz pomoć Crkve – osobito u Srijemu, gdje bez pomoći crkve i svećenika mnoga društva ne bi niti postojala. Dr. Dulić je također naglasila i važnost pitanja o načinu pisanja, a ne samo o temama pisanja.

Za kraj, glavni i odgovorni urednik katoličkog mjesečnika Zvonik, vlč. **Dragan Muharem** je rekao kako Zvonik najprije ima proročansko poslanje. U nekoliko argumenata potvrdio je da je misija koju Zvonik vrši doista takva. »Mnogi koji su danas novinari, spisatelji, započeli su upravo u Zvoniku. On utječe na živote ljudi, na tokove i usmjerenja. Misija Zvonika je razvedriti natmurena lica i predočiti ono lijepo u našoj zajednici. Ukazati na opasnosti na ovome svijetu,

ali taj isti svijet znati obradovati znakom Zvona, pokazati da je nebo čisto, da na nebu nema opasnosti«, rekao je urednik Zvonika, vlč. Muharem.

U glazbenom dijelu programa prilikom proslave ove obljetnice nastupili su VIS Proroci, ženska pjevačka skupina Kraljice Bodroga iz Monoštora i subotički komorni zbor Collegium musicum catholicum. Nazočnima je na kraju programa dodijeljeno i dvadeset nagrada u znak zahvalnosti za svaku godinu Zvonika.

ZVONIK DANAS

Katolički mjesečnik Zvonik, osnovali su svećenici Hrvati Subotičke biskupije 19. rujna 1994. godine u Baču u sjeni zvonika franjevačke crkve iz XIII. stoljeća te je po tom najstarijem zvoniku u Subotičkoj

biskupiji list i dobio ime. Do 2014. godine formalni izdavač bio je župni ured sv. Roka u Subotici, a od 2014., je to izdavački odjel Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost Ivan Antunović. Dužnost prvog glavnog i odgovornog urednika vršio je mons. dr. **Andrija Anišić** župnik subotičke župe sv. Rok. Od 2007. godine ulogu glavnog i odgovornog urednika preuzeo je vlč. mr. **Mirko Štefković** te je od kolovoza 2011., mjesto glavnog i odgovornog urednika preuzeo vlč. **Dragan Muharem**.

Uredništvo Zvonika danas čine: Dragan Muharem, **Željka Zelić**, mons. dr. Andrija Anišić, vlč. mr. Mirko Štefković, **Katarina Čekilović** i mr. **Ervin Čeliković**, dok uredničko vijeće čine svećenici, redovnici i redovnice, te vjernici laici.

Ž. Vukov

Ženska pjevačka skupina Kraljice Bodroga

dr. Jasminka Dulić

MANIFESTACIJA KUD-A HRVATA BODROG DIVANIM ŠOKAČKI

Da se čuje ikavica

Za monoštorske Šokce može se reći da svoju šokačku, monoštorsku, ikavicu i dalje čuvaju u svakodnevnom životu i govoru. Živjet će ovaj specifičan govor i dalje, budući da stasavaju, mladi momci i cure koji vole i čuvaju svoju ikavicu. To su Monoštorci pokazali i na manifestaciji *Divanim šokački* KUD-a Hrvata *Bodrog* koja je održana u subotu, 15. studenoga, u Monošturu.

Čast da otvori program recitalom, pjesmom i igrom *Da ti divanim* i *Alaj voljim to jesensko doba* dobili su mladi recitatori i dječja folklorna grupa *Bodroga* i **Anita Đipanov**. Svoje pjesme, na šokačkoj ikavici kazivali su **Željko Šeremešić** iz Monoštora, **Marica Mikrut** i **Marija Šeremešić** iz Sombora, **Josip Dumendžić Meštar** iz Bođana i **Ivan Andrašić** iz Sonte. Gosti večeri bili su Muška pjevačka skupina *Zuce* i Literarna grupa iz Gundinaca (Hrvatska).

Za drugi dio večeri domaćini su pripremili prikaz običaja

u vrijeme berbe grožđa *Berem grožđe, i crno i bilo*. »Idejni tvorac večeri *Divanim šokački* bio je predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* **Željko Šeremešić** s idejom da se ta naša ikavica čuje u Monošturu, jer mlađe generacije više ne *divanu* tako. Ideja je bila da svoje pjesme čitaju pjesnici iz Monoštora koji pišu na ikavici, uz manje skečeve koji su bili dio programa. Od prošle godine uveli smo novinu – da svaka večer bude posvećena jednom pojmu. Prošle godine to je bio Dunav, koji je važan za Monoštor, koji je praktički okružen vodom. Ove godine, s obzirom na to da je jesen, da je završena berba grožđa i da ima mladog vina, odabrali smo prikaz berbe grožđa i *pudarenje*. Mnogi su mi pomogli u zamisli da vinograd prinesemo na scenu, a koliko smo to vjerno uradili uvjerali su se posjetitelji ove književne večeri«, kaže Anita Đipanov, potpredsjednica KUD-a Hrvata *Bodrog*. »Mislim da je naša udruga ovom večeri

ispunila svrhu svoga postojanja, a to je očuvanje našeg identiteta. Kroz ovu večer dali smo priliku i drugima da se predstave, da čujemo i drugačiju ikavicu i da čujemo Šokce s obje strane Dunava. Naše postojanje i naš identitet očigledno nije upitan i do nas je da ga ostvarujemo i da se trudimo da svakim danom koristimo naš šokački govor, ne čekajući samo prigode kao što je ova večer. Također, na nama je da se trudimo da ovakvih manifestacija bude što više i da gostu budu sve bolji«, kazao je

na kraju programa predsjednik *Bodroga*, **Željko Šeremešić**.

U izjavi za *Hrvatsku riječ* generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Dragan Đurić** kazao je da je svaki vid očuvanja identiteta značajan. »Iznimno je važan, jer na neki način to daje obilježje na samo Hrvatima koji ovdje žive, već i daje i neku lijepu smjernicu i cijeloj Vojvodini. Mislim na jednu dobrohotnost hrvatskog bića koje djeluje na ovom prostoru«, rekao je Đurić.

Zlata Vasiljević

Prikazani su običaji u vrijeme berbe grožđa

Andrija Matić, Josip Dumendžić Meštar, Vinko Brešić i Anica Bilić

KULTURNO-ZNANSTVENA MANIFESTACIJA ŠOKAČKA RIČ 12 U VINKOVcima

Laureati Brešić i Dumendžić Meštar

U organizaciji Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije u Vinkovcima, u petak, 14. studenoga, u Kongresnoj dvorani hotela *Slavonija* održana je kulturno-znanstvena manifestacija *Šokačka rič* 12.

Ova manifestacija je utemeljena 2003. godine u cilju očuvanja od zaborava šokačkih govora te proučavanja i njegovanja jezične baštine Slavonije, slavonskog dijalekta i pripadajuće mu skupine govora. Tematski se uklapa u suvremene trendove zaštite nematerijalne, duhovno-tradicijske kulture, potvrde identiteta, jačanja svijesti o identitetu, spašavanje vlastite kulture od zaborava, poboljšanja duhovne tradicijske kulture i jačanja svijesti pojedinaca i zajednice o višeslojnosti hrvatskoga jezika.

Ovogodišnju je manifestaciju otvorio dipl. ing. **Andrija Matić**, koji je uz dr. sc. **Anicu Bilić** bio odličan domaćin i organizator. U sklopu programa održan je znanstveni skup pod nazivom *Slavonski dijalekt*, na kome je izloženo 12 tema među kojima je osobitu pozornost privukao rad dr. sc. Anice Bilić – *Šokačke riječi*

Josipa Dumendžića Meštra. Potom je predstavljen Zbornik *Šokačka rič* 11 čiji su recenzenti prof. dr. **Ljiljana Kolenić** i prof. dr. **Marko Samardžija**, a urednica prof. dr. Anica Bilić. U svečanom dijelu programa podijeljene su nagrade ovogodišnjim laureatima dr. sc. **Vinku Brešiću**, povjesničaru književnosti i sveučilišnom profesoru i **Josipu Dumendžiću Meštru**, pjesniku iz Bođana, kome je uručena Povelja za stvaralačko njegovanje i čuvanje slavonskoga i šokačkoga dijalekta u književnosti te mali zlatni dukat.

U glazbenom dijelu programa nastupili su učenici Glazbene škole *Josipa Runjanina* iz Vinkovaca, a svoje su znanje pokazali *Štokavčići*, mladi baštinici i kreativni promicatelji šokačkog govora, pjevanja i plesa iz 11 osnovnih škola s područja županije.

Predstavnici hrvatskih kulturnih udruga *Matoš* iz Plavne i *Zora* iz Vajske, koji su nazočili ovom skupu, izrazili su veliko zadovoljstvo ovom besprijeckorno organiziranom kulturnom događaju i uspostavljanju novih veza s matičnom zemljom te stjecanjem korisnih iskustava.

Z. P.

TJEDAN U BAČKOJ

»Di su nama ti novci?«

Ideja mi je bila da u ovom broju *Hrvatske riječi* pišem o najavljenom rekonstrukciji Trga Pece Petrovića u centru Sombora. Činila mi se ova tema zanimljivom jer u pitanju je dio centra grada koji je najneuređeniji dio grada gdje se nalaze kazalište i galerija, dio na koji se naslanja i Graškovićeva palača, o kojoj smo već pisali na stranicama našeg lista. Činila mi se ova tema zanimljivom i zbog toga što su objavljeni rezultati natječaja za idejno urbanističko rješenje ovog trga i što su tri najbolja rada i novčano nagrađena, a ukupni fond nagrada bio je 1,3 milijuna dinara. Ono što sam ja htjela pitati, a što vjerojatno interesira svakog običnog Somborca je jesu li ova arhitektonska rješenja izvodljiva. Sva su ona divna, ovako pripremljena za prezentaciju i svatko bi volio da mu barem jedan mali dio grada izgleda tako, ali koliko je to primjenjivo u ovom našem realnom svijetu? Prosto rečeno – di su nama ti novci? Odgovore sam, za početak, pokušala čuti u Gradskoj upravi, tamo gdje se kreira i plan gradnje i osiguravaju financije. Uredno sam ispoštovala svu proceduru koja se traži od nas novinara, odnosno meglom prosljedila pitanja Informativnoj službi, nekoliko puta se telefonom interesirala za sudbinu mojih pitanja. Ali, ništa. Rečeno mi je da su u tijeku smjene u vladajućoj većini i da moram pričekati. Znači li to da je život stao dok političari rješavaju svoje međusobne razmirice? Kao slamka spasa učinila mi se konferencija za novinare u Turističkoj organizaciji Grada Sombora za koju je bila najavljena prezentacija mjera za razvoj turizma u Somboru. Obradovao se – eto meni zanimljive teme. I dobro je krenulo, jer se odmah na početku čuo podatak da Sombor ima 350 ležajeva, a da je u prvih šest mjeseci ove godine naš grad pohodilo tek 6500 turista. Prosta računica pokazuje da su vlasnici smještajnih kapaciteta te iste kapacitete imali popunjene samo deset dana u prvoj polovici ove godine. A onda smo čuli i ideje kako dovesti turiste u Sombor, ali mi je već tada bilo jasno da od moje teme nema ništa, jer se sve svelo na, rekla bih spisak lijepih želja, od avanturističkog, vojničkog, zavičajnog, vjerskog, manifestacijskog, kulturnog i još ponekog turizma. Ni riječi o tome koliko života treba da bi se to uradilo, ni riječi o tome di su nama ti novci. Tako mi propade još jedna tema.

Da se hvatam u koštac s (vječitom) pričom o *Energani*, koja je zbog dugova u blokadi i da istražujem što je uradila radna skupina koja je imala zadatak da još prije mjesec dana napravi plan kako da se taj problem riješi, nisam ni pokušala. Za sada. Ne odustajem ja od dobrih priča tek tako.

Z. Vasiljević

KONCERT HRVATSKOG KULTURNO PROSVJETNOG DRUŠTVA *MATIJA GUBEC* IZ RUME

Proslavljeno 111 godina postojanja i rada

Povodom obilježavanja 111 godina postojanja i rada Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Rume organiziran je svečani koncert u Velikoj dvorani Kulturnog centra u subotu, 15. studenog. U sklopu cjelovečernjeg glazbenog programa sudjelovali su Veliki tamburaški orkestar i Dječji tam-

tamburaški orkestar, koji se sastoji od polaznika Škole tambure koja već dugi niz godina postoji i radi u društvu. Dječji tamburaški orkestar predvodio je **Željko Jerković**. Nakon njih nastupio je gostujući tamburaški sastav *Bondersolj*, a prije njihovog nastupa, rumski kroničar i povjesničar, **Ratko Racković**

kih skladbi i skladbi tamburaške i zabavne glazbe iz Hrvatske. Na kraju programa nastupio je *Veliki tamburaški orkestar* pod vodstvom **Josipa Jurce**. Nakon završetka nastupa Velikog tamburaškog orkestra predsjednik Društva, Pavle Škrobot uručio je vrijedno priznanje – srebrnjak Društva počasnom predsjedniku

POSJET PETROVARADINU I RUMI

Koncertu su nazočili brojni eminentni gosti, poput predstavnika hrvatskih kulturnih udruga iz Srijema, predstavnici Gradskog tamburaškog orkestra *Branko Radičević* i Tamburaškog orkestra *Plavi čuperak* iz Rume, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. sc. **Slaven Bačić**, predsjednik HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora **Mata Matarić**, rumski i iriški župnici **Ivan Čatić** i **Blaž Zmaić**. Od predstavnika lokalne samouprave nazočili su: **Stevan Kovačević**, član općinskog vijeća zadužen za kulturu, **Svetislav Damjančuk** načelnik odjeljenja društvenih djelatnosti kao i predstavnici javnih ustanova i poduzeća iz Rume i mnogi drugi.

Po završetku programa za sudionike programa i brojne uzvanike i goste priređena je svečana večera u prostorijama Društva na Bregu. U nedjelju je za goste iz Mađarske organizirana posjet Petrovaradinskoj tvrđavi, Crkvi na Tekijama i Crkvi svetog Mira u Srijemskim Karlovcima (mjesto zaključenja Karlovačkog mira 1699. godine) gdje su gosti upoznati s poviješću ovih znamenitih mjesta. Gosti iz Mađarske su u subotu nakon što su stigli u Rumu i nakon dočeka i zakuske u prostorijama Društva na Bregu, obišli i Zavičajni muzej u Rumi gdje su imali prilike vidjeti izložbu posvećenu likovnoj baštini obitelji Pejačević kao i župnu crkvu Uzvišenja svetog Križa u Rumi i zgradu nekadašnjeg, a nadamo se i budućeg *Hrvatskog doma*.

Nikola Jurca

Veliki tamburaški orkestar

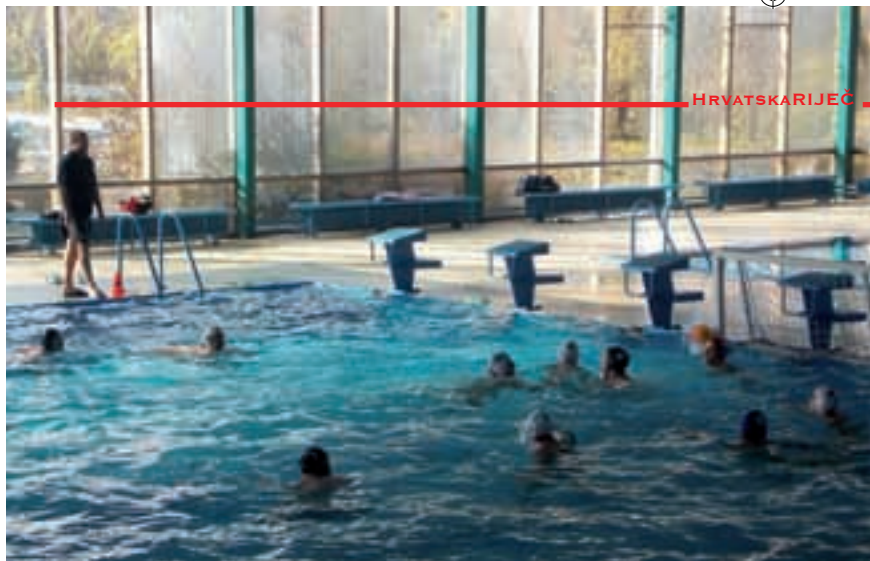
buraški orkestar istoga društva te tamburaški sastav *Bondersolj* Hrvatskog kulturnog društva iz Koljnofa kod Šoprona u oblasti Gradišća u Republici Mađarskoj.

KONCERT

Na početku programa nazočne je pozdravio predsjednik HKPD *Matija Gubec*, **Pavle Škrobot**. Čast prvog nastupa pripala je članovima Dječjeg

je ukratko upoznao publiku o vezama između Rume i Šoprona čija je poveznica plemićka obitelj **Pejačevića** koja je imala svoje posjede u oba grada i koja je u povijesti i Rume i Šoprona ostavila trajan i neizbrisiv trag. Nastup tamburaša iz Gradišća koje je predvodio predsjednik ondašnjeg hrvatskog društva **Franja Pajrić** imao je tri dijela – splet hrvatskih gradišćanskih pjesama, mađarskih tamburaš-

Društva **Zlatku Kolariću** koji je dobio priznanje za dugogodišnji predani rad u Društvu od preko 50 godina i u kojemu je 18 godina bio predsjednik, a obnašao je dužnosti i tajnika i knjižničara. Prilikom prijema priznanja, Kolarić se zahvalio i naglasio da velikog udjela u tom priznanju imaju i njegovi suradnici koji su mu svih tih godina pomagali u radu, a za potporu se posebice zahvalio svojoj obitelji.

SPORTSKI SUSRETI OSIJEKA, SOMBORA I BAJE

Suradnja gradova susjeda

Sportski rekreativci iz Sombora, Baje i Osijeka, tri grada u tri države, susreli su se prošlog vikenda u Somboru na sportsko-rekreativnoj manifestaciji *Gradovi otvorenog srca*. Rekreativci su se nadmetali u malom nogometu, basketu, stolnom tenisu, boulingu i pikadu. Manifestaciji su se pridružili i vaterpolisti veterani Osijeka i Sombora koji su odigrali vaterpolo meč na somborskom bazenu.

»Sombor, Osijek i Baja gradovi su koji su u ranijem periodu surađivali. Ta suradnja s Bajom nije nikada ni prekidana, ali su okolnosti bile takve da je bilo prekida u suradnji s Osijekom. Sportski Savez Grada Sombora, Sportski centar *Soko* i Grad Sombor zato su pokrenuli sportske susrete rekreativaca iz ova tri grada. Nisu to samo sportska nadmetanja već i druženje sportaša. Rekao bih da je ovo prije svega povezivanje gradova,

a suradnja nam je potrebna ne samo u sportu već i u kulturi i gospodarstvu«, kazao je **Dragan Nenadov**, vijećnik Gradskog vijeća grada Sombora zadužen za sport i omladinu.

Predsjednik Gradskog saveza *Sport za sve* u Osijeku, **Zdenko Brkić**, kaže da su se pozivu Somboraca rado odazvali i nadaju se proširenju suradnje. »Moram reći da su sportski susreti Sombora i Osijeka održavani i prije, a sada smo dobili priliku da tu suradnju obnovimo«, kazao je Brkić.

Sombor je bio prvi grad domaćin, novoustanovljenih sportskih susreta susjednih gradova. Zajednička ideja je da se ubuduće susreti održavaju dva puta na godinu. Okvirni plan je da na proljeće domaćin bude Osijek, a naredne jeseni Baja, no ta odluka ovi o gradskim proračunima Baje i Osijeka za narednu godinu koji trebaju izdvojiti sredstva za te susrete.

Z. V.

21. studenoga 2014.

TJEDAN U SRIJEMU

Uzemirivanje javnosti ili politički poeni?

Čini se da su mediji po tko zna koji put iskorišteni za prikupljanje političkih poena ili za skretanje pažnje na navodno nekorektan odnos pojedinaca prema obilježavanju jednog značajnog jubileja, naravno koristeći pri tome mnoga lokalna javna glasila. Mjesto dešavanja je selo Sot u šidskoj općini, gdje se 4. prosinca već tradicionalno obilježava Dan oslobođenja sela u Drugom svjetskom ratu. Sve je krenulo prošlog tjedna kada je jedan mještанин Sota poslao tekst pojedinim medijima u Srijemu navodeći da je »lokalna vlast Mjesne zajednice Sot ukinula obilježavanje 4. prosinca, dana kada je ovo mjesto oslobođeno od fašista u Drugom svjetskom ratu, u godini kada ovo selo obilježava sedam desetljeća od ovog događaja«. U dopisu se još osim ovoga, postavljaju pitanja čemu ponižavanja žrtava danih u općim ratnim naporima čitave antifašističke koalicije koja se našla na udaru fašizma i pružila mu otpor? Naravno da je objava ovog pisma spomenutog Soćanina izazvala mnoge reakcije među građanstvom koji su se pitali kome smeta obilježavanje Dana oslobođenja, s obzirom na to da je naslov teksta bio »Ukidanje obilježavanja dana oslobođenja«. Naravno da se ubrzo oglašio i predsjednik sela demantirajući iznesene tvrdnje, ističući da će i ovog 4. prosinca biti obilježen Dan oslobođenja Sota od fašizma, ali na skromniji način bez »pijanki« i skupih ručkova, uz polaganje vijenaca i prijam gostiju u prostorijama Mjesne zajednice. I ponovno se oglašio spomenuti Soćanin ističući da se predsjednik sela predomislio u posljednji tren pa ponovno predsjednik sela demantirajući te navode, obrazlažući gdje su se dogovorili, kada, s kim itd. I vjerojatno bi to trajalo u nedogled, jer takve priče voli narod čitati pa poslije pričati po selu. Međutim, u ovom slučaju ubrzo je pozadina ove priče bila vrlo jasna. U pitanju su suprotne političke struje, jedna prethodno vladajuća i ova, trenutno na vlasti. Jedna koja želi skromnije obilježavanje i druga, koja želi bogatije pa ako nećeš kako ja hoću, obavijestit ćemo medije! Bilo kako bilo, Dan oslobođenja Sota bit će obilježen i dilema je riješena – trenutačno. To ne znači da se i u narednom periodu politička prepucavanja unutar sela, zbog nekog drugog razloga neće nastaviti. Kako god, žrtve rata se neće zaboraviti, a neke veselije proslave i pijanke morat će sačekati novu vlast i neka bolja vremena.

S. Darabašić

Interliber u znaku krize

Prodaja knjiga po hiper akcijskim cijenama

Studeni je mjesec knjiga, a sajamske manifestacije mjesto i prostor susreta njenih stvaratelja i čitatelja. Ovogodišnji 37. po redu Međunarodni sajam knjiga i učila, poznatiji pod nazivom *Interliber* pod svodovima dvije sajamske dvorane Zagrebačkog velesajma okupio je mnoštvo izlagača iz Hrvatske i nekoliko inozemnih gostiju iz Srbije, BiH, Irana i dr., koji su na brojnim štandovima prezen-

tirali svoju nakladničko-trgovačku djelatnost. Svi u namjeri privlačenja kupaca uobičajenim i posve neuobičajenim sajamskim akcijskim cijenama. Jer bilo je knjiga i za samo jednu kunu.

UTJECAJ KRIZE

Koliko je stvarni broj posjetitelja ovogodišnjeg *Interlibera* pokazat će konačne brojke, oprečna su mišljenja o boljoj

ili lošijoj posjeti, no nepobitna je činjenica kako se osjećao jak utjecaj financijske krize koja još uvijek traje. Knjige su se, istina, naveliko prodavale, ali čini se kako su prednjačili naslovi ponuđeni po izvanredno niskim, hiper akcijskim cijenama od 9 do 29 kuna. Kako na to gledaju ljudi iz nakladničkog biznisa, upitali smo **Dragu Glamuzinu**, glavnog urednika VBZ-a: »Čini mi se kako ima više ljudi nego

prošle godine, da se i više kupuje, ali nisam siguran kako je to dobar znak. Mislim kako je to upravo najbolja potvrda činjenice da svake godine promet u knjižarama sve više opada, vjerojatno iz razloga što su preskupe pa je *Interliber* prilika za kupovinu knjiga po sniženim cijenama. VBZ je, nakon dvogodišnje pauze, ponovno ustanovio natječaj za najbolji neobjavljeni roman i u konkurenciji 137

Subotički gimnazijalci na *Interliberu*

rukopisa proglasio *Brdo* autora **Ivice Prtenjače** laureatom vrijedne nagrade u iznosu od 100.000 kuna. Unatoč krizi i sve izraženijem trendu opadanja prodaje knjiga, ponovno smo ustanovili spomenuti natječaj i dalje ćemo raditi istim intenzitetom.«

AUTORSKA VIZIJA

Svake godine se na sajamskim štandovima promovira mnogo novih naslova, a njihovi autori ih na štandovima svojih nakladnika s zadovoljstvom deduciraju svojim čitateljima. Jedna od njih bila je i književnica **Ivana Simić Bodrožić**: »Na ovogodišnjem *Interliberu* promoviram svoju novu knjigu 100 posto pamuk, zbirku od 15 priča čije su glave protagonistice žene, ali ne bih rekla kako je to knjiga

Ivana Simić Bodrožić

isključivo za žene jer sam kroz njihove likove htjela progovoriti o društvu u kom živimo i koje prolazi kroz jednu, čini se, neuspješnu tranziciju. Junakinje su posve različite, dolaze iz različitih *backgrounda* svojih sredina, a svima im je zajedničko da se nalaze na određenim životnim prekretnicama i u određenom trenutku sve ono što su znale i mislile o sebi u jednom trenutku dolazi u pitanje. Redovito dolazim na *Interliber*, jer je to izvanredna prilika susreta s kolegama iz svijeta književnosti i nakladništva te sažimanja svega što je urađeno kroz tekuću godinu i kupovine starijih knjiga po znatno povoljnijim cijenama.«

RIJEČ POSJETITELJA

Ipak, u glavnoj ulozi svakoga sajma knjiga su njegovi posjetitelji i krajnji konzumenti svega ponudena na brojnim štandovima prepunim knjiga po najrazličitijim cijenama. Konačno, *Interliber* postoji upravo zbog njih i za njih, pružajući im jedinstvenu mogućnost da na jednom mjestu budu skupa sa svojim omiljenim autorima, nazoče brojnim promocijama i prigodnim sajamskim programima i što je ipak najvažnije, uspiju se domoći željenih naslova za mnogo manje novaca, makar zbog toga trebali prevaliti i put dug 400 km od Subotice i Tavankuta do Zagreba. Već

nekoliko godina dvije organizirane autobusne ture redovito u program svojih zagrebačkih događanja uvrštavaju i nezaobilazni posjet zagrebačkom sajmu knjiga.

»Svake godine dolazim na *Interliber* jer pored dobrog izbora najraznovrsnijih knjiga po znatno pristupačnijim cijenama, imam mogućnost nazočiti prigodnim promocijama i pratećim programima ove lijepe sajamske manifestacije. Ovoga puta sam kupila nekoliko knjiga različitih profila, a najviše su me zaokupirali povijesni naslovi vezani uz događanja tijekom Drugog svjetskog rata«, kazala je odvjetnica **Ana Kovačević** koja je organizirano došla s tavankutskom skupinom. Vođa subotičkih gimnazijalaca, profesor **Zoran Nagel** iznio je svoje impresije: »Po šesti puta sam poveo skupinu učenika iz Gimnazije *Svetozar Marković* na zagrebački sajam knjiga i mogu primjetiti kako je ovogodišnji *Interliber* mnogo slabiji od svojih prijašnjih izdanja.

Mnogo je manji izbor knjiga, uz okolnost kako su naslovi iz primjerice stručne literature za 50 posto skuplji od lanijske ponude. Osjetan je utjecaj krize, a kako je bila nedjelja kada smo posjetili sajamske dvorane, imao sam dojam kako je mnogo više šetača i gledača nego stvarnih kupaca. Ovoga puta sam najviše kupovao knjige za svoje sinove pa su oni i najbolje proš-

Drago Glamuzina

li«. A kako je 37. Međunarodni sajam knjiga i učila doživjela **Tatjana Vojnić Purčar**, učenica Gimnazije, iz Male Bosne: »Sve je jako lijepo na *Interliberu*. Puno zanimljivih knjiga na velikom prostoru, interesantno prezentiranih, ali je kratko vrijeme da ih se sve vidi. Kupila sam par naslova. Družili smo se diveći se lijepim knjigama pa mi je putovanje i razgledanje grada Zagreba proteklo vrlo brzo.«

POST FESTUM JOŠ JEDNOG INTERLIBERA

Neprodane knjige vraćene su u knjižarske i skladišne prostore, velika većina će ostati neprodana i do sljedećeg *Interlibera* pa će se ponovno naći na brojnim štandovima po vjerojatno još nižim cijenama. Nepobitna je činjenica kako se tijekom godine po važećim tržišnim cijenama knjige sve manje kupuju, što nepobitno utječe i na sve veću krizu u nakladničkom biznisu i ostavlja nedoumicu brojnim ljudima iz ovoga posla. Kako preživjeti? Od svog postanka do današnjih dana knjige su opstale, uvijek pronalazeći put do svojih čitatelja. Tako je i sada, makar se do njih mora čekati od *Interlibera* do *Interlibera*. Za jednu, devet, deset ili više kuna. Na zadovoljstvo čitatelja, a na užas nakladnika. Ali, staro je pravilo: »Neprodana knjiga najskuplja je knjiga!«

Dobra ponuda

Kulturna suradnja na relaciji Srbija – Hrvatska je dobra, o čemu svjedoče brojna gostovanja umjetnika, zajednički projekti, kao i suradnja ustanova i institucija. Oni koji prate vijesti iz kulture, na primjere ovakve prakse mogu redovito naići. Uz Beograd i Novi Sad, kao gradove s najvećom kulturnom infrastrukturom, na ovom planu ističe se i Subotica.

Naime, ustanove kulture i festivali u ovom gradu, u manjoj ili većoj mjeri ovdašnjoj publici nude i kulturne programe iz Hrvatske ili pak na različite načine surađuju sa srodnim dionicima kulturne scene iz ove susjedne države. Od Gradskog muzeja, Gradske knjižnice, Povijesnog arhiva, Narodnog i Dječjeg kazališta, preko Moderne galerije *Likovni susret* i Zavičajne galerije *dr. Vinko Perčić*, do Art kina *Lifka* i Fondacije za omladinsku kulturu *Danilo Kiš*.

Ovakvom stanju pridonosi i to što Subotica predstavlja kulturno središte Hrvata u Srbiji. U Subotici se nalazi sjedište jedine profesionalne ustanove ove zajednice u području kulture – Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koja samostalno ili u koprodukciji s drugim ustanovama realizira različite kulturne programe, a ne treba zanemariti ni doprinose udruga kulture s hrvatskim predznakom u ovom gradu na sjeveru Vojvodine.

Poradi ilustracije ranijih navoda, navesti ćemo kako se u Galeriji *dr. Vinko Perčić* može pogledati izložba renomirane vizualne umjetnice **Andreje Kulunčić** iz Zagreba; prošloga petka imali smo gostovanje predstave *Zeusove ljubavnice* Hrvatskog narodnog kazališta iz Osijeka; za vikend nas u Omladinskom klubu *Skladište* očekuje gostovanje mladih zagrebačkih umjetnika u okviru kulturne razmjene koju imaju s kolegama iz Subotice, a na festival suvremenog teatra *Desire Central Station* uskoro dolaze i dvije predstave iz Hrvatske.

Iako je za ovdašnje Hrvate primarno snažiti osobnu kulturnu produkciju, izravna komunikacija s ostvarenjima koja dolaze iz prostora matične nam kulture može biti samo dobrodošla. Šire promatrano, osim za pripadnike hrvatske manjine, sadržaji iz Hrvatske u kulturnoj ponudi grada od važnosti su i za cijelu lokalnu zajednicu. Za nadati se je, stoga, kako postojeću dobru ponudu neće ugroziti loše ekonomske prilike te na političkom planu u državi, razni oblici oživljavanja »devedesetih«.

D. B. P.

SMOTRA PJEVAČKIH ZBOROVA

U čast žrtvama Vukovara

Sudjelovao i zbor HKPD Jelačić iz Petrovaradina

Učast žrtvama Vukovara, u Županji je u subotu, 15. studenoga, u dvorani pastoralnog kulturnog središta blaženog Alojzija Stepinca, održana 12. smotra pjevačkih zborova na kojoj je nastupio i mješoviti pjevački zbor Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina. Zahvaljujući pozi-

predstavio i proslavio, uglavnom, svojim autohtonim skladbama: *Bože živi*, *U kolo, braćo*, *Spomeni se* i *Pozdrav domovini*. Najavu nastupa članova zbora, ulazak na scenu, nastup i izlazak pratio je oduševljeni pljesak publike.

Vrijedni pažnje bili su i nastupi ostalih zborova – HKPD-a *Tomislav* iz Cernika,

HKPD *Jelačić*, pjevački zbor

vu organizatora, Kulturno-umjetničkoj udruzi *Kristal – Sladorana* iz Županje i potpori Hrvatskog nacionalnog vijeća u RS, osnaženo je ne samo staro prijateljstvo ovih dvaju udruga, nego su i uspostavljene dragocjeni kontakti petrovaradinskih Hrvata s ostalim sudionicima smotre. Kako je *Jelačićev* pjevački zbor na ovoj manifestaciji bio jedini predstavnik hrvatske zajednice iz Vojvodine, domaćin mu je ukazao posebnu čast u vidu srdačne najave i cjelovitog predstavljanja njegova kulturno-umjetničkog rada.

Budući da je ovogodišnja Smotra pjevačkih zborova imala obilježje sjećanja na vukovarsko stradanje tijekom posljednjega rata, veći dio glazbenog repertoara bio je domoljubnog karaktera. Tako se i mješoviti pjevački zbor HKPD-a *Jelačić*

GPZ-a *Lipik* iz Lipika, HORKUD-a *Golub* iz Bjelovara, a napose domaćeg pjevačkog zbora iz Županje koja je i ovoga puta maestralno zvučala.

Napose je bio dirljiv završetak Smotre pjevačkih zborova kada su svi pjevači skupa, zapjevali skladbu *Croatia, iz duše te ljubim*. Veliki pljesak dobio je i pok. **Siniša Glavašević**, novinar hrvatskog Radio Vukovara, živeći kroz Priče iz Vukovara koje je na samom početku i kraju programa pročitala voditeljica. Zahvalu svim sudionicima i gostima na kraju je uputila i predsjednica KUU *Kristal – Sladorana*, **Anica Baturina**.

Svečana večera za sve sudionike priređena je potom u restoranu *Aquarius* u Bošnjacima.

P. P.

Internetska stranica Cro-info

SUBOTICA – Nedavno je s radom počela internetska stranica www.croinfo.rs u realizaciji udruge novinara *Cro-info*. Osim aktualnosti, rubrike na stranici su kultura, sport i zabava, tehnologija i moda. *Cro-info* također donosi informacije o aktualnim natjecanjima, predstavlja udruge te najavljuje kulturna događanja na teritoriju AP Vojvodine. Informacije se ažuriraju tjedno, svake srijede.

»Orijentacija udruge u narednom periodu, u svezi internet javnog glasila, bit će prije svega uključivanje što je većeg broja mladih osoba u proces praktičnog izučavanja novinarskog zanata, ali i projektnih aktivnosti s ciljem osiguravanja osnovnih sredstva za funkcioniranje i održavanje tjednika, zatim osiguravanja simboličnih autorskih honorara kao određenog vida nagrade za uloženi trud i znanje, te motiviranje kako bi iz broja u broj napredovali. Slikovito rečeno, dajemo mladima list papira i olovku kako bi se slobodno izražavali, činili pogreške, dokazivali se i skupa napredovali u sferama novinarstva, 3D dizajna...«, kaže **Branimir Kuntić** iz udruge *Cro-info*.

Udruga, kako ističe Kuntić, očekuje podršku i prepoznavanje važnosti ovog projekta od cjelokupne hrvatske manjinske zajednice »jer je ulaganje u budućnost od neprocenljive važnosti za opstanak i razvoj svake zajednice«.

Spartak Dulić na prestižnoj izložbi u Beču

SUBOTICA – Izložba umjetnosti iz Srbije i Vojvodine nastale u razdoblju od 1914. do 2014. godine, pod nazivom *Slutnja, krv i nada*, otvorena je prošloga četvrtka u bečkom Künsterhausu. Na izložbi su zastupljeni radovi više od 80 umjetnika. Među ostalim, u segmentu *Poslije 2000: umjetnost u doba tranzicije – tranzicija u umjetnosti* zastupljen je i rad **Spartaka Dulića**, multimedijalnog umjetnika iz Subotice. Riječ je o njegovom najnovijem performansu *XFG-9H* (video zapis) kojega je izveo u okviru 13. dana performansa održanih ove godine u Varaždinu i Puli.

Inače, Spartak Dulić je uvršten i u nedavno objavljenu knjigu *Kronotop hrvatskoga performansa: od Travelera do danas* **Suzane Marjanić**. Riječ je o prvom cjelovitom djelu o povijesti hrvatskoga performansa, od dvadesetih godina prošloga stoljeća do 2010. godine.

Nazorovci gostovali u Buševcu

SOMBOR – U okviru manifestacije *Noć kazališta*, dramska sekcija HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora sudjelovala je 15. studenoga na 11. susretu pučkih kazališta kajkavskog govornog područja *KAJBUS* u Buševcu, pokraj Zagreba. Somborci su izveli predstavu *Audicija*, autora teksta **Matije Poljakovića**, a u adaptaciji i režiji **Ljiljane Tomić Markovinović**.

A. Ko.

Bunjevački put križa predstavljen u Slavonskom Brodu

SLAVONSKI BROD – U sklopu Mjeseca hrvatske knjige, u slavonsko-brodskoj Gradskoj knjižnici prošloga je tjedna predstavljena knjiga *Bunjevački Put križa – za osobnu pobožnost virujućeg svita* **Tomislava Žigmanova**. Knjigu prate fotografije **Augustina Jurige** i

crteži postaja **Antuna Rudinskog**. U sklopu predstavljanja organizirana je i prodaja linoreza i knjige, a prikupljena sredstva namijenjena su za obnovu križeva prikazanih u knjizi. Suorganizator promocije bilo je i Društvo hrvatskih književnika.

Godišnja skupština Pučke kasine 1878.

SUBOTICA – Godišnja skupština Pučke kasine 1878. iz Subotice bit će održana večeras (petak, 21. studenoga) u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. Početak je u 19 sati.

Šokci i baština u Sonti

SONTA – Tradicionalna manifestacija *Šokci i baština*, ove godine pod geslom *Al je lipo u svatove iti*, bit će održana u Sonti sutra (subota, 22. studenoga), u velikoj dvorani Doma kulture, s početkom u 19 sati. Na manifestaciji će nastupiti udruge šokačkih Hrvata iz Monoštora, Berega, Sombora, Sonte, Bača, Vajske, Plavne i Bođana, a kao gosti programa sudjelovat će udruge iz Subotice i Srijemske Mitrovice. Manifestaciju zajednički organiziraju sve šokačke udruge, a ista se održava pod pokroviteljstvom HNV-a i ZKVH-a.

Zagrebački umjetnici u Skladištu

SUBOTICA – U sklopu programa kulturne razmjene, pod nazivom *Subotica Express*, sutra (subota, 22. studenoga) u Subotici će, u Omladinskom klubu *Skladište*, gostovati mladi umjetnici iz Zagreba. Publici će se predstaviti književnica **Asja Bakić**, akademski slikar, grafičar, ilustrator i ulični umjetnik **Miron Milić**, alt-rock bendovi *Brujači* i *Šumski*, a bit će prikazana i dva filmska ostvarenja – *Kult Mance* **Velimira Rodića** i *Ponikve 2001* **Tomislava Fiketa**. Program počinje u 20 sati, a ulaz je slobodan.

Predstava Bunjevački blues u Zagrebu

SUBOTICA – Nakon prošlogodišnje premijere i više izvođenja u zagrebačkom kazalištu *Histrion*, a potom i u Subotici i Somboru, predstava *Bunjevački blues* nastala prema knjizi *Prid svitom – saga o svitu koji nestaje* autora **Tomislava Žigmanova**, a u režiji **Vlatka Dulića**, nastavlja svoj život na sceni i u novoj, ovogodišnjoj kazališnoj sezoni, objavio je portal www.zkvh.org.rs.

Predstava je jučer izvedena u Vinkovcima, u Gradskom kazalištu *Joza Ivakić*, dok će na sceni kazališta *Histrion* u Zagrebu biti igrana 27. studenoga i 6. prosinca, s početkom u 19.30 sati.

Okrugli stol Hrvati u Vojvodini i Prvi svjetski rat

SUBOTICA – Međunarodni znanstveni okrugli stol na temu *Hrvati u Vojvodini i Prvi svjetski rat* bit će održan u petak, 28. studenoga, s početkom u 10 sati u Plavoj dvorani Gradske kuće u Subotici.

Ovim skupom Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata obilježava 100 godina od početka Prvoga svjetskoga rata. Na skupu će eminentni predavači iz Srbije, Hrvatske i Mađarske govoriti o ratu, sudjelovanju Hrvata iz Vojvodine u njemu i neposrednim ratnim posljedicama, te o vremenu neposredno poslije Prvoga svjetskoga rata, novim razgraničenjima i stvaranju novih društveno-političkih zajednica.

U POSJETU DRŽAVNOM UREDU ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

Središnje mjesto potpore

Po prvi puta u povijesti demokratske Hrvatske odnosi s hrvatskim zajednicama u svijetu, odnosno s Hrvatima izvan Hrvatske, uređeni su sustavno i s ciljem istinske suradnje utemeljene na partnerskom odnosu. Konsenzusom svih stranaka u hrvatskom parlamentu, 2011., donesena je Strategija i Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, a prije dvije i pol godine osnovano središnje tijelo za odnose sa sunarodnjacima koji žive izvan Hrvatske – Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Uz hrvatsku manjinu u 12 europskih zemalja, Hrvati u iseljeništvu i Hrvati u BiH su također pripadnici hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske i kao takvi spadaju u djelokrug rada Ureda. Povezati ih, unaprijediti međusobnu suradnju te jačati položaj hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske samo je dio zadaća Državnog ureda.

POKRENUTI POTENCIJALE

Kako pokrenuti sav taj potencijal – ljudski, gospodarski, lobiistički, financijski, kulturni – od tri i pol milijuna Hrvata, koliko ih prema neslužbenim procjenama živi izvan Lijepe naše? Koji su najznačajniji projekti koje su podržali? Kako pomoći povratnicima, pretežito hrvatskim iseljenicima u prilagodbi na život u matičnoj domovini? Što su glavni prioriteti u narednom razdoblju te koja su ključna pitanja koja se rješavaju a koja muče hrvatsku manjinu u Republici Srbiji? To su samo neka od pitanja na koja smo odgovor zatražili upravo u Državnom uredu, u zgradi smještenoj u samom centru glavnog grada Hrvatske, na adresi simboličnog naziva – Trg hrvatskih

*U dvije godine financirano je skoro 80 različitih projekata Hrvata u Srbiji – od tiskanja udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku do pomoći u obnovi Etno salaša Balažević u Tavankutu**

Ured je smješten na Trgu hrvatskih velikana br. 6

velikana, na broju 6. Na pamet mi pada misao da je i odabir tako atraktivne lokacije svojevrsna poruka svim Hrvatima izvan Hrvatske – poruka o njihovoj važnosti i značaju za Republiku Hrvatsku.

»Dobrodošli u Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske«, dočekuje nas **Daria Krstičević**, predstojnica Ureda. Inače, magistra međunarodnog prava, iskusna diplomatkinja i više nego dobra poznavateljica

ca problematike Hrvata izvan Hrvatske. »Danas ćemo proglasiti Dan hrvatske manjine u Uredu, jer osim vas dolazi nam i hrvatska delegacija iz Crne Gore, a naš **Petar Kuštra**, Hrvat iz Mađarske koji je na praksi u našem uredu ima svoj prvi intervju na HRT-u«, dodaje u šali.

O UREDU

Predstojnica Krstičević je nakon tog krenula odmah »u glavu«. Predstavila je ured i njegove ustrojstvene jedinice. Osim kabineta, tu su još Sektor za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH, Sektor za pravni položaj i status Hrvata izvan RH, Ured dobrodošlice i Glavno tajništvo. Naglasila je da su donesena Strategija i Zakon, temelj za rad Ureda koji provodi programe, projekte i aktivnosti s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske, njegovanja i očuvanja hrvatskog identiteta, jačanja naših zajednica, unapređenja međusobne suradnje na svim poljima. Naravno tu je i poticanje povratka iseljenika i njihovih potomaka u domovinu. »No, taj odnos i unapređenje međusobne suradnje sada je na čvrstim zakonskim i institucionalnim temeljima kako bi dodatno unaprijedili suradnju i učvrstili naše odnose osnovan je i Savjet Vlade RH za Hrvate izvan RH kojeg čine najugledniji predstavnici hrvatskih zajednica iz cijelog svijeta. Iz Republike Srbije imamo tri člana: **Slaven Bačić**, **Tomislav Žigmanov** i **Petar Kuntić**«, naglasila je.

Ured broji 29 djelatnika. U komunikaciji su zaista, al baš zaista s cijelim svijetom. Od Argentine, Čilea, Brazila do Novog Zelanda i Australije. »Kako je to i rečeno u Zakonu, svi smo mi pripadnici, jednog i nedjeljivog hrvatskog naroda ma gdje živjeli«, objašnjava

PROGRAMI KOJE PROVODI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE:

Program potpore hrvatskoj nacionalnoj manjini u 12 država
 Program potpore hrvatskim zajednicama u iseljeništvu
 Program potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini
 Program za poticanje izdavaštva Hrvata izvan RH
 Program učenja hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj za Hrvate izvan domovine – Croaticum
 Program stipendiranja studenata
 Program financiranja posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan RH

Upislenici Ureda

va nam predstojnica Krstičević i nastavlja »državni ured je, kroz različite oblike potpore, doista prisutan u cijelom svijetu. Od Male škole hrvatskog jezika u Buenos Airesu, Centra za hrvatske studije, Sveučilišta Macquarie u Sydneyu, studentskog centra u Sarajevu do Hessena preko sportskih susreta Hrvatske nastave u tom gradu ili Tavankuta u Vojvodini.«

HRVATI U SRBIJI

Kad smo već kod programa i projekata Hrvata u Srbiji, moramo pitati što Ured radi na tom području: »Hrvatske manjine su bogatstvo svake države. One su most koji povezuje države i narode. Naša manjina u Srbiji, njihova požrtvovanost, ljubav i naponi koje ulažu u očuvanje i promicanje hrvatske kulture i identiteta su na ponos svima nama u Republici Hrvatskoj. Unatoč poteškoćama kojih ima – od pitanja parlamentarne zastupljenosti do pitanja prava obrazovanja na hrvatskom jeziku – ne posustaju u svojim nastojanjima da sačuvaju hrvatsku riječ, hrvatsku kulturu i običaje u sredinama u kojima žive«, govori predstojnica Krstičević. »U stalnoj smo komunikaciji s našom zajednicom u Srbiji, pratimo što rade, što ih muči. Ali i pružamo konkretnu pomoć kada je potrebno. U ove dvije godine financirali smo skoro 80 različitih projekata Hrvata u Srbiji – od tiskanja udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku do pomoći u obnovi Etno salaša *Balažević* u Tavankutu. Osim toga, značajno

PROGRAM POTPORE HRVATSKOJ NACIONALNOJ MANJINI – U 2012. I 2013.

Financirano je više od 570 projekata hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih zemalja u kojima žive: u Republici Srbiji, Republici Austriji, Republici Sloveniji, Republici Slovačkoj, Rumunjskoj, Republici Makedoniji, Mađarskoj, Republici Italiji, Crnoj Gori, Češkoj Republici, Republici Kosovo i Republici Bugarskoj.

Ciljevi programa su osnaživanje hrvatske manjinske zajednice u domicilnim državama u ostvarivanju manjinskih prava, pogotovo etničke, vjerske, kulturne i jezične samosvijesti te je učiniti punopravnim čimbenikom matične države. Financijska potpora hrvatskoj manjini u drugim zemljama pridonosi čuvanju i njegovanju hrvatske kulture, baštine i jezika među pripadnicima hrvatskog naroda sa statusom manjine u zemljama u kojima žive, ali i pridonosi jačanju hrvatskog zajedništva.

je za istaknuti a što je naišlo na veliko odobravanje naše zajednice u Srbiji da smo organizirali dvodnevni seminar 'Inicijativa za zaštitu prava nacionalnih manjina u Republici Srbiji u procesu pristupanja Europskoj uniji' s ciljem da se predstavnicima naše manjinske zajednice da uvid u mehanizme zastupanja svojih manjinskih prava kroz pristupne pregovore, da steknu uvid u zakonodavni okvir EU u području manjinskih prava te kako mogu i trebaju aktivno zastupati svoja prava kroz proces pregovora za punopravno članstvo«, dodaje predstojnica Krstičević.

Svojevrsno »pomicanje s mrtve točke«, kako je to rekao Slaven Bačić iz NHV-a je i nedavno održana Šesta sjednica međuvladinog Mješovitog odbora s Republikom Srbijom koja je, po ocjeni svih sudionika i s hrvat-

ske i sa srpske strane bila vrlo sadržajna i gdje su aktualizirana brojna pitanja od vitalnog nacionalnog interesa za obje manjine. »Vrlo je važno da se sjednica održala nakon tri godine zastoja u radu. A posebno nam je drago da su predstavnici naših manjina, prvenstveno hrvatske manjine u Srbiji, prepoznali pozitivno ozračje i želju da se sva otvorena pitanja, partnerski i u zajedništvu, rješavaju«, naglasila je predstojnica Krstičević, koja je bila i supredsjedateljica hrvatske strane MMO-a.

U razgovoru nas je prekinuo telefonski poziv – »Stigla je hrvatska delegacija iz Crne Gore« – podsjeća tajnica **Ivanka**.

PROGRAMI I PROJEKTI

Oprostili smo se sa predstojnicom Krstičević i krenuli dalje.

U Sektoru za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH gužva. Selektiraju se prijave koje pristižu na objavljeni Javni natječaj za nakladništvo u iseljeništvu ali i za Javni poziv. U završnici je i priprema materijala za odluku Vlade RH o financiranju programa i projekata od osobitog značaja za Hrvate u BiH. Telefoni ne prestaju zvoniti. Kažu nam da je, u ove dvije i pol godine rada, Ured na različite načine sudjelovao u preko 1500 različitih programa i projekata Hrvata izvan Republike Hrvatske. U Sektoru za pravni položaj i statusna pitanja naglašavaju da je djelovanje Ureda prilagođeno različitim potrebama i položajima hrvatskih zajednica u pojedinim zemljama. Tako, primjerice Ured provodi programe za Hrvate u BiH, za hrvatsku manjinu u 12 europskih zemalja te za hrvatsko iseljeništvu. Osim toga, podupiru i mlade ljude – Hrvate izvan RH – putem programa stipendiranja. Tu je i program učenja hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj za pripadnike druge, treće ili četvrte generacije naših iseljenika ili njihovih potomaka. Saznajemo da se preko 350 Hrvata izvan Republike Hrvatske, u posljednjih godinu dana, interesiralo za povratak u Hrvatsku. Najveći broj njih je iz Australije, Austrije, Švicarske i SAD.

Na odlasku se pozdravljamo s cijelim timom Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Srdačna dobrodošlica ali i boravak sa svima njima pokazao je da nisu samo administrativno tijelo. Posao koji rade – rade prije svega s puno ljubavi. Možda je to upravo razlog uspješnosti i djelotvornosti njihovih napora. U svakom slučaju, kao i mnogi drugi, pozdravljamo postojanje Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Napokon, svi mi koji živimo izvan Republike Hrvatske, imamo jedno, središnje mjesto gdje se možemo javiti, obratiti s bilo kojim problemom ili potrebom. A to je, vjerujem da ćete se složiti – uistinu važno!

Matilda Šarčević

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE**TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO I IMOVINU – SLUŽBA ZA GRAĐEVINARSTVO**

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-isp., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US i 98/13-US) i članovima od 60. do 73. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (Službeni glasnik RS, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

oglašava

JAVNI UVID**U NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA DIO OBALNOG
POJASA PALIČKOG JEZERA (ISTOČNA OBALA) NA PALIĆU**

I

**IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA UZ PLAN DETALJNE REGULACIJE ZA DIO OBALNOG POJASA
PALIČKOG JEZERA (ISTOČNA OBALA) NA PALIĆU NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Javni uvid može se obaviti od **24. studenoga do 23. prosinca 2014. godine**, radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg Slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan i Izvještaj i dobiti informacije o Planu i Izvještaju u Gradskoj upravi Subotice, u Službi za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202-1.

Primjedbe na planirana rješenja u toku javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Službi za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), **do 23. prosinca 2014. god.**

Javna sjednica Komisije za planove održat će se **15. siječnja 2015. god. u 13 sati** u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg Slobode br.1. Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku poslane tijekom javnog uvida.

Temeljem članka 63. stavak 2. Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS br. 72/09, 81/09-isp., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US i 50/13-US i 98/13-US) i Pravilnika o načinu javne prezentacije urbanističkog projekta (Službeni glasnik RS, broj 43/10), obavještavaju se zainteresirani građani da će se od **24. 11. 2014. do 1.12.2014. god. u uredu 202/1 Stare Gradske kuće održati:**

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA****ZA IZGRADNJU OBJEKTA ZA PROIZVODNJU STOČNE HRANE
NA K.P. BR. 3974/1 K.O. ŽEDNIK U ŽEDNIKU**

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu u Gradskoj upravi Subotice, u Službi za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Primjedbe na planirana rješenja u tijeku javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Službi za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), **do 1. 12. 2014. god.**

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

POČINJU RADOVI NA ADAPTACIJI NOVOG POSLOVNOG PROSTORA ZAVODA

Više novca za dodatne aktivnosti

Adaptacija bi trebala biti gotova tijekom prosinca, te će Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u godini koja dolazi nastaviti svoje djelovanje u novim poslovnim prostorijama

i dopune financijskog plana za ovu godinu, i, usporedo s time, angažirao projektantsku kuću za izradu projekta i predmjera radova, na temelju kojih je raspisana javna nabava male vrijednosti.

Vrijednost ugovorenih radova je nešto manje od dva i pol milijuna dinara s uključenim PDV-om, a rok za izvršenje radova je 24 dana od uvođenja izvođača u posao te bi adaptacija trebala biti gotova tijekom prosinca. To će Zavodu omogućiti da do kraja godine obavi preseljenje, te s novom godinom nastavi svoje djelovanje u novim poslovnim prostorijama.

Budući da više neće biti u najmu prostorija za rad, Zavodu će tako ostajati oko šest tisuća eura godišnje, koliko sada iznose troškovi unajmljivanja prostora. Ova ušteda omogućit će Zavodu dodatne aktivnosti vezane uz kulturne događaje, izdavanje publikacija, suradnju s udrugama i slično.

S. M.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata do kraja ove godine preselit će se u vlastite prostorije u ulici Age Mamužića 22, čime će trajno biti riješeno pitanje sjedišta ove institucije koja se trenutačno nalazi u zakupljenom prostoru. Nove prostorije su u desnom krilu zgrade u kojoj je smješteno Hrvatsko nacionalno vijeće, a od ponedjeljka će započeti njihova adaptacija. Naime, nakon provedenog postupka javne nabave, potpisan je ugovor s najpovoljnijim izvođačem *Expres-servisom* d.o.o. iz Subotice, a radovi na adaptaciji i uređenju obuhvatit će postavljanje vodovodnih, kanalizacijskih, grejnih i klimatizacijskih sustava, kao i građevinsko-zanatske radove poput bravarskih, stolarskih, ličilačkih, keramičarskih, itd.

no ovdje je i podrumski prostor za čiju adaptaciju i renoviranje za sada nisu osigurana sredstva. »Osobno se veselim da idemo u naš prostor i da ga možemo prilagoditi vlastitim potrebama«, kaže Ljiljana Dulić Mészáros.

Podsjetimo, Hrvatsko nacionalno vijeće je koncem 2013. godine kupilo drugi dio kuće u kojoj se nalazi sjedište ove institucije, s ciljem da se nakon preuređenja trajno riješi pitanje smještaja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. U sufinanciranju kupovine dijela objekta sudjelovali su Grad Zagreb i Vlada Republike Hrvatske s 30.000 eura, a Pokrajina je tom prigodom najavila financijsko sudjelovanje u uređenju i privođenju namjeni ovih prostorija.

SPORAZUM S HNV-OM

Sporazumom o korištenju poslovnih prostorija sa Zavodom, Hrvatsko nacionalno vijeće ustupilo je prostor Zavodu na korištenje bez naknade na 99 godina, s time da Zavod na sebe preuzme obvezu njegove adaptacije i privođenja namjeni. Pokrajinsko tajništvo

za kulturu i javno informiranje je temeljem tog ugovora, kao i na osnovi procijenjene vrijednosti radova, donijelo rješenje kojim se Zavodu za te namjene odobrava oko 2,5 milijuna dinara iz proračunskih pričuva APV. Zavod je iz toga razloga donio izmjene

OD APV 2,5 MILIJUNA DINARA

Pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje **Slaviša Grujić** i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** potpisali su 18. studenoga 2014. godine Ugovor o dodjeli novčanih sredstava iz tekuće proračunske rezerve AP Vojvodine za 2014. godinu. Tim se ugovorom Zavodu dodjeljuju sredstva u visini od oko 2,5 milijuna dinara za sufinanciranje troškova adaptacije novog poslovnog prostora ZKVH.

Slaviša Grujić i Tomislav Žigmanov

Foto: Veronika Vujačić, NIU Ruske slovo

U VLASTITOM PROSTORU

Prema riječima **Ljiljane Dulić Mészáros**, administrativno-poslovne tajnice u Zavodu, površine novog i sadašnjeg postora približno su jednake, te će djelatnici za svoj rad, projekte i aktivnosti također imati tri prostorije,

DUHOVNI SEMINAR

Kako živjeti svoju vjeru?

Don Damir Stojić

Treću godinu za redom, Povjerenstvo za pastoral mladih Subotičke biskupije organiziralo je seminar studentskog kapelana iz Zagreba, don **Damira Stojića** pod nazivom »Kako živjeti svoju vjeru: teorija u praksi«. Seminar je trajao od 14. do 15. studenoga, a održan je u prostorijama Pastoralnog centra *Augustinianum* i HKC *Bunjevačko kolo*.

Prvi dio seminara je okupio animatore koji djeluju na teritoriju Subotičke biskupije, kao i članove odbora Tribine mladih, emisije za mlade na Radio Mariji i predstavnike vokalne instru-

mentalnih sastava koji djeluju na teritoriju Subotice. Predavač je mladima koju su aktivnije uključeni u rad i život lokalne Crkve dao nekoliko praktičnih savjeta kako je moguće živjeti svakodnevnicu s Gospodinom, a opet biti u svijetu. To je svakako veliki izazov za današnja vremena, osobito kad je Crkva često provocirana raznim medijskim izjavama.

Centralni dio seminara je održan u subotu, u prostorijama HKC *Bunjevačko kolo*, gdje se okupilo oko 250 mladih iz raznih

dijelova Subotičke i Srijemske biskupije. Predavač je kroz dva predavanja dao mnogobrojne praktične savjete kako je moguće biti mlad, vjernik i katolik u današnjici. Mladi iz Subotice su također napravili i predstavu, koja se odnosila na priču o darovima koje nam Gospodin daje, a koje često uspoređujemo s drugima, pa ih ne cijenimo dovoljno. Ovom prigodom o svom obraćanju svjedočio je **Matej Živković**, člana zajednice mladih Božja pobjeda iz Zagreba, dok su seminar glabeno pratili VIS *Proroci*

i **Tino Krvavica**, također član spomenute zajednice.

Seminar se završio svetom misom u katedrali bazilici sv. Terezije Avilske uz nazočnost velikog broja svećenika, kao i vjernika. Tada je don Damir Stojić dao jedan od najbitnijih savjeta, a to je ustrajnost u molitvi i razgovoru s Gospodinom bez obzira na sve.

Ovo je još jedan dokaz kako je moguće graditi bolji svijet promicanjem pravih kršćanskih vrijednosti.

P. Gaković

FOTO VIJEST

U subotičkoj bolničkoj kapelici sv. Elizabete Ugarske u nedjelju, 16. studenoga, proslavljeno je proštenje. Misno slavlje predvodio je mons. **Josip Mioč**, uz koncelebraciju vlč. **Dragana Muharema**.

FOTO VIJEST

Ekumenska tribina *Djeca smo Abrahamova* nastavljena je u utorak, 18. studenoga, na temu *Dolazak Mesije*. Na ovoj tribini koja je održana u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici govorili su predstavnici Srpske Pravoslavne crkve, Rimokatoličke Crkve, Evangeličke Kršćanske Crkve A.V., Reformirane Kršćanske Crkve, Islamske vjerske zajednice i Židovske vjerske zajednice. Tribina je održana uz podršku Fondacije *Konrad Adenauer – Beograd*.

VIJESTI

Sveta Cecilija

Sveta Cecilija, katolička svetica, mučenica, zaštitnica je glazbenika, pjesnika i slijepih. Prema staroj predaji, smatra se, da je sv. Cecilija rođena u Rimu početkom 3. stoljeća od poganskih roditelja. Roditelji su je udali za plemenitog, ali poganskog mladića **Valerijana**. Cecilija je, upoznajući kršćansku vjeru, i njega s ljubavlju poučila o istoj. Zajedno su za Isusa svjedočili pred poganima, brinuli se za udovice i siročad te sahranjivali mučenike u katacombe. Svoju vjernost Isusu zapečatili su mučeničkom smrću. Spomendan joj je 22. studenoga. Toga dana se u velikom broju župa slavi ovaj spomendan, osobito ga slave pjevači i glazbenici. Dvojezična sveta misa za sve žive i pokojne pjevače, svirače, kantore i zborovođe, bit će služena u subotu, 22. studenoga, u subotičkoj katedrali bazilici sv. Terezije Avilske s početkom u 18 sati.

Svetkovina Krista Kralja

U nedjelju, 23. studenoga, je svetkovina Krista Kralja. Toga dana u 17 sati bit će jesensko krizmanje u župnoj crkvi Isusova uskrsnuća u Subotici.

Poziv na radionicu

Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, Etnološki odjel **Blaško Rajić** organizira radionicu izrade figurica za Božićnjak. Radionica će biti održana u prostorijama vjeronaučne dvorane župe sv. Roka, 2. prosinca s početkom u 19 sati.

Svaka sudionica radionice dužna je sa sobom ponijeti pribor za rad: tijesto, nožić, škare, čačkalice, oklagijice, kuhinjske daščice, malo brašna te kutiju za odlaganje figurica. Više informacija možete dobiti na tel: 063 85 01 790 (**Jelena Piuković**).

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svetkovina Krista Kralja, koju slavimo u posljednjoj nedjelji liturgijske godine pomalo nas začuđuje i tjera na promišljanje. Način Isusovog života, njegovo ponašanje, izgled i imetak te na kraju način njegove smrti, sve je to nespojivo s kraljevima kakve poznaje ovaj svijet. Bez obzira na to kršćanska tradicija ga je od davnina na slikama i mozaicima prikazivala kao kralja. I kao što mnogo toga vezanog uz Boga izmiče ljudskoj logici, nadilazi naše uske poglede i shvaćanja te poziva da vjerom učinimo iskorak prema Bogu, tako i Kristovo kraljevanje nadilazi granice ovog svijeta i nadvisuje naše uske okvire.

ULAZAK U KRALJEVSTVO

U evanđeljima Krist je kao kralj predstavljen na dva potpuno različita načina. On je okrunjen trnovom krunom, visi na križu izvrnut porugama naroda, izranjen udarcima bičeva. Ali, isto evanđelje govori o njemu kao Sinu Čovječjem koji će doći u slavi na svršetku svijeta poput suca. On je kralj, ali njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta (usp. Iv 18, 36). Sa zemaljskim kraljevima ima zajedničko samo ime, ali sve drugo je u suprotnosti s onim što ljudi pod tim imenom podrazumijevaju. U njemu se ispunjavaju Božja pravednost, ljubav i milosrđe. On je kralj svega stvorenja i kralj povijesti. Na svršetku svijeta doći će i sjesti na svoje prijestolje ispred kojeg će se sabrati svi narodi (usp. Mt

Krist Kralj svega stvorenja

25, 31). U svom drugom dolasku razotkrit će smisao ljudske patnje, pokazat će da nada potlačenih, odbačenih i nevoljnih nije uzaludna. Upravo takvi naći će radost u njegovom kraljevstvu. To su svi oni koje je nazvao blaženima u govoru na Gori. Krist nije kao ovozemaljski kraljevi koji vole silnike, moćne, ugledne, kod njega prvenstvo imaju oni koji su od strane ovog svijeta odbačeni kao manje vrijedni, koji ne uživaju počasti i slavu.

No, važno je istaknuti još jednu dimenziju njegovog kraljevanja i njegovog kraljevstva. To je jasan kriterij za ulazak u njega, kriterij za svakog isti – ispravno djelovanje prema svima koji su u potrebi. Nema sumnji niti dvojbi oko toga tko hoće, a tko neće ući u njegovo kraljevstvo. Kada bude na svršetku svijeta dijelio ljude na dvije strane bit će vođen jednim mjerilom: »Primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjev i dadoste mi jesti; ožednjev i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnušte me; oboljev i pohođiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni... Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25, 34b-35.40) U ovaj kriterij ugrađena je dvostruka zapovijed ljubavi o kojoj nas je Isus poučio i za koju je rekao da je najveća od svih. Ljubav prema Bogu i čovjeku međusobno se prožimaju i određuju našu vječnost. Koliko smo u sebi ljubavi nosili i prema njoj djelovali bit će jedino važno kada Krist kao kralj i sudac ponovno dođe među nas.

POSLEDNJA VREMENA

Ljudi ne vole misliti o posljednjim vremenima. Takve

misli izazivaju nelagodu i strah. Ali, Isus kada govori o sebi kao kralju govori upravo o posljednjim vremenima. To nije da bi nas preplašio i u nama stvorio o sebi sliku strogog suca koji želi kažnjavati, nego zato da nas podsjeti na svoje zapovijedi, na prave vrijednosti i na našu zadaću u svijetu. Razmišljati o posljednjem sudu znači zagledati se u evanđelje te u Kristovom djelovanju otkriti logiku tog eshatološkog događaja. Ali, ne ostati u pasivnom razmišljanju nego usvojiti norme Kristovog ponašanja i zauzeti se za patnike i potlačene, za odbačene ljude s ruba društva. Otvoriti oči za one koji trebaju nas i našu pomoć i ne oglušiti se na vapaje nevoljnika. Raspeti Krist pati u svakom čovjeku patniku, a vrlo često možemo učiniti mnogo da te patnje ublažimo. Tako sami odlučujemo hoćemo li se naći na lijevoj ili desnoj strani kada Sin Čovječji bude došao suditi svijet.

Njegovo kraljevstvo, iako nije od ovoga svijeta, treba biti ovdje ostvareno preko njegovog naroda koji će djelovati za siromašne i nevoljne. »Sve što učinimo za njegovo ime, činimo za ostvarenje njegovog kraljevstva ljubavi i mira. A gdje god prezremo siromaha i bijednika, Krista smo prezreli. Gdje god čovjek pogazi ljubav drugog čovjeka, pogazio je Kristovu ljubav prema nama. Gdje god se čovjek prikloni zakonu mržnje i osvete, priklonio se zakonu Kristovih mučitelja. A njegova osuda koju će izreći nad svakim čovjekom nije ništa drugo već samo potvrda onoga što je čovjek sam za života izabrao.«¹

¹ Ivan DUGANDŽIĆ, Jedan je vaš učitelj, Zagreb, 2008., 255.

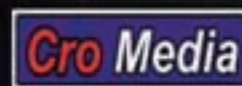
U NEDJELJU
30. XI. 2014. godine
GODIŠNJI KONCERT
Subotica, Velika vijećnica Gradske kuće
u 19 sati

Cijena ulaznice: 250 dinara

Ulaznice u pretprodaji:
na telefon: 060 016 11 67

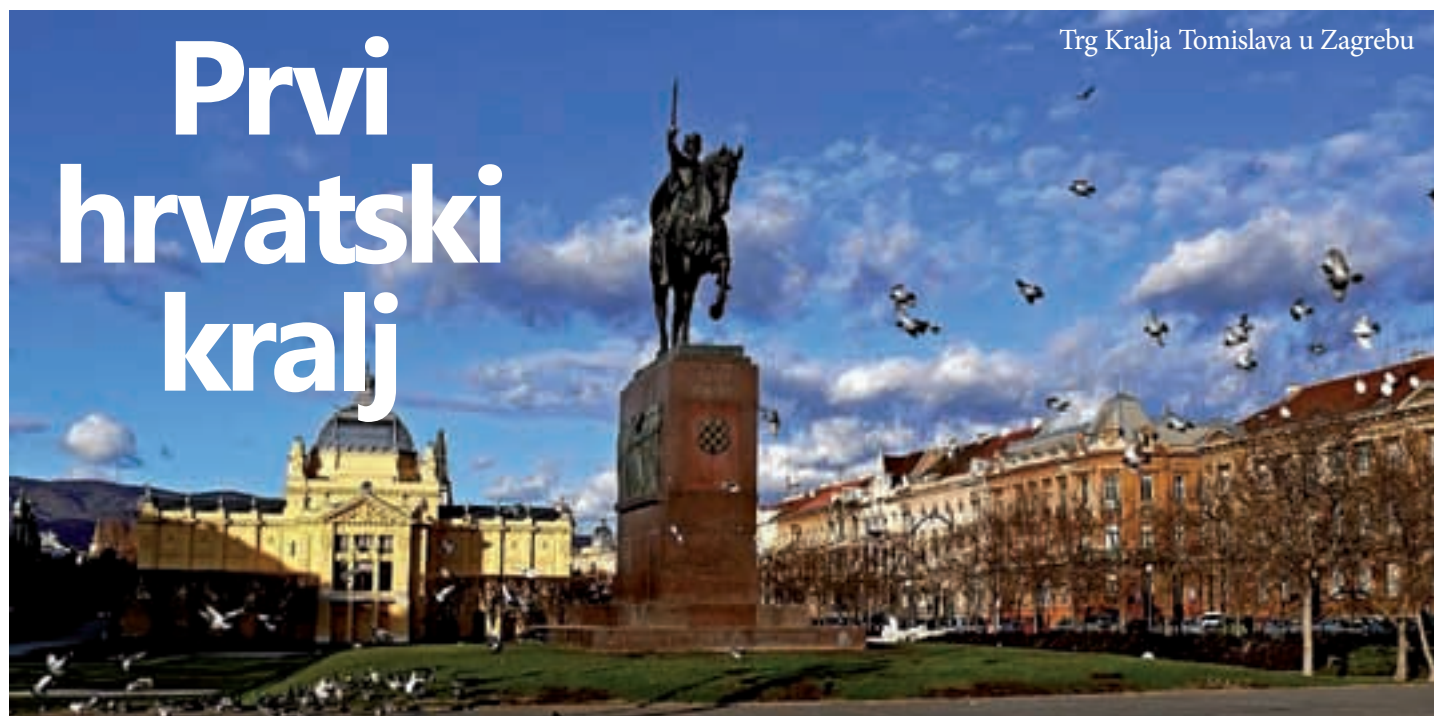

HRVATSKA
GLAZBENA
UDRUGA

HRVATSKI VLADARI (VI. DIO)

Piše: Dario Španović

Trg Kralja Tomislava u Zagrebu

Kneza **Mutimira** naslijedio je knez **Tomislav** (910. – 928.) za kojega se pretpostavljalo da je bio njegov sin. Početak vladavine kneza Tomislava obilježila je borba s Mađarima koji su se koncem 9-tog i početkom 10-tog stoljeća naselili na područje srednjeg Podunavlja i Potisja. Knez Tomislav ne samo da je porazio Mađarsku vojsku koja je kretala u česte pljačkaške pohode k Hrvatskoj, nego je svoju vlast ponovno uspostavio na području Panonske Hrvatske. Ta pobjeda je i danas iznimno važna, jer su se tada po prvi put spojili pod istim vladarom hrvatske krvi sjeverni i južni krajevi, od Drave do Jadranskog mora i rijeke Drine na istoku, u jedinstvenu državu, koja je pokrivala površinu oko 120.000 km².

KRALJ TOMISLAV

Povijesne prilike 924. godine omogućile su knezu Tomislavu zavladata i dalmatinskim gradovima koji su bili pod upravom Bizanta. Radi prijateljstva od navale Bugara, bizantski car **Konstantin VII.** tražio je Tomislava za svoga saveznika. Kako su u to doba Zadar, Rab, Krk, Osor, kao i Trogir i Split

bili pod bizantskom vlašću, car Konstantin VII. Porfirogenet naredio je da svi ovi gradovi, kao i pripadajući im otoci i zemlje u zaleđu, prijeđu pod vlast hrvatskog vladara Tomislava. Pod Tomislavovu vlast spali su i svi dalmatinski biskupi pa on izmiruje splitskog metropolitu s papom, a sve biskupije u Dalmaciji vraća pod krilo latinske crkve. Tako je bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet napisao u svojoj knjizi *O upravljanju carstvom* (*De administrando imperio*), da je tadašnja »Hrvatska mogla dići 60.000 konjanika i 100.000 pješaka; da je imala 80 velikih brodova (sagena), na svakomu do 40 mornara-ratnika, i 100 manjih brodova (kondura), na svakom 10-20 mornara-ratnika«. Gledajući te vojne snage, može se proporcionalno procijeniti da je u to doba Hrvatska približno mogla imati oko 2.000.000 stanovnika. Nakon što je imao čvrstu vlast nad Primorskom i Panonskom Hrvatskom kao i velikim dijelom današnje Bosne i Hercegovine, knez Tomislav proglašen je 925. godine hrvatskim kraljem. Krunu i druge krunidbene znakove Tomislav je dobio iz Rima, gdje je vladao papa **Ivan X.** koji ga iste godine

u pismu oslovljava s titulom *rex*, što se uobičajeno prevodi s *kralj*.

CRKVENI SABORI U SPLITU

Godine 925. papa Ivan X. (914. – 928.) je odobrio sazivanje crkvenog sabora u Splitu na zahtjev dalmatinskih biskupa i hrvatskog biskupa koji je stolovao u Ninu. Papa je bio zainteresiran za obnovu jedinstvene crkvene provincije, ali ga je više opterećivao problem širenja glagoljice i slavenskog bogoslužja u granicama dalmatinskih biskupija, a time i bizantskog utjecaja. Glede slavenskog bogoslužja zaključeno je da se glagoljaši neće zaredovati ni promicati ukoliko ne nauče latinski. Biskupi su bili najviše zainteresirani da se riješi pitanje tko će upravljati ujedinjenom hrvatsko-dalmatinskom crkvom. Za čast metropolita natjecali su se ninski biskup **Grgur**, zadarski biskup **Formin** i splitski nadbiskup **Ivan**. Sabor je zaključio da metropolitom postane splitski nadbiskup. Ninski biskup Grgur smatrao je kako je on trebao postati metropolitom, jer je njegova biskupija bila teritorijalno najveća i imala najviše vjernika. Obnašao je i položaj prvog crkvenog čovjeka hrvatske države i smatrao je da

je to položaj koji slijedi metro-politska čast pa je uložio papi žalbu na zaključke sabora. Zbog toga je 928. sazvan novi sabor koji je potvrdio donesene odluke na saboru 925. godine, a tom je prilikom odlučeno da se ukine ninska biskupija, a njezino je područje podijeljeno dalmatinskim biskupima.

SUKOB S BUGARSKOM

Nakon što je osvojio Srbiju, bugarski car **Simeon** krenuo je s vojskom na Hrvatsku. Simeon je tada na Tomislava, odnosno Hrvate, poslao svog iskusnog i proslavljenog vojskovođu **Alogobotura**. Veliki poraz Bugari su doživjeli u 926. godine, negdje na području Bosne, kada je Tomislav uspio u cijelosti unistiti bugarsku vojsku pod vodstvom vojvode Alogobotura. Kako su oba vladara održavali dobre odnose s papom Ivanom X., papa je uspio pregovorima okončati rat ubrzo nakon same bitke. Iako nije došlo do promjena državnih granica sukobljenih strana, Poraz Bugarske vojske, tada najjače na Balkanskom poluotoku najbolje je svjedočanstvo o moći i snazi Kralja Tomislava i Hrvatske.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA: POGOĐENA ČELJAD

Piše: Alojzije Stantić

Arendaš

Arenda je zakupnina (plaćanje) za hasniranje obradive zemlje, a plaća je arendaš gazdi zemlje. Arenda se prija ugovarala (plaćala) u novcu i u rodu litine. U ono vrime, u tridesetom god. XX. vika, arenda je bila 6 - 8 mtc žita el 12 - 14 mtc mrvljeni kuruza po jednom lancu zemlje, a obično su je plaćali polak u žitu i polak u kuruzima. Većinom je nuz arendu išlo i štogod od šalangova (privaga, dodatak): jedna-dvoja kola čutaka, voz ogrizina, ranjenik (tovljenik) od toliko kila i za njegov i brime slame za disnotor, nikoliko pari pileža (kokošivi), a često makar jedna pučka (ćurka) za Božić i već kome je šta tribalo od onog šta salašar ne mora kupit. Šalangovi su uticali na arendu jel ako je dotični imo veći komad zemlje onda ga je arendaš častio s više šalangova, jel je i arendaš više zaradio, a davanje šalangova nije baš zdravo ostio.

[Onda je rodilo: žito 13-15, kuruz 45-50 mtc./lanac, »mtc = 100 kg.; lanac = 7200 m²; šalango(v) = sitniji dodaci/privaga«; kola = koliko stane u lotra

(stranice + daske); voz = kola visoko natovarena kabastim teretom; brime = zavežljaj slame koliko čovik mož ponet.]

IZDAVANJE ZEMLJE

Zemlju u arendu najčešće izdaju gazde koji je ne mogu sami radit: stariji ljudi, starija neudata imućna djevojka/téta, gazde koji žive i rade u varoši itd. U arendu su zemlju izdavali zajedno sa salašom, na vrime od najmanje od tri godine, jel je arendaš bio dužan da prve godine potori zemlju u kojoj je đubre od hasne toliko vrimena. To je bio ulog arendaša u poso koji će, ako bude sve kako su udivanili, bit arendaš najmanje tri godine. Kad je sve ispalo kako su udivanili, arenda se produžila na još tri godine i tako redom. Dešavalo se da je gazda pod arendu izdo samo komad zemlje, obično u prilici kad je talovana zemlja dobrim dalje od salaša, a često i u drugoj pustari. Porciju na zemlju plaća gazda. Arendaš je o svom trošku i radom odranjivo litinu, uradio ris, obro kuruze, a hasna je bila

njegov dio roda litine i sav josag kojeg je s litinom odranio.

U ono vrime velik arendaš je bio viđen, cinjen i poštivan hamade (maltene) ko velik gazda. Iako njim po imanju nije bio ravan, al su ga poštivali jel je radio tušta zemlje, znao je izać na kraj sa zemljodilskim poslom naveliko, u ravni s litinom i na salašu s josagom (blagom).

Gazda je pokatkad obalazio i nadziro arendaša. Obaško se staro da arendaš odranjiva što više domaće živine, da mu napravi dosta đubreta (stajnjaka) s kojim će potorit (pognojiti) svu zemlju za tri godine, koliko je vrime đubre od hasne u zemlji, da se ne osoparni. Dešavalo se da je gazda atkazo arendu nemarnom arendašu: ako je zakoriovao zemlju, nije odranjivo josaga (blaga) koliko zemlja mož podnet, nemaran je u održavanju salaša i sl.

ARENDE SU SE LAČALI MLADI LJUDI

Arende su se lačali mladi ljudi s dosta dice, koji su kadri toliku zemlju naveliko uradit desetak godina tj. da je hasniradu barem tri-četri puta. Kako će arendaš proć na arendi pokazalo se kako je znao i imo sriće u odranjivanju josaga. Jel čim je više odranio domaće živine, suvišno prodo, a

novce znao ušporovat, dobro se potkoživo, gospodarski ojačavo.

Arendaš je steko najviše novaca od prodate živine, od rogate marve i od ugojeni (utovljeni) ranjenika. Kad se posli više godina dobro potkožio, steko novaca, arendaš je kupio zemlju, posto sam svoj gazda.

[Malo dalje od našeg salaša čovik i žena su kupili manji salaš i 15 lanaca zemlje. Valjda ga kogod pito, pripovidalo se: salaš sa zemljom sam kupio na soparnoj čorbi, znači na šporovanju (naili se soparnog ila.)]

Poznato je da su u ponikim zemljama bili i subarendaši tj. arendaš arendaša. Kogod je od velikog zemljoposidnika pod arendu uzo velik komad zemlje el više komada zemlje, al je nije sam radio već je iskomadanu izdo drugim arendašima (subarendašima). Kadgod su se otimali za arendu, više se tražila neg nudila, našo se i malo jeptiniji arendaš. Nisam uspio uć u trag dal je bilo subarende u subatičkim i bližim pustarama.

O arendiranju naveliko pripovidali su mi **Luka Crnković** iz Đurđina i **Josip Gabrić** iz Hrvatskog Majura koji su u tridesetim/četrdesetim godinama bili arendaši na velikom imanju **Šandora Purgli**. Po njemu su nadili (dali) ime Purgla, kraju u Đurđinu.

Žitištem okićena ravan

Oko paprike je najviše posla

Stari album obitelji Ivana i Kate Jakšić iz Sonte čuva fotografije, a uz svaku od njih vezana je i po jedna priča, zabilježena u sjećanjima baka Kate ili dida Ivana, koji ih u dugim večerima osvježavaju prepričavanjem pokojem željno čekanom slučajnom sugovorniku.

Na jednoj od tih fotografija, snimljenoj potkraj pedesetih ili početkom šezdesetih godina prošloga stoljeća, prikazana je berba paprike babure. »Ovo je snimak napravljen na ogromnoj parceli pored kanala Dunav – Tisa – Dunav. Parcela je bila u vlasništvu tadašnje sončanske Poljoprivredne zadruge. U Zadrugi su sezonski radili mnogi momci i djevojke, pa tako i ja. To je bilo svojevrsno oslobođanje od tradicijskih navika da ženska djeca iz paorskih obitelji ne idu nigdje raditi za novce, nego da u roditeljskim domovima, pomažući majkama u izradi ručnih radova i ocu na radovima u polju čekaju vrijeme za udaju. Već od pedesetih godina dolazi do društvenih promjena pa rame uz rame s momcima, u službu idu i djevojke«, priča dida Ivan.

ŽENSKA SVAĐA

»Kako je moj otac bio grupovođa jedne velike skupine radnika sezonaca, razumljivo je da sam i ja išla zaslužiti svoj dinar. Sjećam se da smo nekoliko sezona išli i na ovu parcelu u berbu paprike. Zahvaljujući blizini kanala nepregledni povrtnjak već tada se navodnjavao, razumljivo na primitivnije načine nego danas. Momci su u većini radili na navodnjavanju, a djevojke i djeca na okopavanju i kasnije u berbi. Paprika se brala u gajbice, a plaćali su nas po broju napunjenih gajbica. To je dovodilo i do komičnih situacija. Sjećam se jedne zgode, za nas mlađe vrlo atraktivne. Dvije žene, dosta starije od nas, a poznate po ljubavi prema kapljici,

porječkale su se, a potom i ozbiljno *podžapale*. Da nije bilo momaka koji su ih razdvojili, vjerojatno bi došlo i do ozbiljnijeg razračunavanja. Tek kasnije smo doznali što je bio uzrok njihova sukoba. Jedna je pokušala prisvojiti punu gajbicu paprike od druge, ova je to primijetila i eto ti zla«, sa smijehom priča baka Kata.

Od dida Ivana se može doznati da je Zadruga na toj parceli naizmjenice uzgajala babure i industrijsku papriku za mljevenje. »Zadruga nije imala prerađne pogone pa je papriku prodavala iz primarnog procesa. Nije mi jasno zbog čega, jer znam da je tu najmanja zarada. U nekima od okolnih sela upravo kupci industrijske paprike koju smo mi uzgojili i brali, sušenjem, mljevenjem i prodajom aleva paprike ostvarivali su puno veću dobit, čak i uz manja ulaganja. Pristojne količine industrijske paprike otkupljivali su i pojedinci iz Sonte, koji su na okolnim, pa i daljim tržnicama bili poznati i cijenjeni kao proizvođači najkvalitetnije domaće mljevene paprike«, dodaje dida Ivan.

NA STARINSKI NAČIN

Pojedinci, otkupljivači, industrijsku papriku su prerađivali na starinski način i tako proizvodili

najfiniju začinsku alevu papriku. Paprike bi se prvo nanizale na *kanap*, koji bi se na krajevima spojio i tako bi se dobio vijenac. Vijenci bi se okačili na motke pod strehama dvorišnih zgrada na sušenje, koje bi potrajalo mjesec i pol do dva, ovisno o vremenskim uvjetima. Vijenci poluosušenih paprika ubacivali bi se u koprivne vreće i odnosili kod pekara na finalno sušenje, koje bi potrajalo 7 do 10 dana. Poslije finalnog sušenja paprika bi se prebirala, odstra-

njivalo bi se korijenje i eventualno uočeni oštećeni komadi, pa bi se mljela u kruparama s posebnim, sitnim sitom. Ukoliko bi se željela postići bolja kvaliteta, paprika bi se premljela više puta, pa bi bila sitna poput najfinijega brašna. »Mi i danas papriku prerađujemo na ovaj način, ali ne meljemo ju sami, nego nosimo na uslužno mljevenje kod žene koja još jedina u selu to radi«, završava priču baka Kata.

Ivan Andrašić

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS* broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica – Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je LUKOIL-SRBIJA a. d., Beograd, Bulevar Mihajla Pupina br. 165, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja na životni okoliš za Projekt: Benzinska stanica *Subotica 2* u Subotici na katastarskoj parceli br. 35916 KO Donji grad, na lokaciji Beogradski put br. 247.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 21. 11. 2014. godine do 1. 12. 2014, u vremenu od 10 do 12h.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u gore navedenom roku, ovom nadležnom tijelu mogu dostaviti svoje mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog Projekta.

Zašto? Kako? Molim?

Svjetski dan toaleta!?

O da, dobro ste čuli! Vjerojatno ste u prvi mah pomislili kakva je ovo šala? Ne, nije šala. Naprotiv, vrlo je ozbiljno. Svjetski dan toaleta obilježava se 19. studenoga i ukazuje na sanitarne probleme. Veliki broj ljudi diljem svijeta nema apsolutno nikakve sanitarne uvje-

te. Također znam, da i školski sanitarni čvorovi nisu na zavidnoj razini. Ovaj dan zapravo služi kao podsjetnik za ove itekako prisutne probleme. Prema posljednjim podacima, čak 40 posto svjetske populacije nema adekvatne uvjete u sanitarnim prostorima. Unapređenjem sanitarnih uvjeta unapređuje se zdravlje i dostojanstvo ljudi, posebice onih koji žive u sirotinjskim četvrtima i ruralnim područjima.

U sklopu jedinstvenog projekta pod nazivom *Respecting Water* svake se godine odabiru lokacije diljem svijeta na kojima su potrebne kompletne rekonstrukcije pojedinih sanitarnih prostora. Radi se o područjima pogođenim prirodnim katastrofama te mjestima na kojima izgradnja i održavanje sanitarnih prostora stagnira.

Pitate se kako proslaviti ovaj dan? Već je proslavljen, ali možete i vi doprinijeti. Možete početi voditi računa o osobnoj higijeni i održavanju toaleta. Ako bi svatko za sobom čistio i pazio, svima bi nam bilo ljepše. Za to, nikad nije kasno, stoga kreni!

Blagdan Svetog Martina obilježen u školi

Da se vjerski blagdani mogu proslaviti i obilježiti i u školi pokazuje sljedeći primjer. U Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo* u Lemešu blagdan Svetog Martina obilježen je na sasvim drugačiji način, s obzirom na to da razdoblje oko njegov blagdana nije primjereno ni ustanovi niti dječjem uzrastu, zbog tradicije da se na Martinje pije mlado vino.

S aktivnostima se počelo u subotu, 8. studenoga, da bi se nastavilo tijekom cijelog sljedećeg tjedna. Zalaganjem učiteljica **Anamarije Bošnjak** i **Dijane Čapo**, učenici III. 2, i IV. 2, razreda su na prigodnoj radionici od papira i stiropora rezali oblike gusaka i time okitili panoe učionica te od kartona pravili trodimenzionalne oblike ovih

životinja i lijepili perje na njih, čitali tekstove i pjesmice na datu temu i gledali projekciju prigodnih animiranih filmova. Učiteljice su ih uvele u blagdan kratkim predavanjem o sv. Martinu, kao i običajima vezanim za njegov dan. Za užinu, u pauzi, pripremile su vruće pecivo i svježe topljenju guščiju mast, što su djeca, a među njima mnogi prvi puta u životu u slast pojeli. Tijekom tjedna izrađivali su lampione s motivima sv. Martina i pučkih običaja vezanih za ovaj blagdan. U pripremi je još jedna radionica na kojoj će se izrađivati lutke od šapurina i kukuruzovine, a ovom vidu kreativnosti podučit će ih školska kuharica **Klara Kovač**. Likovna sekcija je s nastavnicom **Kristinom Benja** isti dan, izrađivala adventske kalendare i razvijala ideje za adventske vijence.

Ž. Z.

Natjecanje u bacanju papirnatih aviona

U Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo* u Bezdanu 5. studenoga održano je natjecanje u bacanju papirnatih aviona. Sudjelovalo je oko 150 učenika nižih odjeljenja škole s istim ciljem – što dalje baciti avion, a fond nagrada je iznosio ukupno 15 kilograma čokolade. Pobjednik u grupi učenika je bio **Taš Botka**, a sljedili su ga **Marko Kovač**, **Ronaldo Jovanović**, **Jovan Skoknić** i **Mario Bašić**, dok je među učiteljima i nastavnicima pobjedu odnio **Slobodan Galić**. Ovo natjecanje organizira se već dvanaest godina, a pokrenuo ga je učitelj Slobodan Galić i predstavlja dobar primjer povezivanja nastavnog gradiva kroz zabavne aktivnosti te partnerstva škole i društvenog okruženja.

Natjecanje u bacanju papirnatih aviona organizira se diljem svijeta, a najpoznatije je *Red Bull prvenstvo* koje je održano prvi puta 2006. godine u Salzburgu i održava se svake tri godine. Prije dvije godine postavljen je novi svjetski rekord u dužini leta papirnato aviona u McClellan vazduhoplovnoj bazi u Sakramentu, SAD. Papirnatu letjelicu dizajnirao je **Joe Ayoob** dok ju je na let poslao **John Collins**. Stari svjetski rekord srušen je za 6 metara pa novi sada iznosi 69,13 m.

Edina, Tatjana, Tihana i Emilija

Nagradni put u Zagreb

Svake godine u Zagrebu se održava završna priredba i izvlačenje nagrada povodom završetka Nacionalnog kviza za poticanje čitanja koji organiziraju Knjižnice grada Zagreba. Posredstvom Gradske knjižnice iz Subotice i okolice u kviz se uključio nešto više od 150 djece iz Vojvodine. Glavna nagrada, putovanje u Zagreb na završnu priredbu i izvlačenje nagrada pripalo je **Mihaeli Dulić** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina i **Dunji Šimić** iz OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice. U Subotici je dodijeljeno 13 utješnih nagrada, dok je u Zagrebu glavna nagrada bila tablet računalo. Kako je Mihaeli i Dunji bilo u Zagrebu, te što su sve vidjele pročitajte u podlistku *Hrcko*. (str 16).

PETAK **21.11.2014.**

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatrepri
10:10 Slavna svjetska kupališta: Ischia, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan: Prerano odrasli
13:40 Labirint
14:25 Riječ i život
14:55 Pozitivno
15:20 Kulturna baština
15:35 Znanstveni krugovi
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:10 Ciklus James Bond: Dr. No, britansko-američki film
22:00 Noćna kavana
23:00 Iskonski nagon, meksički film
00:25 Filmski maraton 2. film
02:20 Filmski maraton 3. film
03:50 Svaki dan dobar dan: Prerano odrasli
04:20 Riječ i život
04:50 Vijesti iz kulture
04:57 Jezik za svakoga (R)
05:07 Što vas žulja?
05:37 Hrvatska uživo
06:17 Sve će biti dobro, telenovela

06:35 Lijeni Grad, serija za djecu
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Pazi, snima se 2! ili... sve što morate znati o filmskim žanrovima...
09:30 Puni krug
09:50 Plesni izazov, serija za mlade
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Indeks
11:15 Village Folk: Carlo Petrini
11:30 Putovanja u daleke krajeve: Mayotte
12:15 Krajnje odredište dizajn, dokumentarna serija

12:41 Kuće iz snova, dokumentarna serija
13:07 Ubojstvo, napisala je - serija
13:52 Patricijina grčka kuhinja
14:18 Kamena pustinja, američki film
16:00 Školski sat: Pazi, snimka se 2! ili... sve što morate znati o filmskim žanrovima
16:30 Puni krug
16:45 Juhuhu
17:45 Briljanteen
18:30 Simpsoni
18:50 Tračica, serij
19:35 Patricijina grčka kuhinja
20:05 Hrvatska rapsodija - Maksim Mrvica, glazbeno-dokumentarni film
21:05 Zločinački umovi
21:55 Ubojstva bez kajanja, serija
23:25 Sinovi anarhije, serija
00:15 Vegas, norveški film
02:05 Krajnje odredište dizajn, dokumentarna serija
02:31 Kuće iz snova

06:10 RTL Danas, informativna emisija
06:55 Virus attack, animirana serija
07:10 Aladdin, animirana serija
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska kriminalistička serija
08:55 Pomorska ophodnja
10:05 Hitna služba, serija
11:00 Pomorska ophodnja, kriminalistička serija
12:00 TV prodaja
12:15 Pomorska ophodnja
13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin
14:35 Pet na pet, kviz
15:25 Vatre ivanjske, serija
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
17:00 Dr. House, serija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
23:05 Eurojackpot
23:10 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
23:50 Borat: Učenje o amerika kultura za boljitak veličanstveno država Kazahstan, igrani film, komedija
01:30 Dr. House, dramska serija

02:25 CSI, kriminalistička serija
03:20 RTL Danas, informativna emisija

SUBOTA **22.11.2014.**

07:20 Putem europskih fondova
07:35 Banditi Arizone, američki film
09:10 Normalan život
10:00 Kućni ljubimci
10:30 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:10 Duhovni izazovi
13:45 Prizma
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:45 Vrijeme za sjećanje, američki film
16:20 Potrošački kod
17:00 Vijesti
17:20 Legenda o Veroniki Desinić, dokumentarni film
18:05 Manjinski mozaik: Manastir Krupa
18:25 Lijepom našom: Nin
19:30 Dnevnik
20:15 Divljim vodama Grand Canyona
21:10 Umri muški 3, američki film
23:30 Precious, američki film - Filmski maraton
01:15 Banditi Arizone, američki film - Filmski maraton
02:50 Subotom ujutro
04:05 Znanstveni krugovi
04:30 Potrošački kod
05:00 Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Iza ekrana
05:30 Duhovni izazovi
06:00 Veterani mira
06:45 Prizma -

06:35 Biblija
06:45 Lijeni Grad, serija za djecu
09:45 Zovem se Eugen, film
11:50 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
12:20 Vrtlarice, dokumentarna serija
12:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
13:55 Ciklus James Bond: Dr. No, britansko-američki film
15:50 Festival popularne

glazbe - Glazbeni festival Slavonije
17:20 Kod budućnosti
17:45 City Folk
18:10 Garaža: Maršal/The Bad Mushrooms
18:40 Divovi ledenog doba: Zemlja sabljazube mačke, dokumentarna serija
19:35 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
20:05 Vjenčanje iz vedra neba, američki film
21:50 Monument Valley očima Johna Forda, dokumentarni film
22:45 Sinovi anarhije, serija
23:30 Sinovi anarhije, serija
00:15 Večer s Joolsom Hollandom
01:15 Vrtlarice
01:45 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar

07:45 RTL Danas
08:20 Timon i Pumbaa
08:45 Aladdin
09:55 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
10:45 Vatre ivanjske, dramska serija
11:45 Vatre ivanjske, dramska serija
12:50 TV prodaja
13:05 Pet na pet, kviz
14:00 Beethoven, igrani film, obiteljska komedija
15:45 Moj prijatelj Willy 3: Spašavanje, igrani film, avanturistički/ obiteljski
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:40 Moj prijatelj Willy 3: Spašavanje, igrani film, avanturistički/ obiteljski
17:45 Markov trg, politička satira (pilot)
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 Vrijeme, informativna emisija
19:15 Tko će ga znati!, game show
20:00 Ledeni doba 4: Zemlja se trese - TV premijera, igrani film, animirani
21:50 Susjedi treće vrste - TV premijera, igrani film, komedija
23:55 Izgubljena duša - TV premijera, igrani film, horor
01:40 Astro show, emisija uživo
02:40 RTL Danas

NEDJELJA **23.11.2014.**

08:45 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Lav ima krila, britanski film
10:05 Press klub
10:55 Velečasni Brown
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:30 Posljednji tango u Halifaxu, serija
16:25 Vrtlarica
17:00 Vijesti
17:20 Bizancij - Priča o trima gradovima: Od Konstantinopola do Istanbula, dokumentarna serija
18:15 Volim Hrvatsku
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 6/45
20:15 Projekcije, hrvatski film
21:40 Damin gambit: Senka Bulić
22:35 Klasika mundi: Bečka filharmonija u Sarajevu - u povodu 100. godišnjice Prvog svjetskog rata
23:55 Posljednji tango u Halifaxu, serija
00:45 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Lav ima krila, britanski film
02:00 Press klub
02:45 Nedjeljom u 2
03:45 Damin gambit: Senka Bulić
04:25 Mir i dobro
04:50 Plodovi zemlje
05:40 Split: More
06:10 Vrtlarica (R)

06:40 Najava
06:45 Lijeni Grad, serija
07:10 Juhuhu
09:10 Linus i prijatelji, serija
09:40 Nick Praskaton, crtani film
09:55 Pozitivno
10:20 Biblija
10:30 Zagreb: Grkokatolička liturgija
12:35 Goranov Wimbledon, dokumentarni film
13:35 Rukomet, LP (Ž): Viborg - Lokomotiva, prijenos
15:10 Sportska reportaža
15:35 Magazin LP
16:00 Olimp
16:55 Rukomet, LP: Zagreb - Meshkov Brest, prijenos

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO!**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

18:55 Rukomet, LP (Ž):
Budućnost - Podravka,
prijenos
20:30 HNL - emisija
21:30 Valcer toreadora,
britanski film
23:15 22 metka, francuski film
01:10 Koncert
02:10 Noćni glazbeni program

06.15 RTL Danas, (R)
07.00 Timon i Pumbaa,
animirana serija (R)
07.25 Aladdin, animirana
serija (R)
08.20 TV prodaja
08.35 Vatre ivanjske, dramska
serija (R)
09.40 Vatre ivanjske, dramska
serija (R)
10.40 TV prodaja
10.55 InDizajn s Mirjanom
Mikulec, lifestyle emisija
11.30 TV prodaja
11.45 Hrvatski broj jedan,
glazbeni show (R)
14.55 Ledeno doba 4: Zemlja
se trese, igrani film,
animirani (R)
16.30 RTL Vijesti,
informativna emisija
16.55 Ljubav je na selu, (R)
18.30 RTL Danas
19.15 Tko će ga znati!, game
show
20.00 Robin Hood - TV
premijera, igrani film,
avanturistički
22.50 Đavolje ždrijelo, igrani
film, triler
01.05 CSI: Miami, serija
02.05 CSI: Miami, serija
03.00 Astro show
04.00 RTL Danas, (R)
04.50 Kraj programa

PONEDJELJAK 24.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Slavna svjetska
kupališta: Western Cape
u Južnoafričkoj Republici,
dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Treća dob - emisija za
umirovljenike
13:40 Split: More

14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Glas domovine
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:05 Stipe u gostima,
humoristična serija
18:40 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Glas naroda,
humoristična serija
20:45 Dokumentarna serija
21:35 Poslovna zona
22:10 Otvoreno
22:55 Junakinje Velikog rata,
serija
00:10 Drugi format
00:50 Filmovi Asghara
Farhadija: Shah-re ziba,
iranski film - ciklus Kino
Milenij
02:30 Glas naroda,
humoristična serija
03:00 Društvena mreža
04:05 Glas domovine
04:37 Jezik za svakoga
04:47 Što vas žulja?
05:17 Hrvatska uživo
05:57 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
09:00 Školski sat
09:30 Znanost za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Briljanteen
11:25 Samo dalje na istok:
Od Berlina do Volge,
dokumentarna serija (R)
12:10 Krajnje odredište dizajn,
dokumentarna serija
12:36 Kuće iz snova,
dokumentarna serija
13:02 Ubojstvo, napisala je
13:47 Patricijina grčka
kuhinja, dokumentarna
serija
14:15 Kid Švedanka, švedsko-
finski film
16:00 Školski sat
16:30 Znanost za djecu
16:45 Juhuhu
17:45 RECI, info teen magazin
18:10 Dječja usta
18:25 Simpsoni, serija
18:50 TračERICA, serija
19:35 Patricijina grčka
kuhinja, dokumentarna
serija
20:10 Šlep Šou: Bambi
Molesters
21:00 Dodjela nagrada
hrvatskog glumišta,
prijenos
23:00 Lovina, serija
23:55 Završni udarac, serija
00:40 Kalifornikacija,
humoristična serija

01:05 Šlep Šou: Bambi
Molesters
01:50 Krajnje odredište dizajn,
dokumentarna serija
02:16 Kuće iz snova
02:42 Lovina, serija
03:37 Noćni glazbeni program

05.20 RTL Danas, (R)
06.05 Virus attack
06.20 Tenkai vitezovi
06.50 Pomorska ophodnja, (R)
08.00 Pomorska ophodnja, (R)
09.15 Hitna služba, serija (R)
10.10 Pomorska ophodnja
11.20 Pomorska ophodnja
12.20 Hitna služba, serija
13.15 Sve u šest, magazin (R)
13.45 Robin Hood, igrani film,
avanturistički (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House, serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Uхвати Bingo ritam,
glazbeno-natjecateljski
show uživo
22.50 Dr. House, serija
23.45 RTL Vijesti
00.05 CSI, serija
00.55 Heroji iz strasti, serija
01.45 CSI, serija (R)
02.40 Astro show
03.40 RTL Danas, (R)
04.20 Kraj programa

UTORAK 25.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Slavna svjetska
kupališta: Hua Hin,
Tajland, dokumentarna
serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Poslovna zona
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Turistička klasa
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima

18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Piramida
21:10 Pogledi: Iznad gomile,
dokumentarni film
22:05 Otvoreno
22:50 Junakinje Velikog rata,
serija
00:05 Hollywood između
paranoje i znanstvene
fantastike - Moć mita,
dokumentarni film
01:00 Snimka kazališne
predstave
02:00 Svaki dan dobar dan:
02:30 Društvena mreža
03:35 Turistička klasa
04:00 Poslovna zona
04:30 Vijesti iz kulture
04:37 Jezik za svakoga
04:47 Što vas žulja?
05:17 Hrvatska uživo
05:57 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
09:00 Školski sat
09:30 Glazbena i likovna
kultura za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 RECI, info teen magazin
11:10 Dječja usta
11:25 Samo dalje na istok:
Od Volge do Kazahstana,
dokumentarna serija (R)
12:10 Krajnje odredište dizajn
12:36 Kuće iz snova
13:02 Ubojstvo, napisala je
13:47 Patricijina grčka kuhinja
14:15 Nijeme od straha,
američki film (R)
16:00 Školski sat
16:30 Glazbena i likovna
kultura za djecu
16:45 Juhuhu
17:45 Šlep Šou: Bambi
Molesters
18:30 Simpsoni
18:50 TračERICA, serija
19:35 Patricijina grčka kuhinja
20:05 Generacija Y
20:30 Nedjeljom ujutro,
subotom navečer -
humoristična serija
21:00 Lovina, serija
21:55 Lovina, serija
22:50 Charlie Bartlett,
američki film
00:30 Završni udarac, serija
01:15 Kalifornikacija
01:40 Nedjeljom ujutro,
subotom navečer
02:05 Krajnje odredište dizajn
02:31 Kuće iz snova
03:52 Lovina, serija
04:47 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)
06.55 Virus attack
07.10 Tenkai vitezovi
07.40 Pomorska ophodnja, (R)
08.55 Pomorska ophodnja, (R)
10.05 Hitna služba, serija (R)
11.00 Pomorska ophodnja
12.15 Pomorska ophodnja
13.10 Hitna služba, serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, serija (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House, serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Ljubav je na selu
22.30 Dr. House, serija
23.30 RTL Vijesti
23.50 CSI, serija
00.45 Heroji iz strasti, serija
01.30 CSI, serija (R)
02.25 Astro show
03.25 RTL Danas, (R)
04.10 Kraj programa

SRIJEDA 26.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Slavna svjetska kupališta
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Potrošački kod (R)
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
14:40 Pogledi: Iznad gomile,
dokumentarni film
15:35 Eko zona
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:15 Hrvatska u Prvom
svjetskom ratu: 1918.,
dokumentarna serija
21:05 Paralele
21:55 Otvoreno
22:40 Ljudi iz sjene, serija
23:45 Cosa voglio di piu
(Želim nešto više),
talijansko-švicarski film
- Ciklus Kino Europa
01:45 Svaki dan dobar dan
02:15 Društvena mreža
03:20 Eko zona
03:45 Paralele
04:30 Vijesti iz kulture

04:37 Jezik za svakoga
04:47 Što vas žulja?
05:17 Hrvatska uživo
05:57 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Sport za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Generacija Y
11:10 Napravljeno po mjeri
11:25 Samo dalje na istok: Od Kazahstana do Mongolije
12:10 Krajnje odredište dizajn
12:36 Kuće iz snova
13:02 Ubojstvo, napisala je
13:47 Patricijina grčka kuhinja, dok serija
14:15 Puppy Love, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Juhuhu
16:37 Juhuhu
17:30 Ni da ni ne:
Subvencioniranje bicikla građanima
18:25 Rukomet, LP: Kiel - PPD Zagreb, prijenos
20:05 Nogomet, LP - emisija
20:40 Nogomet, LP: Atletico - Olimp, prijenos
22:40 Nogomet, LP - emisija
23:30 Završni udarac, serija
00:15 Kalifornikacija
00:40 Krajnje odredište dizajn
01:06 Kuće iz snova
01:32 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)
06.55 Virus attack
07.10 Tenkai vitezovi
07.40 Pomorska ophodnja, (R)
08.55 Pomorska ophodnja, (R)
10.05 Hitna služba, serija R
11.00 Pomorska ophodnja
12.15 Pomorska ophodnja
13.10 Hitna služba, serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, serija R
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House, serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Tri, dva, jedan - peci!, kulinarski show
22.40 Dr. House, dramska serija
23.35 RTL Vijesti, informativna emisija
00.00 CSI, kriminalistička serija
00.50 Heroji iz strasti, dramska serija
01.40 CSI, kriminalistička serija (R)
02.30 Astro show, emisija uživo
03.30 RTL Danas, informativna emisija (R)
04.15 Kraj programa

ČETVRTAK
27.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatrepri
10:10 Italijo, ljubavi moja
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Paralele
14:25 Društvena mreža
15:30 Domaći i gosti, emisija pučke i predajne kulture
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Večer na 8. katu
21:00 Labirint
21:50 Otvoreno
22:35 Ljudi iz sjene, serija
23:28 Pola ure kulture
00:10 Svaki dan dobar dan
00:40 Društvena mreža
01:40 Večer na 8. katu:
02:30 Labirint
03:15 Pola ure kulture
03:45 Domaći i gosti, emisija pučke i predajne kulture
04:15 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga (R)
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Ni da ni ne:
Subvencioniranje bicikla građanima
11:35 Samo dalje na istok:
Od Mongolije do Kine, dokumentarna serija (R)
12:20 Krajnje odredište dizajn
12:46 Kuće iz snova
13:12 Ubojstvo, napisala je
13:57 Peta Unplugged, Culinary Adventures in South of France, dokumentarna serija
14:25 Divlja srca, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Kokice
16:45 Juhuhu
17:45 Village Folk
17:55 Indeks
18:25 Simpsoni, serija
18:50 TračERICA, serij
19:30 Peta Unplugged, Culinary Adventures in South of France, dokumentarna serija
20:00 Divovi ledenog doba
20:50 Nogomet, Europska liga
21:00 Nogomet, Europska liga: Astra - Dinamo, prijenos
22:55 Nogomet, Europska liga
23:15 Nogomet, Europska liga
23:30 Nogomet, Europska liga:

Rijeka - Standard, snimka
00:35 Kalifornikacija, serija
01:00 Indeks
01:30 Divovi ledenog doba
02:20 Krajnje odredište dizajn
02:46 Kuće iz snova
03:12 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)
06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja, (R)
08.40 TV prodaja
08.55 Pomorska ophodnja, (R)
09.50 TV prodaja
10.05 Hitna služba, serija (R)
11.00 Pomorska ophodnja
12.00 TV prodaja
12.15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
13.10 Hitna služba, serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, serija (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House, serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Tri, dva, jedan - peci!, kulinarski show
22.40 Dr. House, serija
23.35 RTL Vijesti
00.00 CSI, serija
00.50 Heroji iz strasti, serija
01.40 CSI, serija (R)
02.30 Astro show
03.30 RTL Danas, (R)
04.15 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od poneđjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvodanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

PETAR VOJNIĆ ZELIĆ, INŽENJER I PČELAR

Priča o medu

»Uvijek sam imao potrebu za popunjavanjem slobodnog vremena. Kao učenik sam desetak godina aktivno trenirao gimnastiku, a nakon sklapanja braka, prvih desetak godina slobodno vrijeme koristio sam u pravljenju obiteljske kuće. Početkom 90-tih sam se počeo baviti pčelarstvom. Tu sam našao sebe van redovnog rada, opušta me, pruža zadovoljstvo, a i doprinosi poboljšanju obiteljskog proračuna«, govori nam **Petar Vojnić Zelić**.

O samim počecima bavljenja pčelarstvom Petar govori: »Počeo sam pčelariti s nekoliko košnica, a već nekoliko godina sam se ustalio na oko sto košnica smještenih na kontejneru i prikolici što olakšava seobu. Ovo je posao iz domena poljoprivrede – stočarstva, i uspješnost je promjenljiva kategorija. Na primjer, ova godina je bila izuzetno loša za pčelare u cijeloj Srbiji pa i regiji, zbog nepovoljne klime, ali nadamo se da će sljedeća biti bolja«, govori Petar.

ZAHTJEVAN POSAO

Dalje nam priča da je pčelarstvo i rad s pčelama započeo na nagovor i prijedlog **Józsefa Agárdija** s kojim i danas pčelari, a lijepa je i vijest da su proslavili 50. obljetnicu druženja. »Ovo je zahtjevan posao, posebno u sezoni ožujak – listopad, i zahtjeva skoro svakodnevne aktivnosti na pčelinjaku. Volim pčelariti i ne lažem da pčele ne ujedaju, ali daleko manje boli nego kada to rade ljudi. Imam legaliziranu punionu meda i mednih proizvoda pri poljoprivrednom domaćinstvu koje je na ime supruge **Slavice**. Pakiramo sopstveni med od bagrema, livade, lipe,

Član Udruženja vitezova meda

propolis kapi, mješavine meda mleča, polena i propolisa, a po zahtjevu prodajem i vosak, polen i propolis. U pakiranju mi Slavica pomaže, a u samom pčelarenju ne, jer je alergična na ubode pčela. Od osnutka sam izlagač na Danima pčelarstva u Subotici, Berbanskim danima na Paliću,

sajmovima na Tašu u Beogradu, Novom Sadu, Zrenjaninu...«, priča nam Petar.

Dobar dio svojih proizvoda Petar prodaje od kuće i kako kaže, smatra da je stekao neki renome kvalitetom prodanih proizvoda. »Spadam u *seleće* pčelare, a u zavisnosti od sezone idem

na bagrem na Bukulju, lipu na Frušku Goru, suncokret, svilenicu i uljanu repicu na teritoriju sjeverne Bačke. Tijekom zime pčele su smještene na pčelinjaku kod streljista Hrastovača, ili na Dunavu u Monoštoru. Trenutačno med ima dobru cijenu, jer ga nema dovoljno. Problem je što su tržište

Srbije preplavili s niskim cijenama meda koje pčela nije vidjela, a država ništa ne poduzima kako bi suzbila taj falsifikat i zaštitila potrošače. Pčelari su organizirani u svoje udruženje koje u Subotici broji oko 60-tak članova i svakog drugog tjedna se okupljamo, razmjenjujemo iskustva, a dovodimo

i predavače za teme koje su interesantne iz domena pčelarenja. Aktivan sam u *Rotari klubu Palić* gdje sudjelujem u dobrotvornim akcijama kluba, a to je i prilika za druženje s ljudima koji slično razmišljaju. Također sam član Udruženja vitezova meda.«, kaže Petar.

ZNAČAJ MEDA

»Mislim da smo svi svjesni koliko je med koristan za ljudsku ishranu, posebno za jačanje imuniteta, ali nažalost med se u Srbiji malo koristi. Pojedine razvijene zemlje koriste i deset puta više meda po glavi stanovnika od Srbije«, kaže Petar te dodaje još nekoliko savjeta: »Med ili mješavine meda, polena, mleča i propolisa najbolje je uzimati ujutro prije bilo kojeg obroka svakoga dana. Eventualno za one koje muči gorušica koristiti malo mlake vode ili čaja. Ne stavljati med u vreć, jer se na taj način

uništavaju neki kvaliteti meda. Med nema nikakvih negativnih efekata, izuzev za dijabetičare, koji ga mogu uzimati u manjim količinama.

Petar nam priča da osim pčelarenja voli običi likovne izložbe, koncerte, kazališne predstave te da je strastveni čitatelj knjiga iz beletristike, filozofije, pčelarstva i svoje struke.

POSAD U TELEKOMU

Petar je po struci diplomirani inženjer elektrotehnike, uposlen u *Telekomu*, na poslovima voditelja odjela za eksploataciju i održavanje terminalnih uređaja na pristupnoj mreži na teritoriji. U *Telekomu* radi 35 godina, a u vrijeme kada je počeo, tvrtka se zvala PTT. Kako mu je posao zahtjevao, išao je i na razne obuke i tečajeve radi usavršavanja te nam govori da je između ostaloga bio i jednu cijelu godinu na obuci u Sloveniji i Belgiji.

OBITELJ I KUHANJE

O svojoj obitelji Petar govori: »Oženjen sam 32 godine sa suprugom Slavicom, diplomiranim inženjerom tehnologije i imam kćerku **Jasminu**, koja je studentica treće godine arhitekture na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu.« Što to Petar kuha ili ne kuha na koncu ove priče o medu govori nam karatko i jasno: »U ovome vam ne mogu pomoći, jer volim jesti, ali ne umijem kuhati.«

Branka Dulić

Temeljem članka 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica – Trg slobode br. 1. objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

Nositelj projekta JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica Trg Lazara Nešića 9/A u postupku legalizacije dijela kompleksa vodoopskrbe, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš objekta za pripremu vode za piće u Bačkim Vinogradima, na katastarskoj parceli 1974 KO Bački Vinogradi.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 21. 11. 2014. do 30. 11. 2014, u vremenu od 10 do 12h.

Molim Vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenja, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

OD 23.09.2014. DO 30.11.2014.

Jesenska akcija

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 551-045

✓ BESPLATNA KONTROLA VIDA

✓ -10% NA DIOPTRUSKE NAOČALE

✓ -50% NA SUNČANE NAOČALE

POGLED S TRIBINA

Deset bodova

Prije početka kvalifikacijskog ciklusa za plasman na Europsko nogometno prvenstvo u Francuskoj 2016. godine, pogled na rivale u skupini H imao je realnu dozu opreznosti. Poučeni slabijim partijama u završnim kolima kvalifikacija za SP 2014. (Škotska), popis prva četiri susreta nudio je nekoliko različitih bodovnih scenarija. Domaći susreti protiv Malte i Azerbajdžana unaprijed su apostrofirani kao čisti ziceri (6 bodova), dok su se oko gostujućih duela protiv Bugarske i Italije radile brojne spekulacije. Ostati neporažen, ipak bio je glavni imperativ.

Izbornik **Niko Kovač** uspio je zabilježiti 10 od mogućih 12 bodova u četiri susreta ove 2014. godine i na najbolji mogući način opravdao ukazano povjerenje nakon pomalo neuspješnog nastupa na Mundialu. Važna pobjeda u Sofiji i bod u Milanu, čine veliki korak k mogućem ranom osiguravanju jednog od prva dva mjesta koja vode izravno na Euro u zemlju galskih pijevaca.

Ali možda više od impresivnog broja osvojenih bodova trebala bi radovati širina reprezentativnog popisa, znatno produljena nakon prijateljskog susreta protiv Argentine u Londonu. Izvodeći B sastav (zbog čuvanja najboljih igrača za susret protiv Italije) na noge moćnim gaučosima predvođenim **Messijem, Di Marijom i Kun Aguerom**, mnogi su ga već prežalili i osudili kao ludost. No, **Mateo Kovačić, Anas Sharbini, Lovre Kalinić** i ostali pokazali su kako nogometni rudnik hrvatskih talenata nije presušio s **Lukom Modrićem, Ivanom Rakitićem i Marijom Mandžukićem**. Ima još mnogo mladih, taletniranih i perspektivnih igrača samo im treba dati prigodu i prostor.

B Hrvatska je časno izgubila s 2:1 (uz gol Argentine postignut rukom), ali je još časnije pokazala raskoš talenta svojih manje poznatih igrača koji nakon susreta na *West Hamovom Upton* parku to zasigurno više nisu. Momčad koja drži svjetske doprvačke cijeli susret u rezultatskoj neizvjesnosti ima golemi potencijal. A Hrvatska će novu 2015. godinu dočekati kao vodeća u skupini H, s 10 bodova iz četiri susreta i samo jednim primljenim golom. Ispred Italije, Norveške i Bugarske, jedinih pravih rivala za plasman na EP u Francuskoj 2016. godine.

D. P.

TENIS

Dodig i Melo zaustavljeni u finalu

Igrajući u paru s Brazilcem **Ricardom Melom**, najbolji hrvatski igrač parova **Ivan Dodig** ostvario je plasmanom u finale *Mastersa* osam najboljih svjetskih parova, najbolji rezultat svoje dubl karijere. Nekoliko poena je na koncu odlučilo u korist tijesne pobjede najboljeg para svih vremena braće **Boba i Mikea Bryana** (6:7, 6:3, 10:7) i pokal je izmakao hrvatsko-brazilske kombinaciji.

Marin Čilić 9. igrač svijeta

Nakon dugo godina Hrvatska ponovno na kraju natjecateljske godine ima tenisača u TOP 10. Unatoč nešto slabijem nastupu na *Mastersu* u Londonu, osvajač *US Opena* **Marin Čilić** je 2014. godinu završio kao deveti igrač svijeta, što se objektivno gledano na njenom početku činilo nestvarnim kada je startao s 37. pozicije.

KOŠARKA

Cedevita – Cibona 71:69

Minimalnom pobjedom hrvatski prvak *Cedevita* svladao je branitelja naslova pobjednika ABA lige, gradskog rivala *Cibonu* (71:69). Novom pobjedom u 8. kolu regionalnog košarkaškog natjecanja *Cedevita* je skočila na treću poziciju dok se *Cibona* nalazi na osmoj poziciji. Porazom na domaćem terenu od *Budućnosti* (61:73) *Zadar* je ostao jedanaesti.

RUKOMET

Poraz PPD Zagreba

Mešov Brest bio je prejak za hrvatskog prvaka *PPD Zagreb* u 5. kolu skupine A Lige prvaka. Bjeloruski šampion je slavio s 26:22 u susretu čiji je cijeli tok išao u korist domaće momčadi za koju nastupa i nekoliko hrvatskih internacionalaca (**Vukić, Pešić**). U sljedećem 6. kolu slijedi novi duel istih rivala, ali ovoga puta će Zagrepčani imati prednost domaćeg terena.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivaničgrad. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čačkirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazni plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipu. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

ZAGREB, uži centar Černomerec, trosoban stan 60 m² zamjena za odgovarajuću nekretninu u Subotici, uz odgovarajuću doplatu – 62 000 eura. Tel.: 063/740-1895.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Izdajem jednosoban stan, uređen, useljiv, polunamješten (nova kuhinja, catv, interfon, telefon, cg, terasa). Subotica, Prozivka, Lajoša Joa 70. Cijena 100 eura + 1 mjes. depozit. Telefon 024 754-650 ili 064 2015689.

Prodaje se plac na obali jezera Palić, 2 motike. Informacije na telefon: 069 2887213.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 28. 11. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamučić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamučić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113)=163.42)

ČESTITAMO ROĐENJE TEREZE DULIĆ

Božji dar

Obitelj **Angele** i **Paje Dulić** iz Đurđina postala je bogatija za još jednog člana 24. rujna rođenjem kćerke **Tereze**. Mala Tereza je rođenjem postala osmi član ove obitelji, tj. šesto dijete. Najstarija je **Marijana** (14), potom **Josip** (11), **Ružica** (8), **Petar** (6), **Martin** (3) i najmlađa Tereza koja će za tri dana napuniti dva mjeseca. Tereza je do sada osvojila simpatije svih ukućana, ali i dide **Pere** kojemu je sedamnaesta unuka i dide **Geze** i majke **Etuške**, kojima je sedma unuka. Naravno, ukrala je srce i svojoj krštenoj kumi, **Bernadici Matković**.

Kako nemamo priliku u ovoj našoj rubrici često čestitati rođenje šestog djeteta, morali smo zamoliti majku Angelu da da svoje iskustvo kao roditelj i možda na taj način potakne i druge majke na, kako ona kaže, najbolji posao na svijetu! »Mnogi se iznenade kad čuju da imamo toliko djece, ali kad bi znali kako to lijepo, svi bi se na to usudili i ne bi bilo straha. Iako ponekad bude teško, uz dobru organizaciju se sve može postići. Puno mi pomažu ostali ukućani. Svatko ima neku svoju malu obvezu oko Tereze. Pomažu mi je kupati, uspavljivati, čuvati... Na nju, ako i na svu ostalu djecu gledamo kao na Božju volju i iako smo se zbog nje, kao i zbog svakog djeteta morali puno toga odreći, iskusili smo da se tim odricanjem puno više dobije nazad. Sve bude nagrađeno, jer radost i veselje koje mogu pružiti djeca je neprocjenjivo«, rekla nam je mama Angela, koja je naglasila i zadovoljstvo što je svojoj djeci mogla roditi brata i sestru, jer kako kaže, što je starija više to cijeni i uviđa da je to najveći dar koji roditelji mogu dati svome djetetu: »Također su i naši kinci bili oduševljeni rođenjem Tereze. Ona je sad prava mezimica i Božji dar u našoj kući.«

J. D. B.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Prolazi vrime

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi moja, jevo sidim u ambetušu dok još da vrime i gledim kroz ovu kišicu nuz Ivković šor, očel mi najić kogod na divan. Ovo mi najmrže kad nemož ništa radit, a ja sam na salašu. Vamo sam tužan, niki dan je bila misa mom pokojnom

bać Đeni na po godine. Bože moj, kako vrime prolazi, sve se niki kontam zašto se mi toliko i mučimo i paštrimo, grabimo do čeg stignemo, a pondak dođe kraj i više nam ništa ne triba. Al to je tako pa tako, neg ostalo mi još ubacivat kuruza na hrpi prid čardakom, one nedilje bilo lipi dana a ja se latijo gledenja u televiziju... Te pušćice ga, te neće ga puštit i eto, tako mi i triba kad blenem u pulitiku sad nek mi kisnidu kuruza na srid avlije, velim sam sebi: »Braniša moj, ti se nikad neš opametit i imat dvajst četri, sve te interesuje, u svakako moraš zabost nos kugod da ćeš ti imat kake hasne, a poso ti stoji.« Baš sam jeto rešijo da ću prodat ovu moju rđavu limuzinu i kupit karuca i jednog mrkova. Ta neće mene više niko drndat, te registruj, pa ondak porezi vaki naki, pa kazne, pondak butan triba već nikoliko prigleda obaviti... Taki sam bijo bisan čeljadi moja da sam pito onog jel triba i prigled od doktora, jel ako i to triba, ondak ću doć na red digod 2016. te kugod na prigled za oči. Ta njima samo triba novaca, a uvijek njim prazan budže, ta koliko već ti u vlasti imadu budža na salašu kad su njim sve prazne da mi znat. Vako ja lipo kupim jednog sridnjeg mlađeg mrkova, moram gledat samo da nije sipljiv i da nema karakuš, ne ide puno, kuruza su jeptini i svo nam selo u travi, pa ilo ne triba kupovat na pumpi di me uvik privaridu, a voda je fala Bogu na salašu još zabadavad. E ondak moja gospodo zavirite i gledajte di je registracija i pojasovi. Ja sam ko onaj cigo što je našo kandžiju pa kazo još mu fali konj pa će jašit, ja sam našo češagiju i didin venjer na tavanu.

Evo meni Pere, leti šorom ko vijar i uleće kroz otvorene tarabe s biciglom ko kaki deranac, pa će oma još nije ni sjašijo: »Ded Braniša jednu rakiju, a mož i iznet bocu, prvo ćemo pit od tvoje, a posli svak od svoje.« Vidim da je niki dobre volje i sve mi drago, moram ga priupitat šta mu se tako lipo trevalo. »Ta Braniša, ja već jedared obro kuruze nikako da se iskora-cam so tom tehnikom, te mi se satare ovo te ono, no doduše baš nam nika tehnika, još su nam baće pokupovale mašineriju, a i mi smo već dide, pondak nek kogod divani rđavo o 'onim' vrimenima. Moj baćo opravijo nov salaš, kupijo nov traktor i mašineriju i još koje jutro zemljice, a ja sad ne možem priživit, a ne kupovat«, priča mi Pere.

No čeljadi, još nije kasno. Na kraju švigar puca, a čije čedu gaće visit na đermi to će bome vrime pokast. Dosadit će i ovim dobrim svitu ovo dekanje brez kajasa. No idem rad raki-je da mi pajdo ne svisne, a vi mi budte lipi i debeli i nemojte se lako pridat. Iza ružnog dolazi lipo, divanijo je moj dida Grgo, a on je važijo za pametnog čovika.

Ajd zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ni država ne volji svakoga jednako

Bač Iva vi dana nikaki svaj ko da mu ker zapišo nogavicu. Ne drži ga misto, a novine, televiziju i radijon ne može vidit. Ni no vražje crno sokočalo. Orca po dvoru, obilazi marvu i ka triba i ka ne triba i samo duše kroz nos, da se sve prav diže oko njega. O tuge i jada više ni Taksu ne može šljoknit. »E, Takso, Takso, ti i mačak ste mi kanda u posljednje vrime bolji ljudi neg puno vi što se zovu ljudi«, ko da se divani sam sa sobom ispod glasa. Taksa samo najeri glavu, gleda ga oči i maše repom. Uto na vraca bane kum Tuna. I on svaj nikaki ko da je nabrundan na cili svit. »Pa kume, štaj to? Vad nećemo ope ko pri dvajst godina? Eto, da nemamo sokočala, ne bi ništa ni znali, pa bi bilo i manje jida. Vidiš, nisam primetijo nigdi na televizije da ima štogoda novo, a da ne falu ti četiri–pet prvi. Ka radu štogoda što ne valja, tako lipo izokrenu, da to svima nama izgleda ko da je jedino tako i dobro, pa ji ope falu«, veli kum Tuna i nasloni se nuz njega na tarabu. Obadva su malo ćutili i gledali živinu. »E, moj kume, falili oni nji jel ne falili, izgleda da smo mi svi pofalili. I sutra ka vi tvoji obnaroduju da ćemo se ope izbirat, prvo ćeš potrčat tamo i prijavit i tebe i tvoje ukućane, daćete jim krsta, pa ćete ope svi bit na škatulja. A doklegod je taki, oni će na svakomu izbiranju zadobit.«, veli bač Iva i bisno otpljune. »Ta ne znam, kume, šta bi ti noto odvratio. Ošo bi ja već davno od nji, al bi onda i ja i ukućani poostajali brez posla, a znaš da nam nadnice baš i nisu male. Nego, ja se jako bojim da nam nećedu ope radit no što su nam radili zovoga zadnjega rata. Eno, vidim da je došo natrag naj što nas je tijo zardanom kašikom, a ni godina su moji, a onda još nisu bili moji, bili pod njim. Sad vaj rči i na nji. Još više rči i none na koje je rčo za rata. A vi, ope, ne rču al grizu. E, šta sam vidijo na sokočalu. Sićaš se noga u bili čerapa i sandala, što je kadgoda kupijo kombinat i mlinu u našem selu, a divanu da je u ratu čuda pravijo? Sićaš se da je take kombinat kupijo u još dva sela, tu u malo daljemu komšiluku? E, pa u ta dva sela su njevi, pa njevima kombinatima država vratila zemlju što jim uzela, kažu ne smiju sela propast, mora se ljudma pomoć da priživu. A šta je š nama? U našem selu smo većinom naši, a našem kombinatu što su apcigovalili, više ne vraću. Sote zemlje ćedu ranit kamile. Za nas ji ni briga očemo priživit, jel nećemo. Šta bi ja onda i mogo pomislit, neg da jim smetamo i da bi više voljili da nas nema tude di smo. Samo, ne bi nas oni brog svita više tirali zardanima kašikama, kulturnije bi bilo da nas sve ostavu brez nadnica, pa ćemo i sami otit jel pocrkati«, veli kum Tuna i teško izdane. Bač Iva se zagledo u ora između dvora i bašće. Siti-jo se i kako ga ni tijo ostavit ni prija dvajst godina. Samo se malo naškobijo i zavrniyo desni brk.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Bjelinski:** Ima istina u koje nije dobro vjerovati.
- **Heraklit:** Znati mnoge stvari ne znači biti mudar.
- **Turgenjev:** Prekomjeren ponos oznaka je sitne duše.

KVIZ

Marko Narančić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski poduzetnik i kralj čipsa **Marko Narančić**?

Kada je otišao u SAD?

Kako je glasilo njegovo amerikanizirano ime?

Čime se bavio u mladosti?

Kada je započeo biznis s proizvodnjom čipsa od krumpira?

Koje godine osniva glasovitu tvrtku Nalley?

Kojim je počasnim naslovom nagrađen za svoj životni rad?

Kada i gdje je umro Marko Narančić?

Umrlo je 1962. godine
1931. je postao počasni građanin Tacome (SAD)
1918. godine
Pred početak Prvog svjetskog rata
Mesar, kuhar, perać suda...
Marcus Nalley
1903. godine i priključio se starijoj braći
Rodio se u Vrepcu (Lika) 1890. godine

FOTO KUTAK

Al' je visoka katedrala!

VICEVI

Pita Marica gitaru:

- Viđam se s Ivanom i Josipom. Koji će imati više sreće i oženiti me?
- Ivan će imati više sreće, jer ćeš se udati za Josipa.

Kad se dvoje razidu:

- Budale plaču
- Sretni nađu drugu
- Pametni imaju rezervu

NOGOMET

Razočaranje u Monoštoru

MONOŠTOR – Nogometaši *Dunava* su u posljednjem jesenskom kolu područne lige *Sombor* na svojem travnjaku samo remizirali protiv ekipe *Rusina* iz Ruskog Krstura. Rezultat 2:2 razočarao je brojne navijače, koji su očekivali sigurnu pobjedu protiv ekipe iz skupine najugroženijih. Monoštorci će prezimiti na pretposljednem mjestu, a u proljetnom dijelu prvenstva očekuje ih grčevita borba za opstanak.

I. A.

Uvjerljiva Bačka 1901

VRŠAC – Uvjerljiva gostujuća pobjeda *Bačke 1901* protiv *Vršca* (3:0), donijela je tri velika boda za bijeg iz donjeg dijela tablice. U subotu 22. studenoga, od 13 sati crveno-bijeli na svom stadionu dočekuju *PIK Prigrevicu* u 15. kolu Srpske lige Vojvodina.

Važna pobjeda

FEKETIĆ – Minimalnu, ali izuzetno važnu pobjedu zabilježili su nogometaši *Tavankuta* na gostovanju kod *Jadrana* u Feketiću (2:1). S novim bodovima, poslije dugo vremena ne zauzimaju jedno od dva posljednja mjesta na tablici Bačke lige, a novu bodovnu priliku imat će u nedjelju 23. studenoga od 13 sati kada u susretu 15. kola dočekuju *Borac* iz Bačkog Gračaca.

D. P.

HKPD Tomislav osvojio turnir

ZEMUN – Malonogometni turnir hrvatskih srijemskih udruga održan je tijekom vikenda u Zemunu. Tradicionalni turnir ponovno je okupio stare rivale, ali i prijatelje kako bi još jednom odmjerili snage.

Pored ekipa iz Srijemske Mitrovice, Rume, Petrovaradina, Zemuna i Golubinaca, sudjelovala je i ekipa veleposlanstva Hrvatske sastavljena od igrača veleposlanstva iz Beograda i subotičkog konzulata. Nakon mečeva koji su se igrali u dvije grupe, uslijedile su i utakmice za 5. mjesto, zatim 3. i na koncu finale, gdje su se susrele ekipe iz

Mitrovice i Golubinaca. Uvjerljivom pobjedom od 6:1 ekipa *HKPD Tomislav* iz Golubinaca opravdala je ulogu favorita i tako zabilježila još jedan osvojen turnir. Drugo mjesto pripalo je Mitrovčanima, a treće *HKPD Jelačić* iz Petrovaradina. Pored toga dodijeljene su i nagrade za najboljeg strijelca, vratara i igrača. Cjelokupan turnir, koji svaki puta okupi na desetine članova zajednice, protekao je u fer i sportskoj atmosferi, gdje je svakako najzanimljivije bilo »treće poluvrijeme«. Sljedeće okupljanje zakazano je već za početak iduće godine, kada bi u prvom mjesecu domaćin trebala biti ekipa *HKPD Jelačić* iz Petrovaradina.

A. Ž.

BOKS

Atraktivni meč Ivana Butkovića

BOROVO – Na X. Memorijalnom boksačkom turniru *Vukovarski pobjednik* nastupio je i osamnaestogodišnji Sončanin **Ivan Butković**, član *KBS Galaktik* iz Sombora. U teškoj kategoriji – junior poražen je na poene protiv najveće nade hrvatskog boksa **Luke Pratljačića**, člana Boksakog kluba *Slavonija* iz Osijeka. Njihov meč bio je, po ocjeni publike najljepša borba večeri, a Pratljačić je zvanično proglašen za najboljega boksača turnira.

RUKOMET

ŽRK Cepelin – ŽRK Sonta 21: 21

BEČEJ – U 10. kolu TRLS – Srijem Južna Bačka Sonćanke su osvojile pola plijena u Bečeju. Iako bez tri prvotimke, utakmicu su odigrale vrlo solidno. Vratarke su obranile više udaraca nego u prethodnoj utakmici, a napad je zapucao nekoliko zicera i jedan sedmerac, pa mogu samo žaliti za drugim bodom. Iskusne rukometašice *Cepelina* igrale su prilično oštro, a za njima nisu zaostajale ni pojedine Sonćanke, o čemu svjedoči 8 isključenja domaćih i 4 gošći. Najistaknutija u redovima *ŽRK Sonta* bila je Sanja Vidaković, koja je u obrani snagom parirala *Cepelinkama*, a poput tajfuna je rušila njihovu obrambeni bedem i zaustavila se na 8 pogodaka i 5 asistencija. U narednom kolu Sonćanke će ugostiti najjaču ekipu lige, *Klenak 09*.

KARATE

Sonćanka na vrhu

POŽAREVAC – Od 16. studenoga učenica 6. razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte **Andrea Majstorović** na Kupu Srbije u karateu, održanom u Požarevcu, okitila se zlatnom medaljom. Osvojeno odličje veliko je priznanje za Andreu, svakako i za njezinoga trenera i mentora **Tomislava Matina**.

I. A.

TOMISLAV MATIN, KARATIST

Cilj mi je biti sensei

Predsjednik i prvi trener sončanskog karate kluba *Kumite*, **Tomislav Matin**, vlasnik je crnog pojasa trećeg dana i viši trener karatea, s ambicijama za daljim napretkom. Iako je napunio četrdeset godina, zahvaljujući omiljenom sportu djeluje puno mlađe i vitalnije od bližnjih generacija. Godine mu odaje jedino srebrna boja na zaliscima. U klupskoj školi karatea odgojio je mnoge uspješne natjecatelje u mlađim kategorijama, a njegovi učenici bili su sudionici i europskih prvenstava.

OD RUKOMETAŠA DO KARATISTA

Od ranog djetinjstva Tomislav je pokazivao veliku sklonost prema sportu. Bio je vrlo živahno dijete, stalno u pokretu, trčao je, skakao, penjao se po drveću, jurcao za loptom... Kroz godine odrastanja profilirao se, a najviše je obećavao u rukometu. Sa svojom generacijom je postizao i odlične rezultate, privlačila ga je i košarka, a karate je u njemu bio pomalo skriven. Tinjao je i razbuktao se u pomalo kasnim godinama za početke u bilo kojem sportu. »U djetinjstvu smo, na nedjeljnim matinejama, gledali puno filmova u kojima je glavni lik bio **Bruce Lee**. Po izlasku iz kina na ulici smo inscenirali tuče, kopirajući pokrete glavnih likova. U Sonti karate nije bio zastupljen do dolaska dr. **Miloša Čepca**. On nas je okupio u karate sekciju u studenom 1994. godine i počeo s nama raditi sustavno. Od te ekipe, ostali smo moj najbliži suradnik **Nedeljko Gladić** i ja. Odlaskom dr. Čepca na specijalizaciju sekcija je prestala s radom, a ja sam u to vrijeme položio za plavi pojas. Nastavio sam individualno, dr. Čebac je dolazio u Sontu subotom i nedjeljom pa me je pripremao za daljnja polaganja, sve

do crnog pojasa. Velike su razlike između zajedničkog klupskog i individualnog rada. Kad radiš sam, znaš što ti najviše odgovara. Primjerice, ja se natječem u kata-ma, u ovim godinama borbe bi za mene već bile pomalo rizične. Na natjecanja uvijek nastojim otići maksimalno pripremljen pa tako imam i zavidnu kolekciju osvojenih odličja«, priča Tomislav.

POSAO I SPORT

Svoje znanje i bogato iskustvo Tomislav Matin danas prenosi drugima. Sa skupinom istomišljenika, 2001. godine službeno je osnovao KK *Kumite* Sonta. U međuvremenu, pored iskustvenog, poradio je i na teorijskom usavršavanju pa je stekao i zvanje višeg trenera. Uz njega, napredovao je i klub, a danas pored Sončana okuplja i djecu iz Svilojeva. »Djeca školske dobi pojedinačno su dolazila u naš klub na treninge, radila pre-

dano pa i osvajala odličja na natjecanjima. Napravili smo iskorak u njihovo selo, to je zaživjelo i već sedam godina klub djeluje i tamo. Iz Svilojeva je i **Monika Matić**, koja je sudjelovala na Svjetskom prvenstvu i osvojila visoko 4. mjesto. Slobodno mogu reći da je to moj dosadašnji najveći trenerski uspjeh«, kaže Matin. Uposlen je u JVP *Vode Vojvodine*, što podrazumijeva rad u smjenama, rad u neradnim danima, a povremeno i rad bez radnog vremena. Sve uspijeva uskladiti s obvezama u karateu. »Sve se može postići, u pitanju je samo dobra organizacija vremena kojim raspolažemo. Rad s djecom jako volim, u poduzeću zarađujem za kruh pa uvijek nastojim sve dobro isplanirati, pronaći kompromisno rješenje, u čemu najčešće i uspijevam. Zbog toga odgovorno i tvrdim da sport i posao apsolutno mogu ruku pod ruku«, kaže Matin.

NATJECATELJSKI AKTIVAN

KK *Kumite* djeluje u okviru Karate federacije Vojvodine. »Nažalost, karate u Srbiji razdijeljen je na više federacija. Svaki majstor s crnim pojasom 10. dan ima svoju strategiju i svaki od njih bi htio biti glavni, pa formira svoj savez. Među nama u bazi nema nikakve razlike, razlike su među vodećim ljudima. To nam samo šteti, jer u tako nesređenom stanju jedni su priznati, drugi ne, iako u praksi radimo isti posao. Nepriznatima izostaje pomoć od države, pa se snalaze putem samofinanciranja«, nezadovoljno priča Matin. Više od polovice svojega života posvetio je omiljenom sportu. S punih četrdeset godina i dalje je natjecateljski aktivan. Povlačenje sa strunjače još mu nije u planu. »U punom sam treningu, a to mogu zahvaliti zdravom životu. Natječem se u konkurenciji veterana i još uvijek sam uspješan. Aktivno se pripremam i za polaganje crnog pojasa 4. dan, predviđeno za lipanj 2015. godine. Još ne mislim odustajati, cilj mi je položiti i 5. dan, odnosno osvojiti zvanje sensei. To je kod nas maksimum, nisi više trener, nego učitelj i to je vrh. Svjestan sam koliko mi rada predstoji i pripravan sam na sva odricanja, kako bih realizirao svoje ambicije. Poslije dobijanja zvanja učitelja nema više natjecanja. Najviši rang općenito je crni pojas 10. dan, no, sve od 5. dana pa nadalje traži potpunu posvećenost karateu, odnosno puni profesionalizam i tu nema mjesta ni za što drugo. U moje planove uklapa se i klub. Do sada sam izveo 4 generacije majstorskog pojasa i na tome se ne namjeravam zaustaviti. Bit ću zadovoljan sve dok rad kluba ima uzlaznu putanju. To je za mene nemjerljivo priznanje i dokle god ima djece koja nam dolaze, bit ću tu«, završava priču Tomislav Matin.

Ivan Andrašić

HRVATSKA RIJEČ

NIU »HRVATSKA RIJEČ«

NAGRADNA IGRA

PRAVILA

POTREBNO JE SAKUPITI
4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1), KOJI ĆE BITI OBJAVLJENI U
SLJEDEĆIH PET BROJEVA »HRVATSKE RIJEČI«,
POČEVŠI OD 606. BROJA.

4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1) POTREBNO JE ISJEĆI, STAVITI U
KUVERTU I POSLATI NA ADRESU UREDNIŠTVA: NIU »HRVATSKA RIJEČ«
SUBOTICA, TRG CARA JOVANA NENADA 15/2 ILI IH DONIJETI OSOBNO

**POSLEDNJI ROK ZA PRIJAM
NAGRADNIH KUPONA JE
SRIJEDA, 17. PROSINCA**

JAVNO IZVLAČENJE NAGRADE OBAVIT ĆE SE U UREDNIŠTVU
NIU »HRVATSKA RIJEČ« U ČETVRTAK 18. PROSINCA U 10 SATI

PRAVO SUDJELOVANJA U NAGRADNOJ IGRI IMAJU SVI ČITATELJI »HRVATSKE RIJEČI«
IZUZEV UPOSLENIKA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Nagradni KUPON br. 2

GLAVNE NAGRADE

PERILICA
RUBLJA

KUPATILSKI
NAMJEŠTAJ

ŽENSKI
BICIKL

HRVATSKA
RIJEČ

2

HRVATSKA
RIJEČ